Vladimirs Bekmans

DĒLIS ROBERTS

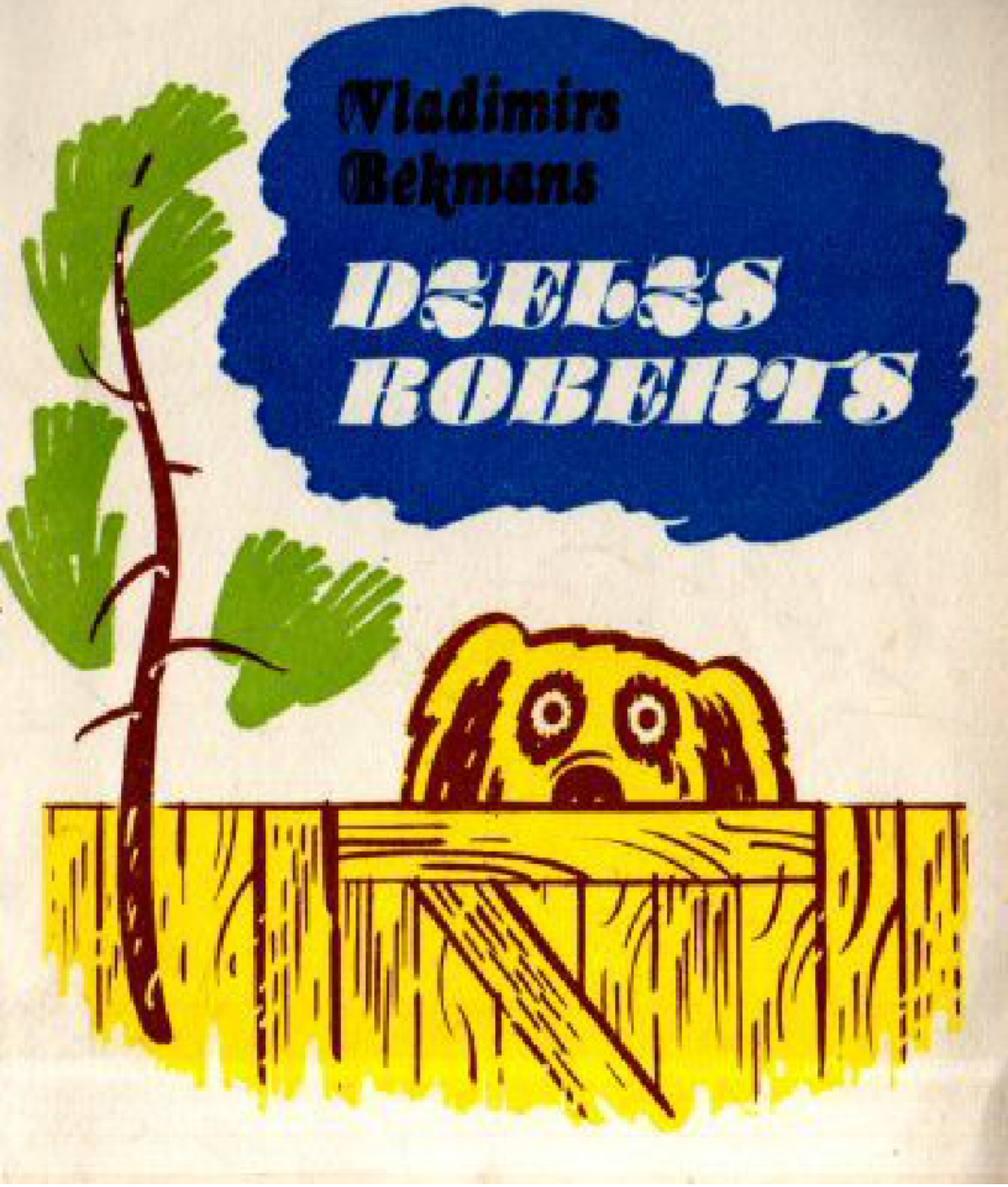

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

Vladimirs Hermans
Dzelzs Roberts
Igauņu rakstnieka stāsts jaunākā skolas vecuma bērniem
Noskannējis grāmatu un failu izveidojis Imants Ločmelis
RIGA «LIESMA» 1979
Vladimir Beekman RAUA-ROOBERT Kirjastus «Eesti Raamat» Tallinn 1972
No igauņu valodas tulkojusi Džuljeta Plakidis Ilustrējis Varis Rudzītis
«Liesma», 1970

- I. PĀRSTEIGUMS
- II. PIE ROBERTA
- III. DZELTENĀS BRIESMAS
- IV. MALHKAMS
- V. SPRĀGSTOŠĀ DZELZS
- VI. DZELZS LIELĀS IZZUŠANAS PRIEKŠVAKARĀ
- VII. DZELZI MEKLĒJOT
- VIII. TIMMS UN MAUHKAMS PALĪDZ ROBERTAM
- IX. LIELA OPERĀCIJĀ
- X. dzelzs ROBERTS SPRUKĀS
- XI. ROBERTS JĀGLĀBJ
- XII. RAIZES PAR MAUHKAMU
- XIII. VĒJŠ AIZNES LIKSTAS JŪRĀ
- SATURS

Vladimirs Hermans
Dzelzs Roberts

.

I. PĀRSTEIGUMS

Timmu vairs neuzskata par mazu, jo ģimenē lielāku bērnu nav. Bet par lielu arī neuzskata, jo skolā viņš sāks iet tikai nākamo rudeni. Un, ja tētis dažreiz saka, ka Timms esot krietni paaudzies, tad laikam viņam būs taisnība. Timms pats sasien kurpju saites un, tētim nesūdzēdamies, iekausta mazākos kaimiņu puikas, kad tie meklē kašķi. Ar lielākajiem kaut kas tāds nesanāk.

Timms dzīvo Krasta ielā, mājā, kas apsista ar melnu nodarvotu papi. Šajā mājā ir četri dzīvokļi un tajos visos tikai divi puikas — Timms un lejas Āro, kas jau iet piektā klasē. Tāpēc Timmam ar to nav ko iesākt. Āro pašam ir savas skolas būšanas un marku būšanas, un vēl šādas tādas slepenas darīšanas. «Tu, ķilava, lec iekšā bundžā!» mēdz teikt Āro Timmam, kad tas viņam sāk apnikt, un nicīgi nosmejas.

Krasta ielai ne gluži veltīgi dots tāds nosaukums. Te mājas atrodas tikai vienā ielas pusē, otrpus ielas māju nav, tur sākas kraujš, smilšains krasts. Tas apaudzis ar viršiem un retu zāli. Turpat aug arī dažas augstas priedes, un tās aug tik tuvu kraujas malai, ka vietumis no krasta izslienas priežu žākjainās saknes. Kad pirms diviem gadiem plosījās briesmīga vētra, tad tieši Timma mājas priekšā izgāza no zemes krāšņu žākļainu priedi ar visām saknēm un samudžināja elektriskos vadus. Tai vietā, kur izgāzās priede, palika milzīgi dziļa bedre. Koks vēlāk tika sazāģēts gabalos un aizvests prom, bet bedres malas pamazām drūp un drūp.

Krasta iela ir pavisam nomaļa vieta. Mašīnas te gandrīz nemaz nebrauc, īpaši ziemā ne. Tad iela ir pieputināta un tās te nevar izbraukt. Arī vasarā mašīnām te nav nekas darāms, paretam tās atved tikai kādu malkas vai brikešu kravu. Tāpēc Timms uz savu roku vai nu spēlējas sētā, vai kaut ko dara uz ielas — neviens to neliedz. Sēta ir allaž vienāda. Tur aug vienas un tās pašas priedes un aiz mājas — apnikušie ogulāji. Sētai pretī atrodas malkas šķūņi un liela atkritumu tvertne no silikātplākšņiem. Tajā labāk neskatīties. Tur redzētas lielas, riebīgas žurkas. Timms gan īsti netic, ko lejas Āro melš — it kā žurkas lecot cilvēkiem sejā un kožot nost degunus un ausis. Tomēr… ej nu sazini … Lai nu būtu kā būdams, Timms baidās no šiem bezkaunīgiem dzīvniekiem un atkritumu tvertnei iet apkārt ar līkumu.

Tā kā sētā reti notiek kas interesants, tad Timms pavada savas dienas lielākoties vai nu uz ielas, vai smilšainajā krastā. Pakrastē var atklāt varenas alas. Ar mazo lāpstiņu var viegli rakņāties pa smiltīm, un Timmam vairākās vietās jau izraktas tādas alas, kurās var ielīst viņš pats. Protams, pieliecies, un tad viņu nemaz nevar redzēt. Reiz Āro bija atnācis uz krastu tieši tobrīd, kad Timms tupēja savā alā. Āro pat satrūkās, Timmam pēkšņi ierejoties, jo Timms gribēja redzēt, vai

Āro baidās no suņa.

Smilšu alā ir jauki. Tur pastāvīgi smaržo pēc mitrām smiltīm un katrā ziņā nav tik apnicīgi karsti un putekļaini kā uz ielas. Reizēm, kad trāpa uz grants dzīslas, no smiltīm izbirst skaisti krāsaini akmentiņi. Bet skaisti tie ir tikai alā; kad tos iznes saulē, tie apžūst un kļūst blāvi un pelēcīgi.

Pēdējā laikā gan Timmam neiznāk necik darboties savās alās. Senāk pakraste bija tukšs klajums, vienīgi viņā malā sākās zems priedulājs. Tagad te ir saceltas lielas noliktavas un plaša nojume uz augstiem dzelzs balstiem. Noliktavām nevar piekļūt, tām priekšā ir drāšu pinuma žogs, tā ka mašīnu un ļaužu drūzma Timmam jānoskatās pa gabalu. Sākumā tas ir gluži interesanti, taču ar laiku sāk apnikt. Augsto nojumi turpretī nekas neiežogo, var staigāt pa to šurpu turpu, ja vien pietiek drosmes.

Tur ir ierīkota dzelzs lūžņu savāktuve. Caurām dienām no turienes atskan dārdoņa un rīboņa, mašīnas ar lielām sarūsējušu dzelžu kravām nemitīgi iebrauc zem nojumes un izgāž savas nastas. Tiesa gan, vairākkārt dienā lokomotīve, motoram dūcot un izlaižot saspiesto gaisu, piestumj lūžņu kaudzei klāt vagonetes, tās piekrautas pilnas ar lūžņiem, aizved prom. Taču ar visu to nojume sen lūžņiem kļuvusi par šauru. Lūžņus ved un ved tik klāt, un ar tiem jau pilns viss klajums.

Dzelzs lūžņu savāktuve apkārtnē ir pati interesantākā vieta, bet Timmam iet turpu nelabprāt ļauj. Tur itin viegli varot kājas kaut kur iesprūst, saka māmiņa, un tad kā likts — kauli pušu. No tā Timmam ļoti bail, tas laikam ir gaužām sāpīgi. Vecmāmiņa arī saka, lai labāk turoties tālāk, citādi drēbes kļūšot bezgala netīras un sadriskātas (it kā tās vispār būtu mūžīgi tīras!), un kurš tad spēšot tās mazgāt un lāpīt. Vecmāmiņas bažām Timms gan netic. Viņš labi zin, ka vecmāmiņai patīk veļu tīri izmazgāt un ka viņa sevi uzskata par izcilu lāpītāju. Viņa vienmēr ar lepnumu aplūko salāpīto drēbes gabalu un nosaka: «Sen labāks par jaunu!»

Ko nu par bailēm, un tomēr ar piesardzību var tālu tikt. Un Timms iesāka ar nieka lietu. It kā nejauši viņš sāka čāpot pa ielu turp, kur taciņa no krasta iet lejup un nogriežas uz lūžņu savāktuvi. It kā izklaidīgi apkārt skatīdamies, viņš devās tālāk un nonāca līdz kravas mašīnas rāmim, kas mētājās ceļa malā. Tas bija tāds kā dzelzs lūžņu verstu stabs. Tālāk sākās dzelzs drazas.

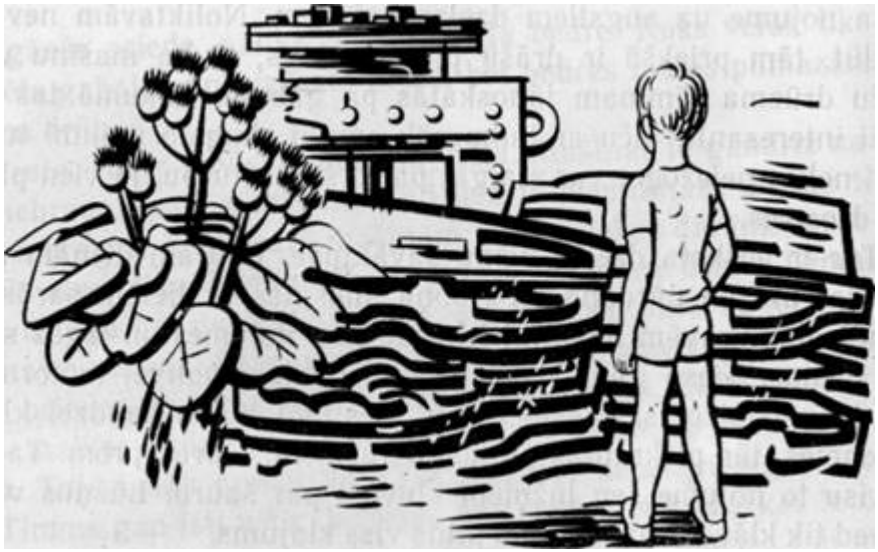

Timms apstājās, pavērās caur pieri visapkārt. Neviens viņam nesekoja. Viņš aplūkoja līdz pusei smiltīs iegrimušo mašīnas rāmi, kuram cauri bija izauguši šīgada dadžu krūmi, padauzīja rāmi ar kurpes purnu, apgāja apkārt un novērtēja to no visām pusēm. Grabēdams pa smilšainā ceļa grambām, garām pabrauca pašizkrāvējs ar smagu kravu, arī šīs mašīnas vadītājs Timmu neievēroja. Tas Timmu iedrošināja.

Viņš izlikās, it kā būtu nejaušs garāmgājējs, un mierīgi devās uz priekšu. Te nemaz nevarēja iet ātri, tik daudz bija ko redzēt. Augstās grēdās sagāztas un cita par citu trakāk iedauzītas, stāvēja automašīnu durvis, uz sāniem bija redzams taksīšu rūtainais raksts. Timms skatījās un pie sevis prātoja — sak, laikam gan autonegadījumi notiek krietni biežāk, nekā par tiem dabū dzirdēt. Laikam taču tie drāžas baigā ātrumā — tā Timms prātoja. Vecmāmiņa, kad pēdējo reizi bija atgriezusies mājās no pilsētas, ņēmās atvēsināt sev seju, vēdinot pie loga kabatas lakatiņu, un stāstīja, ka šoferis braucis, neiedomājamā ātrumā, jāpabrīnoties, ka esot atbraukusi sveika un vesela.

Tieši blakus auto durvīm stāvēja liela melna darvas tvertne. Sānos tai atradās dzelzs kāpnes, pa kurām varētu uzrāpties līdz lūkai. Pa to redzams, cik tvertnē vēl darvas. Timms dedzīgi satvēra kāpnes un gribēja pamēģināt, taču kāja paslīdēja uz apaļā kāpņu pakāpiena, un viņš kļuva domīgs. Varbūt šī ir tā vieta, kur kājas var iestrēgt un viņš var salauzt kaulus? Timms atmeta nodomu par kāpšanu, tomēr delna bija pie kāpnēm nosmērējusies ar darvu. Timms notupās zemē un labu laiku berza plaukstu ar zāles kumšķi un smiltīm. Mazpamazām plaukstа kļuva nedaudz gaišāka. Iespējams, ka no smilšu putekļiem, kas pielipa pie darvas.

Timms piecēlās un apgāja apkārt tvertnei. Viņš pārrāpās pāri sliežu gabaliem un ar kāju stūma sev pa priekšu zili nokaitētas

virpskaidas, kas līdzīgi garām spirālatsperēm vilkās aiz viņa gluži kā dzīvas. Pēkšņi zēna uzmanību saistīja liela vecu matraču atsperu kaudze. Tur varēja būt vai tūkstošiem atsperu, kas bija sasviestas krustām šķērsām un saķērušās cita ar citu. Timms skatījās uz šo kalnu, tad viegli pabakstīja to ar kāju. Atsperes iedrebējās. Viņš pagrūda spēcīgāk — viena mala atsperu kalnam viegli notrīsēja. Atskanēja žēlabains tinkšķis. Atsperu kalns ir kā ievaidējās. Timms paspēra vēl mazliet, taču visu kalnu sadrebināt viņš nespēja, drebēšana bija jau norimusi. Kad viņš devās prom, kāda atspere bija viltīgi ieķērusies viņam zeķē un izrāvusi garu pavedienu. Timms mazliet sadudzis to aplūkoja. Šīs bija viņa vislabākās zeķes, un gan jau vecmāmiņa to viņam atgādinās.

Uzreiz doties tālāk Timms neuzdrīkstējās. Augstā nojume uz dzelzs balstiem bija jau gandrīz klāt. Zem eternīta jumta šurpu turpu braukāja celtnis. Ik pa brītiņam celtnis nolaida smeļamo kausu, kas izskatījās pēc zobainiem žokļiem, lūžņu kaudzē, nokrakšķināja un žokļos palikušos lūžņus iecēla vagonetē. Tavu žvadzoņu un džerkstoņu, kas tur nāca, dzelzs gabaliem sadrūpot! Timms baidījās — ja viņš tur pieies pārāk tuvu, kāds viņam vēl ņems un uzbrēks.

Timms nopriecājās, ka viņam bija pieticis drosmes atnākt šurp un ka ar mājup iešanu arī nebija jāsteidzas. Vecmāmiņai šodien pašai būs diezgan, ko darīt. Pie viņas bija atnākusi viešņa — Meža Mīne, ļoti kustīga, valodīga večiņa ar vienmēr pietvīkušiem vaigiem. Tā dzīvo pilsētas viņā galā Meža ielā. Meža Mīne un vecmāmiņa kādreiz bija gājušas Kultūras augstskolā. Reizes divas trīs gadā Meža Mīne nāca vecmāmiņu — «savu skolas biedreni apraudzīt», kā viņa pati mēdza izteikties. Tad nu tika vārīta kafija un tika dzerta kafija, un, kafiju dzerot, tika daudz tērzēts, un Timms varēja darīt savus darbus. Viņu šī kafijošana neskāra.

Timms puslokā apgāja apkārt Matraču atsperu kalnam un nogriezās pa kreisi. Kādai zili nokrāsotai dzelzs gultai viņš pārrāpās pāri — cita ceļa nebija, jo blakus atradās kaudzītēs saliktas skārda sloksnes. Kad tām uzkāpa, tās sakustējās un dārdēja. Rībināt būtu bīstami. Ja tevi ievēros, tad katrā ziņā atradīsies kāds pieaugušais, kas teiks: puika, ko tu te maisies pa kājām, taisies, ka pazūdi! Bet Timms gribēja tikt tālāk, proti — piekļūt zaļajai kravas mašīnas kabīnei, pa kuras lodziņu aicinoši vīdēja melns stūres rats.

Pēc brītiņa Timms jau stāvēja vadītāja kabīnē un grozīja ratu, sēdekļu tur diemžēl vairs nebija, bet stāvus taču arī varēja braukt. Uz armatūras dēļa toties bija pat dažas ciparnīcas ar rādītājiem. Viens rādītājs mazliet lēkāja, kad uzsita ar dūri. Kabīne, protams, stabili stāvēja uz vietas, bet, kad stūres rats rokās un var skatīties pa loga rāmi laukā, tad kabīne sāk gandrīz jau kustēties. Pagrieziens pa labi, pagrieziens pa kreisi, tad nāca tilts, un Timms nospieda bremzi.

Bremze iečīkstējās. Timms nospieda vēlreiz, un bremze atkal iečīkstējās.

Pēkšņi Timmam radās sajūta, ka nu kaut kas nogājis greizi. Viņš atstāja stūres ratu mierā un vērīgi paskatījās lejup. Tur varēja redzēt velēnu, bet nekāda bremzes pedāļa nebija. Timms mazliet padomāja, pacēla labo kāju, tad, saglabājot līdzsvaru, spēcīgāk atbalstījās pret stūres ratu un vēlreiz uzmina ar kāju, it kā nospiestu bremzi.

Džerkš!

Timms satrūcies parāva kāju atpakaļ. Pedāļa nebija. It nekā nebija. Kas gan tur varētu džerkstēt?

Viņš izlīda no kabīnes, noliecās, nometās četrrāpus un vērīgi nopētīja kabīnes pamatni.

— Ko tu blenz, labāk palīdzi tikt ārā! — pēkšņi atskanēja spalga, mazliet džerkstoša balss.

Timms joprojām četrrāpus pavirzījās līdz kabīnes otram stūrim. Zem tā viņš ieraudzīja mazu vīriņu. Pats vīriņš atgādināja tievu metāla cilindru un spīdēja, rokas tam sastāvēja no dzelzs stienīšiem, un tur, kur vajadzētu būt locītavām, bija redzamas dzelzs lodītes. Vīriņš pagrieza lodveida dzelzs galvu un paskatījās uz Timmu ar spožām melnām acīm, kuras bija līdzīgas kniepadatu galviņām. Viņa kājas bija iestrēgušas zem kabīnes un iespiedušās velēnā.

— Kas tu esi? — Timms pavaicāja.

— Nejautā tādas dumjības! — Vīriņš nospurcās. — Palīdzi man tikt no šejienes ārā!

Samulsis Timms piecēlās un mēģināja pacelt kabīnes stūri, taču tas viņam nebija pa spēkam.

— Pameklē sviru, citādi tu to nespēsi, — vīriņš pamācīja.

— Vai tu tik ilgi izturēsi? — Timms apšaubīja.

— Domā — neizturēšu? — vīriņš pašpārliecināti atteica.

Timms steidzīgi sāka meklēt sviru. Viņš sāpīgi apdauzīja galvu pret kāda smeļamā kausa malu, līzdams skārda slokšņu biezoknī, lai paņemtu caurules galu. Bet izrādījās, ka tā ir resna čuguna kanalizācijas caurule, un to viņš nejaudāja pacelt. Mazliet tālāk Timms atrada tievu cinka cauruli, kas varētu noderēt par sviru. Tomēr caurules galu nekādi nevarēja pabāzt zem kabīnes malas.

— Izroc kabīnes priekšā bedri! — vīriņš pavēlēja. — Un kusties ātrāk, man kājas jau kļūst stīvas!

Timms tikmēr ar nagiem kārpīja velēnu, kamēr zem tās parādījās mīksta smilts. Panadzes bija smilšu pilnas. Beidzot caurules galu varēja pabāzt zem kabīnes malas. Tad Timms atvilka sliedes gabalu un nolika to svirai par balstu. Kad viņš nu lūkoja svina smago kabīnes malu pacelt ar visu spēku, tā mazliet pakustējās.

Vīriņš zem kabīnes stūra sāka nepacietīgi grozīties.

— Kaut varētu vēl vienu mili-milimetru! — viņš lūdzās. —

Labās kājas īkšķi es nevaru daudz grozīt, un papēdis man joprojām ir iestrēdzis.

Timms palēcās un ar visu ķermeņa smagumu palika karājamies pie sviras. Kabīne krakšķēdama šūpojās augšup un lejup.

2vikt! — vīriņš izspruka no kabīnes apakšas ārā. Viņš apsēdās zemē un ar abām rokām ņēmās grozīt savu labo pēdu, kas stīvi kustējās; šad tad vīriņš zibenīgi uzmeta Timmam pa skatienam.

— Tagad vari kāpt zemē! — viņš mudināja. — Tikai pērtiķi karājas veselu mēnesi, kamēr ar brīkšķi nokrīt.

Timms stabili nostājās, tad palaida sviru vaļā. Kabīne atkrita vecā vietā; svira ar galu atsitās pret kabīnes durvīm un — bunkš! — nokrita zemē. Timms noliecās, lai paceltu sviru.

Vīriņš samulsis paskatījās uz Timmu.

— Ko tu vēl gribi uzcelt? — viņš pavaicāja.

— Neko. Es to aiznesīšu turpu, no kurienes to paņēmu, — Timms atbildēja.

— Kālab? — vīriņš nobrīnījās.

— Nu, tālab, ka caurules vieta ir tur, no kurienes es to paņēmu.

Vīriņš pārstāja kustināt savu pēdu.

— Tas tā varētu būt ar mīkstiem priekšmetiem, — viņš pamācoši iebilda. — Te ar dzelžiem tas ir citādi. Te ir tā — kur nokrīt, tur paliek. Domā — nav? Atstāj cauruli turpat un neaiztiec to vairs! Ja tā gribēja nokrist tur, lai tur arī paliek.

Timms atstāja cauruli tur, kur tā bija nokritusi.

— Te priekšmetus kustina tikai tas tur. — Vīriņš norādīja uz celtni, kas zem nojumes cilāja lūžņus. — Un lielākoties kustina muļķīgi. Vai tu maz zini, kā es nokļuvu tur zem kabīnes stūra? Domā, ka esmu tāds tūļa, kas pats kaut kur iestrēgs?

— Nedomāju gan, — Timms atvainodamies atbildēja.

— Tomēr varētu gan tā domāt, jo no tā tu nekā nejēdz.

— Kā tad tu iestrēgi? — Timms painteresējās un notupās zemē, lai tuvāk apskatītu savu sarunu biedru.

Vīriņš viscaur spīdēja, it kā būtu darināts no pulētas dzelzs. Apaļā galva veikli grozījās tievā kakla stienīša galā. Pirksti arī bija tieviņi, un tiem bija mazi, līki nadziņi. Vīriņš veikli gan izstiepa, gan salieca savus locekļus, un viņa kustības bija mazliet tramīgas — kā putnam. Lāgiem viņš kustināja savu labo pēdu — tā kustējās nebrīvi.

— Redzi, man drusku jāatslābina uzgrieznis, citādi lāgā nekustas. — Vīriņš pamāja ar roku uz savu labo pēdu.

Tagad Timms pamanīja, ka apmēram tur, kur vajadzētu būt potītes skriemelim, bija redzami mazītiņi, spīdīgi uzgrieznīši.

— Gribi zināt, kā es iestrēgu? — vīriņš noprasīja. — Te vainīgs tas tur. — Viņš pamāja ar roku uz celtņa pusi.

2ņirkš žņerkš! — nošņerkšķināja savukārt celtnis. Tam nebija ne

silts, ne auksts, ko par to kāds domā. Tieši tobrīd tas, sagrābis savos žokļos balti noalvota skārda sloksnes, pacēla gaisā un no augšas izbēra tās tukšā metāla vagonetē. Sacēlās īsti debešķīga žvadzoņa un šķindoņa, kas vēl labu laiku atbalsojās nojumē.

— Nāca bļaudams šurpu — tiktāl, cik sniedzās viņa sliedes, — vīriņš stāstīja, — bet pašam, āre, zobos tas tur kuģa atlūznis. Tas neietilpa vagonetē, un šis gribēja to nolikt sāņus. Varēja taču paskatīties, kur nomest! Domā — paskatījās? Mētā kā tāds ačka, lai krīt citam vai uz kakla. Un, kā palaida to brīkšķi, tā visapkārt vieglākie krāmi aizlidoja kur kurais. Es tobrīd gāju te garām, kad tas notika. Un tad šī te kabīne palēcās gaisā, notrieca mani garšļaukus un uzgāzās ar stūri virsū.

Timms paskatījās tur, kur norādīja mazā dzelzs rociņa. Pavisam tuvu stāvēja rūsas saraibināta, tukšām logu ailēm kuģa kajīte. Logu ailes bija melnas un apaļas. Kajīte, krizdama no liela augstuma, ar vienu stūri bija ietriekusies zemē un tāpēc izskatījās mazliet greiza.

— Vai tik tu neesi ievainots? — Timms līdzjūtīgi apjautājās.

— He-hē, mani nemaz tik viegli nevar ievainot, es taču esmu no dzelzs! — vīriņš lepni izsaucās.

— Kā tevi sauc? — Timms pavaicāja.

— To nezin neviens pats cilvēks, — vīriņš atbildēja. Žigli pavērās visapkārt un piebilda: — Bet, ja tu dosi asinszvērestu, ka nevienam nesacīsi, tad es tev varu pateikt.

Timms kļuva domīgs.

— Kas tas par asinszvērestu? — viņš pavaicāja.

— Tas ir tāds zvērests, ka, ja tu to lauz, tad … tad tev asinis sarūsēs!

— Nu, labi, došu asinszvērestu, — Timms bija ar mieru.

Vīriņš pamāja, aicinot tuvāk, un teica čukstot:

— Mans vārds ir Dzelzs Roberts.

— Un manējais ir Timms.

— Timms.. . — Dzelzs Roberts it kā valstīja šo vārdu pa muti. — Timms — tas der. Timms ir ciets vārds. Dzelzs arī reizēm taisa «timm», kad to tinkšķina.

Vairāk Timms nepaguva izvaicāt, jo Dzelzs Roberts pēkšņi uzlēca augšā, nevarīgi pakliboja ar labo kāju un uzsauca:

— Šodien man nav vairāk laika! Tā jau es bezgala ilgi biju te zem kabīnes iestrēdzis. Labu dzelzi!

— Kurp tu iesi? — Timms gribēja zināt.

— Nejautā tādas dumjības! — Dzelzs Roberts vīzdegunīgi atcirta. — Tu tik un tā nesapratīsi, jo no tā tu nekā nejēdz.

Timms apklusa. Dzelzs Roberts sāka moži soļot, kaut gan labā kāja viņam bija vēl pastīva.

Timms nobijās, ka vīriņš varētu pazust, un nosauca pakaļ:

— Vai rīt es arī varēšu atnākt?

Dzelzs Roberts apstājās un pagrieza galvu.

— Nāc vien, nāc! Rīt es dzīvošu, lūk, tur tajā kuģa atlūzā. Timms atkal paskatījās uz kuģa kajīti. No tās lobījās nost

baltās krāsas atliekas. Dzelzs durvis, kas bija apsistas ar lielām kniežu galviņām, stāvēja pusvirus. Kajītē valdīja tumsa un noslēpumainība.

Kad Timms pacēla acis, Dzelzs Roberts no kajītes bija nozudis.

II. PIE ROBERTA

Otrā dienā Timms ieradās jau laikus.

Viņš mērķtiecīgi devās uz veco kuģa kajīti. Pagāja garām sadauzītu auto durtiņu grēdai un Matraču atsperu kalnam. Pienācis pie zilās dzelzs gultas, kurai viņam vēl vakar bija jārāpjas pāri, viņš ieraudzīja kajīti ar apaļajām logu acīm, kur šodien bija jābūt Robertam.

Timms steidzās un tādēļ vairākkārt klupa. Viņam likās, ka Roberts jau nepacietīgi viņu slepus novēro pa kajītes logu.

Mājās Timms labu laiku lauzīja galvu par to, kas īsti ir šis Dzelzs Roberts. Vai viņš kustas ar tranzistoriem vai kaut kā citādi? Tā kā viņš vīriņam bija devis asinszvērestu, ka nevienam nekā neteiks, tad viņš arī nevienam cilvēkam nevarēja pajautāt par Dzelzs Robertu. Tētis noteikti būtu zinājis.

Beidzot Timms atmeta ar roku. Tas jau nemaz nebija tik briesmīgi svarīgi. Lai nu Dzelzs Roberts ir vien uz pasaules, tāpat kā ir Timms pats, viņa māmiņa, tētis, vecmāmiņa, lejas Āro vai kaimiņu rudais, plēsīgais kaķis Koters, kurš laiku pa laikam mēdz nākt Timma pagalmā un tur uz atkritumu tvertnes vāka uzglūnēt žurkām. Ar to šis jautājums Timmam bija atrisināts.

Pienācis tuvu ceļa mērķim, Timms nelāgi nokrita uz visām četrām tieši pie vakarējā paziņas auto kabīnes — viņš paklupa pret to pašu cauruli, ko bija atvilcis Roberta glābšanai.

— Te nu nav tai īstā vieta! — Timms saskaities norūca, pacēla cauruli un aizmeta prom.

Tuvumā kuģa kajīte izskatījās drūma un mazliet bīstama. Timms pats vēl nekad nebija braucis ar kuģi pa jūru, bet viņš zināja, ka jūrā bieži plosās vētra un tad kuģi parasti nogrimst. Senos laikos, burinieku laikos, pa ūdeni vismaz vēl peldēja salauztu mastu gabali un avarējušie varēja pie tiem pieķerties, bet dzelzs taču uz ūdens neturas!

Timms pieskārās ar roku aukstajai kajītes sienai un sajuta, kā viņā iezogas bailes no vētras un grimšanas. Kas zina, var būt, ka arī šī te kajīte ir pāri palikusi no bojā gājuša kuģa? Var būt, ka šī kajīte ir izcelta no jūras dzelmes un atvesta šurp lūžņos?

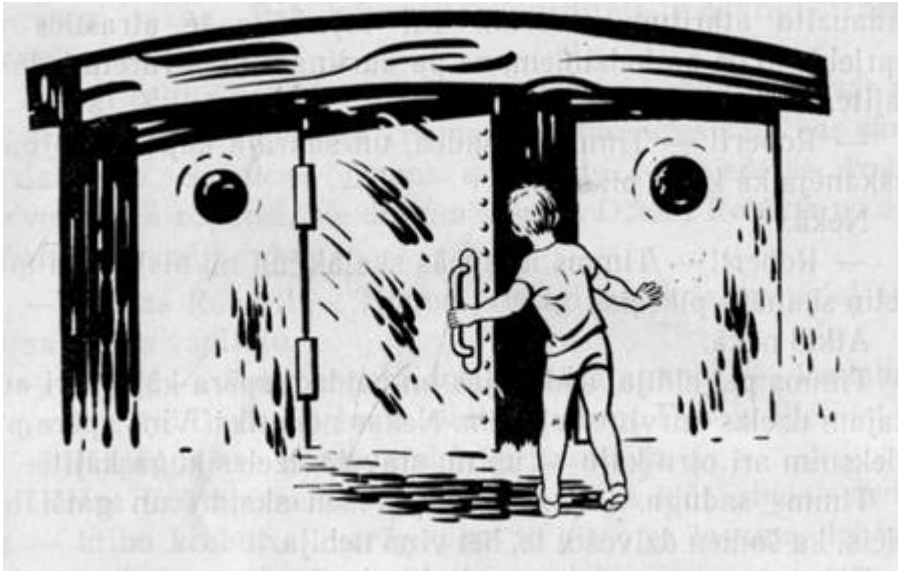

Timms nedroši pacēla kāju un pagrūda dzelzs durvis, ko rotāja kniedes ar lielām galviņām. Durvis čīkstēdamas atkrita vaļā. Timms nekustīgi stāvēja un gaidīja. Viņš labu brīdi neuzdrošinājās pat ieskatīties kajītē, it kā viņu tur gaidītu kāds jūras nezvērs. Kāds milzīgs kalmārs ar izstieptiem taustekļiem.

Beidzot viņš sevi pārliecināja, ka tik tālu uz sauszemes jūras nezvēri nekādā ziņā nevar dzīvot, un pabāza degunu pāri durvīm.

Sākumā kajītē valdīja viena vienīga pelēcīga krēsla, tikai pamazām acis varēja šo to saskatīt. Blakus durvīm atradās apaļš lodziņš, pa kuru iekļuva trūcīga gaisma. Pretējā sienā rēgojās divi apaļi lodziņi, bet durvju tur neredzēja. Toties pie sienas atradās gara dzelzs kaste, kuras vāks bija noberzts spožs kā dzelzceļa stacijas sols. Grīdas kajītē nebija, dzelzs kaste stāvēja tieši uz kailas zemes, un telpas vidū Timms ieraudzīja lielu sadauzītu atkritumu tvertni. Tai vajadzēja te atrasties jau iepriekš, jo ne pa lodziņiem, ne pa durtiņām to nevarētu iedabūt kajītē.

— Robert! — Timms pasauca, un šaurajā kajītē viņa balss izskanēja kā kluss pīkstiens.

Nekā.

— Robert! — Timms iesaucās skaļāk, un nu atskanēja mazlietiņ skaņāks pīkšķis.

Atkal nekā.

Timms pagaidīja, sadūšojās un beidzot spēra kāju pāri augstajam dzelzs durvju slieksnim. Nekas nenotika. Viņš spēra pāri slieksnim arī otru kāju — un nu stāvēja dzelzs kuģa kajītē.

Timms saduga. Dzelzs Roberts taču skaidri un gaiši bija teicis, ka šodien dzīvošot te, bet viņa nebija.

Tālumā zem nojumes celtnis, bez mitas rūkdams savu «krauh,

krauh», bēra — brīkš brākš! — vagonetēs dzelžus. Timms uzrāpās uz dzelzs kastes. Tā viņš varēja skatīties laukā pa apaļo lodziņu.

Pie celtņa tobrīd notika kaut kas neparasts. Vispirms atskanēja klusi tinkšķi un klinkšķi. Tad celtnis pēkšņi apstājās, dzelžu krava kausā palika šurpu turpu šūpojamies gaisā, bet augšā pie paša jumta ar brīkšķi atsprāga vaļā celtņa vadītāja stikla mājiņas durvis. Pa durvīm nojumē gāzās tāda vārdu brāzma, itin kā visas pasaules vārdi būtu bijuši cieši iespiesti stikla mājiņā un nu šņākdami lauzās laukā.

Kad nevaldāmā vārdu plūsma mazliet norima, kāds vīrs kāpa lejup pa dzelzs kāpnītēm. Droši vien šis būs bijis tas bļauris, jo tagad troksnis atskanēja no lejas.

Celtņa vadītājs, zemu noliecies, kaut ko vērīgi aplūkoja, tad izslējās un plātījās ar rokām. Ko īsti viņš tur runāja, Timms nenieka nesaprata, jo celtnis atradās krietni attālu un pastarpēm arī lokomotīve dārdēja un pukšķēja, taču balss gan bija briesmīgi nikna. Pat lokomotīves vadītājs ziņkārīgi izbāza galvu pa lodziņu.

Pēdīgi celtņa vadītājs bezcerīgi atmeta ar roku un devās pa kāpnītēm augšā. Te pēkšņi Timmam aiz muguras kaut kas skaļi noklaudzēja. Satrūcies Timms atskatījās. Nokniedētās dzelzs durvis bija aizcirstas, pie durvīm stāvēja Dzelzs Roberts un apmierināts berzēja rokas.

— Dzelzs Robert! — Timms priecīgi iesaucās un tūdaļ aizmirsa celtņa vadītāju.

— Nekā! — Roberts noraidoši pamāja ar roku. — Patlaban es neesmu vis Dzelzs Roberts, patlaban esmu Pudeļu Plēsējs!

— Kāpēc tā? — Timms ziņkārīgi pavaicāja.

Dzelzs Roberts neatbildēja, bet piegāja klāt gludai sienai un — kribu krabu! — uzrāpās pa to pie otra lodziņa. Izbāzis galvu laukā, paraudzījās un tīksmīgi noķiķinājās.

— Es pirmīt redzēju gan, ka viņam atnesa šņabja pudeli, — viņš sāka stāstīt Timmam. — Domā — neredzēju? Atnesa tas ūsainais spekulants, kura mašīnā celtņa vadītājs iekrāva četras varen skaistas, spožas sliedes. Domā — neiekrāva? Uhh, kā es nevaru ciest to spekulantu — ved tik un ved slepeni prom dzelzi un noliek tā, ka ne skaidiņa vairs atpakaļ neatnāk!

— Un kas ar to pudeli notika? — Timms noprasīja.

— Ar pudeli viņš vis nekāpa augšā uz celtņa, laikam jau baidījās, ka augšā sasitīs vai arī tā varētu nokrist un saplīst. Pudeli viņš lejā noslēpa drāšu kaudzē. Skaties, tur pie celtņa kāpnēm — tikpat liela kā Matraču atsperu kalns. Es zinu gan, ko viņš gribēja, domā — es nezinu? Viņš gribēja to šņabi pusdienas laikā iztempt.

— Kā tu to zini? — Timms pajautāja.

— Nejautā tādas dumjības, — Dzelzs Roberts vīzdegunīgi atbildēja. — Te jau viens tāds celtņa vadītājs bija, kurš pusdienas laikā

tempa šņabi. Nu, protams, piedzērās, domā — nepiedzērās? Un tad ņēma un sadauzīja pret vagoneti savu celtni. Par to viņu nekavējoties padzina no darba. Taču tas nebija pareizi darīts. Vajadzēja viņu pašu sadauzīt, tāpat kā viņš bija sadauzījis celtni. Veselu nedēļu netika piekrauta it neviena vagonete, kamēr celtni laboja. Es tikko vai prātā nesajuku. Domā, ka tā nebija? Es taču uzmanu, lai dzelzs visu laiku kustētos.

— Bet pasaki — kādēļ dzelzij visu laiku jākustas? — Timms ziņkārīgi jautāja.

Dzelzs Roberts norāpās no loga, apsēdās uz dzelzs kastes un šūpoja kājas. Timms atsēdās viņam blakus.

— Reiz briesmīgi sen, vismaz pirms saviem tūkstoš miljoniem gadu, kad cilvēki par dzelzi vēl nekā nezināja, viņa pameta dzelzi novārtā — sak, lai stāv, kur stāvējusi. Cik ilgi dzelzs tā stāvēja, to tagad neviens vairs nezin, bet, kad reiz atkal gribēja to paņemt, tad dzelzs vairs nemaz nebija.

— Kur tad tā palika? — Timms bažīgi vaicāja.

— Rijīgajai Rūsai jau bija laika gana piezagties un sagrauzt no visām malām, — Roberts nopietni turpināja stāstīt.

— Visa dzelzs sabirza brūnā pulverī. Un ļaudis palika bez dzelzs. Karotes bija jādarina no koka un no kaula, cirvji — no akmens. Tā, lūk, sākās akmens laikmets. Vēlāk, kad cilvēki ar lielām pūlēm bija atkal iemācījušies kausēt dzelzi, tika pieņemts likums, ka dzelzij arvien jākustas, citādi tā var atkal aiziet bojā, tad no jauna iestātos akmens laikmets un cilvēkiem būtu jāmitinās klinšu alās. Tad cilvēki darināja no dzelzs varen stipru vīru un lika viņam modri uzmanīt, lai dzelzs it nekad nestāvētu mierā. Kustēdamās dzelzs saglabājas. Rijīgā Rūsa tad dzelzij netiek klāt. So stipro vīru nosauca par Dzelzs Reinutu.

— Vai viņš ir līdzīgs tev? — Timms pajautāja.

— Viņš ir mans sencis, — Dzelzs Roberts lepni atbildēja.

— Tagad mūsu cilts jau ir kupla. Pasaule taču pilnum pilna ar dzelzi, un tā visur uzmanāma. Man ir vairāki brāļi — Dzelzs

Rolands, Dzelzs Rlhi, Dzelzs Rūdis, Dzelzs Rēdiks. Un viņi visi ir tajā pašā amatā. Liec vērā — dzelzij jākustas, tai jāceļo no vienas vietas uz otru, bez mitas caur uguni un ūdeni, arvien jābūt zem veseriem. Tikai tad dzelzs nekad neiznīks.

— Vai Dzelzs Reinuts vēl ir dzīvs? — Timms jūsmīgi vaicāja.

— Domā — nav dzīvs? — Dzelzs Roberts mazliet apvainojies iesaucās. — Zini, viņš ir šausmīgi stiprs. Viņš dzīvo pie Vislielākās Dzelzs, bet, kur tā atrodas, to es tev nemūžam nedrīkstu teikt, tas ir mūsu ģimenes noslēpums. Cilvēki nekad nedrīkstēs uzzināt par dzelzi itin visu, ko zinām mēs.

Dzelzs Roberts vērīgi noskatījās Timmā. Tad pēkšņi viņam iešāvās prātā celtņa vadītājs un viņš — plaukš! — uzsita sev pa gurniem.

— Es ievēroju, kur viņš to pudeli nobēdzināja. Viņš uzkāpa savā vietā celtnī un sāka celt, arī es sāku celt. Es uzcēlu Drāšu kalnā milzīgu enkura bultskrūvi. Ar lielām pūlēm to es turpu uzstiepu. Uzmanīgi tēmēju, lai bultskrūve ne par mili-milimetru nenovirzītos sāņus. Zini, pudeles dažkārt mēdz būt diezgan stipras. Un tad — kā iebelzu pa bultskrūvi ar kāju, kā aizripināju to lejup! Pavēroju, vai ripo taisni, un tad pa otru pusi žigli jo žigli aizslīdēju. Vai tu dzirdēji, cik skaisti notinkšķēja?

— Dzirdēju gan.

— Nošķindēja gluži kā … nu, gluži kā dzelzs! — Dzelzs Roberts sajūsmā iesaucās.

Kādu brītiņu abi sēdēja klusēdami. Tad Timms apskatījās visapkārt un pajautāja:

— Vai tu tepat dzīvo?

Pēc viņa domām, te nebija diez cik mājīgi.

— Es tev sacīju, ka šodien es dzīvoju te, — Dzelzs Roberts nevērīgi atteica. — Tas taču nenozīmē, ka arī vakar es te dzīvoju.

— Bet kur tu dzīvoji vakar?

— Kādā citā vietā, — Roberts atbildēja. — Un tas nebūt nenozīmē, ka arī rīt es dzīvošu te.

— Vai tad tu katru dienu dzīvo citā vietā? — Timms pabrīnījās.

Dzelzs Roberts šūpoja kājas.

— Jūs tur ar saviem mīkstajiem priekšmetiem varbūt arī dzīvojat visu laiku vienā vietā, kamēr sarūsat. — Viņš mazliet nicīgi pavīpsnāja.

Timms drusku apvainojās. Viņš norāpās no kastes, piegāja pie durvīm un pagrūda tās. Durvis neatvērās.

— Ciet! — Timms iesaucās.

— Es tās aizcirtu, — Roberts mierīgi paziņoja.

— Kā nu mēs tiksim ārā? — Timms sāka uztraukties.

— Es iziešu pa lodziņu, — Roberts bezbēdīgi atbildēja.

— Bet es taču nevarēšu izlīst! — Timms bēdājās.

Dzelzs Roberts piešķieba galvu un līdzjūtīgi noskatījās uz Timmu.

— Nevarēsi vis. Tev būs jāpaliek te un jāgaida, kamēr atnāks celtnis un nocels no tevis šito istabu. Manuprāt, tas varētu notikt apmēram pēc nedēļām divām. Nebozies vis neko, tev īstenībā jāpriecājas. Ja es nebūtu pudeli sadauzījis, celtņa vadītājs šodien celtni sašķaidītu un tev būtu daudz ilgāk jāgaida.

— Man … man katrā ziņā jāiet uz mājām!—Timms gauži nobēdājies iebilda. — Ņem vērā, ka es gribu arī ēst!

— Kas daudz ēd, paliek resns un mīksts! … — Dzelzs Roberts nodziedāja un mierinājumam vēl piebilda: — Es jau šad tad nākšu tevi apciemot. Es nesolu, ka tas būs katru dienu, man tā jau ir daudz, ko darīt, bet ceru, ka divreiz nedēļā gan.

— Robert, tā tu nerunā! — Timms žēli lūdzās. — Palīdzi taču man no šejienes izkļūt! Māmiņa un tētis, un vecmāmiņa

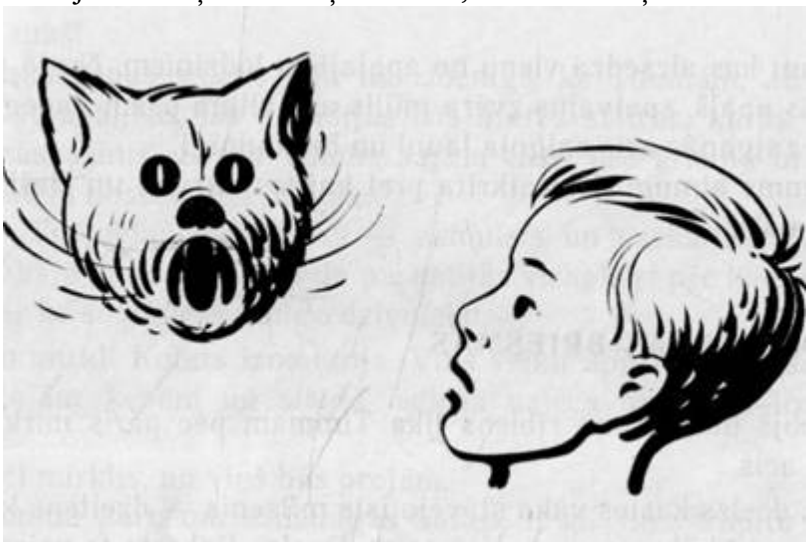

sāks mani meklēt, sāks zvanīt uz miliciju un uz bērnu slimnīcu, ja es pusdienās nepāriešu mājās.

Dzelzs Roberts domīgi vēroja Timmu.

— Esi gan tu jocīgs zellis, ka tā centies tikt prom no dzelzs, — viņš nobrīnījās. — Vai tu tur savās mājās tajos mīkstajos priekšmetos vēl neesi izkurtējis?

Uz to Timms neprata atbildēt. Dzelzs Roberts mazliet paklusēja un tad piekāpīgi paziņoja:

— Lai notiek, ja jau tu esi tik mīksts kā ronis. Es tevi izlaidīšu. Es zinu, kāpēc durvis neveras vaļā. Domā — nezinu? Par dzelzi es zinu visu. Kad es durvis aizvēru, no ārpuses aizkrita bulta. Vēlāk es izlīdīšu pa lodziņu un atšaušu to.

Timms pavērsās uz durvju pusi, un tad viņam tās vairs nelikās tik drūmas.

Pēkšņi kajīte kļuva pavisam tumša. It kā mākonis būtu aizsedzis sauli. Timms žigli atskatījās un ieraudzīja kaut ko tādu, no kā šermuļi pa kauliem pārskrēja.

Tas katrā ziņā būs kāds jūras nezvērs!

Kaut kas aizsedza vienu no apaļajiem lodziņiem. No tā pretī rēgojās apaļš, spalvains zvēra mūlis ar baltām ūsām padegunē. Zvēra zaļganās acis zalgoja ļauni un bezkaunīgi.

Timms atmuguriski atkrita pret kajītes durvīm un cieši aizmiedza acis.

III. DZELTENĀS BRIESMAS

Dobjš būkšķis un rībiens lika Timmam pēc pāris mirkļiem atvērt acis.

Uz dzelzs kastes vāka stāvēja īsts milzenis — dzeltens kaķis ar uzmestu kūkumu un zaļām acīm. Dzelzs Roberta te vairs nebija.

Timms spēcīgi nopūtās un atviegloti iesaucās:

— Koter!

Kaķis aizdomīgi blenza uz Timmu, un aste kā pātaga kulstījās pa labi un pa kreisi. Varēja manīt, ka viņam ir kaut kas zobos. Sis «kaut kas» ķepurojās un tā kā tusnīja.

Koters papurināja galvu. Viņš mēģināja savu laupījumu saturēt stingrāk. Tad pēkšņi Timms ieraudzīja pazibam pazīstamos zilganos stilbus.

— Robert! — viņš izbijies iesaucās un strauji tuvojās kaķim. Tūdaļ laid vaļā, Koter!

Taču kaķis nosēcās vien un atkāpās līdz kajītes sienai, nenovēršot skatienu no Timma.

Timms saskaitās. Viņš Koteru pazina jau sen un nemaz no tā nebaidījās. Tiesa gan, līdz šim viņam ar šo mežonīgo kaķi nekādas saskares nebija, viņš tikai šad tad pavēroja, kā kaķis dodas uz atkritumu tvertnēm žurku medībās. Timms apņēmīgi piegāja Koteram klāt un pastiepa roku, lai atņemtu Dzelzs Robertu.

Ņaukš!

Kaķa ķepas sitiens bija tik zibenīgs, ka Timmam, atraujot roku atpakaļ, uz tās parādījās trīs baltas svītras, kurās tūdaļ sariesās asinis. Sāpes Timms sajuta tikai pēc krietna brītiņa.

Koters nosēcās vēl niknāk.

— Tu, nejaucenis tāds! — samulsis un saskaities Timms apsaukāja mežonīgo kaķi un paskatījās visapkārt pēc kādas milnas, ar ko sodīt bezkaunīgo dzīvnieku.

Šo mirkli Koters izmantoja. Viņš veikli apgriezās uz savām mīkstajām ķepām un slaidā lēcienā uzlēca uz apaļā lodziņa malas.

Vēl mirklis, un viņš būs projām.

Timmu pārņēma šausmīgas bailes, it kā viņu trāpītu elektriskās strāvas sitiens. Viņš drīzāk nojauta nekā saprata, ka Dzelzs Roberta pazušana būtu viņam liktenīga. Bez Roberta viņam no šīs drūmās dzelzs kuģa kajītes vairs ārā netikt.

Koters jau pabāza galvu laukā pa lodziņu. Dzelzs Roberts, Kotera žokļos iemiegts, joprojām ķepurojās un grasījās pieķerties lodziņam pie malas.

Timmam nebija laika ilgākām pārdomām. Saņēmis visus spēkus, viņš pielēca Koteram klāt, ieķērās pinkainajā kaķa astē un parāva to.

Kaķis atsprāga no sienas. Ar neaprakstāmu veiklību viņš apmeta kūleni gaisā, kā to kaķi mēdz darīt. Timms pēdējā mirklī paguva atkāpties. Visas četras Kotera ķepas ar asiem nagiem kā adatas nozibēja Timmam gar pašu seju.

Taču sāpes, ko nodarīja rāviens aiz astes, piespieda plēsonīgo kaķi atlaist žokļus. Viņš nelabā balsī ieņerkstējās. Un tai pašā mirklī Dzelzs Roberts izkrita viņam no zobiem.

Timms atkāpās vēl soli, jo viņu biedēja Kotera briesmīgie ņerkšķi un ļauni zvīļojošās acis. Kaķis bija nokritis uz ķepām un mežonīgi skatījās visapkārt.

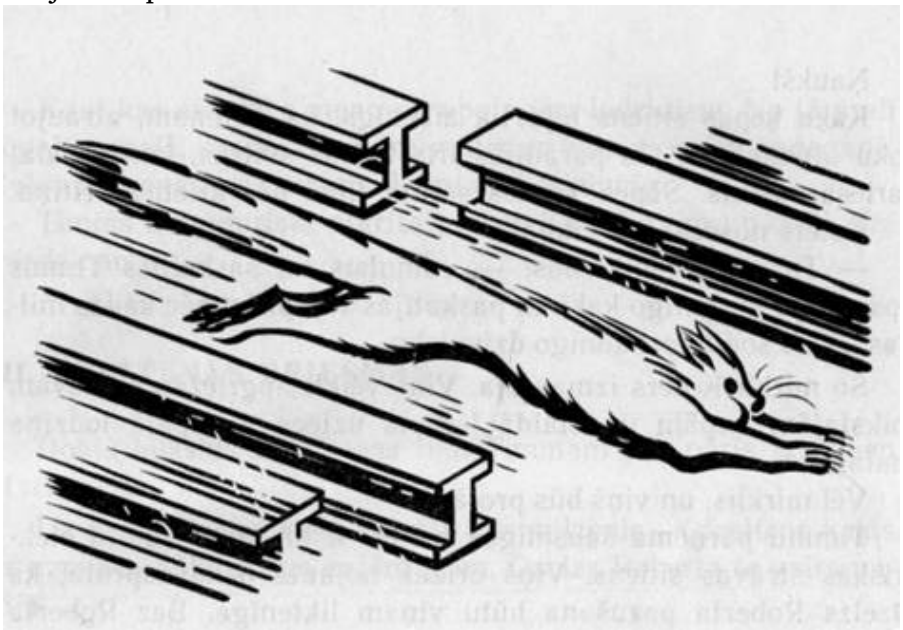

Taču Dzelzs Roberts bija mudīgs. Viņš aizšmauca aiz dzelzs kastes stūra un gatavojās uzbrukumu atvairīt. Koters pagriezās pret dzelzs vīriņu un nogūlās uz vēdera.

— Nenāc! Es tevi tā iepliķēšu, ka tev acis no pieres izsprāgs! — Dzelzs Roberts iesaucās, tomēr tas izskanēja ne visai pārliecinoši.

Acīmredzot arī Koters šo draudu neņēma necik nopietni. Viņš pamazām virzījās uz Dzelzs Roberta pusi.

Timms aiz uztraukuma košļāja īkšķi. Ko darīt, ko nu darīt? Koters kuru katru mirkli atkal sakamps Dzelzs Robertu, Roberts nevar nekur noslēpties, un arī viņam nav nekā pie rokas, ar ko atvairīt kaķi!

Pēkšņi Timms zem kājas sajuta kādu punu.

Tas izrādījās liels tērauda uzgrieznis. Timms pakampa uzgriezni kopā ar zāles kumšķīti, notēmēja un meta, cik jaudas.

Kotera aste, kas visu laiku bija kulstījusies, norima. Kaķis sagatavojās lēcienam.

Uzgrieznis trāpīja kaķim pa asti. Droši vien tas bija sāpīgs

belziens, jo Koters iebļāvās vēl briesmīgākā balsī, atsprāga krietnu gabalu sāņus, tad uzlēca uz kajītes loga malas un ar skubu lasījās prom. Kaķa nagi skrapšķēt skrapšķēja gar dzelzi un baltā krāsa putēja vien, kad viņš metās pa lodziņu laukā.

Mežonīgā kaķa steidzīgā aizmukšana iedrošināja Timmu. Viņš piegāja pie lodziņa un noskatījās pakaļ Koteram. Tas kā dzeltena svītra žigli aizlocījās pa lūžņu kaudzēm, ne reizi neatskatījies.

Timms nopūzdamies pavērsās pret Dzelzs Robertu.

— Aizjoza tā, it kā uguns būtu pie astes!

Dzelzs Roberts bija saplūcis zāli un slaucījās ar to.

— Skaties tik, kā apsiekalojis! — viņš dusmīgi purināja, paskatījās caur pieri uz Timmu un paskaidroja: — Zini, kaķa siekalas ieēdas vistrakāk. Ja nenoberž, tūlīt rodas traipi. Tad ej kaut vai kausētavā, nost vairs nedabū.

Un viņš berza tik sparīgi, ka zāles plūksnas putēja vien.

Uz brīdi no tālienes vēl atskanēja plēsonīgā Kotera negantais ņaukšķis — un ar to bija cauri.

Tagad Timms pienāca Robertam klāt un apsēdās blakus uz kastes stūra.

— Dīvaini, — viņš ierunājās. — Kāpēc Koters tev tā uzbruka?

Dzelzs Roberts ņēmās sevi notīrīt.

— Tur nav nekā dīvaina, — viņš atbildēja un lepni piebilda: — Viņš jau vienreiz mani stiepa prom. Tas tik bija varens brauciens!

— Uz kurieni? — Timms jautāja.

— Tā-ālu. — Roberts pamāja ar roku. — Turp uz krastu, kādas mājas pagalmā aiz atkritumu tvertnēm.

— Un kā tad tu izglābies?

— Man nāca palīgā draugs, — Dzelzs Roberts noslēpumaini! sāka stāstīt. — Pasvilpu, un klāt bija. Tas ir baigi cietsļ draugs — ja sakamps kaķi aiz astes, aste — knaukt! — nost. Kaķis to labi zin.

Timms brītiņu stāvēja domīgs. Būtu interesanti uzzināt, kas tas Dzelzs Robertam par draugu, kurš kaķiem rauj astes nost, un tikpat kārdinoši bija izdibināt, kas Robertam ar Koteru par naidu. Roberts jau bija pabeidzis sevi tīrīt, viņš nometa zāles vīkšķi, nopurināja rokas, uzlēca uz kastes un apsēdās blakus Timmam.

— Kā tu to nelietīgo kaķi sauci — vai par Poteri vai Toteri? — viņš pajautāja.

— Par Koteru gan, — Timms pārlaboja. — Tas ir viņa vārds, es zinu.

— Toters [1] būtu viņam īstais vārds, — Dzelzs Roberts nosprieda.

— Un kāpēc viņš tevi vajā? — Timms noprasīja.

Dzelzs Roberts izlikās varen gudrs, kādu brītiņu pavārstīja

muti, aizdomīgi pavērās visapkārt, it kā baidīdamies, lai kāds

slepeni nenoklausītos, un tad teica:

— Tas ir vesels stāsts.

— Pastāsti, neliec lūgties!

Timms pacietīgi gaidīja — tā bija prātīgāk. Dzelzs Roberts vēl drusku pavilcinājās un beidzot sāka stāstīt:

— Zini, kaķi vispār ir stulbi dzīvnieki. Tādi mīksti. Ņēmuši un palaiduši baumas, it kā pie dzelzs kaut kur dzīvojot dzelzs žurkas. Gluži kā īstās žurkas, tikai apklātas ar dzelzs bruņām, bet zem tām balta gaļa kā vēzim. Mutē tām esot dzelzs zobi un pie ķepām dzelzs nagi.. .

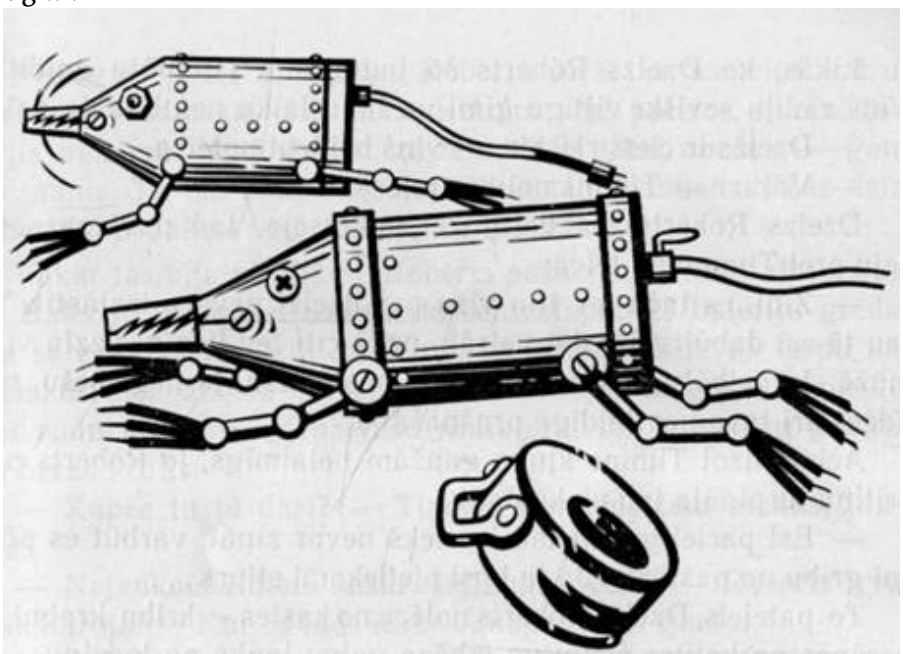

— Vai tad kaķi nebaidās no dzelzs nagiem un no dzelzs zobiem? — Timms pajautāja.

— Tā kā baidās gan, — Roberts atbildēja. — Un tomēr tā kā arī nebaidās. Baumo, ka kaķis, ieēdis dzelzs žurku, kļūstot par kaķu ķēniņu — viņam rodoties baigi liels spēks un zobi un nagi esot gluži kā no dzelzs. Lai visi to zinātu, tas nēsā ap kaklu važiņu no dzelzs žurku zobiem. Tāpēc kaķi tā kā nebaidās un šad tad nāk šurp uzglūnēt dzelzs žurkām. Bet šis te dzeltenais Toters-Koters ir sevišķi dumjš kaķis, viņš nemaz nepaskatās un jau otru reizi notur mani par dzelzs žurku!

Dzelzs Roberts pažvakstināja papēžus pret dzelzs kasti.

Likās, ka viņš netaisās nekā vairāk stāstīt. Timms gaidīja, gaidīja, taču beidzot tomēr pavaicāja:

— Klausies, Robert, — vai tās dzelzs žurkas ir īstenībā jeb kaķi tikai baumo blēņas?

Likās, ka Dzelzs Roberts šo jautājumu jau būtu gaidījis. Viņš

rādīja sevišķi viltīgu ģīmi un labu laiku neatbildēja nekā.

— Dzelzs ir ciets rieksts, — viņš beidzot noteica.

— Vai ir? — Timms nelikās mierā.

Dzelzs Roberts mazlietiņ vēl paklusēja, tad pavērsa savu seju pret Timmu un teica:

— Zini, es taču tev itin visu par dzelzi nevaru izstāstīt. Tu jau tā esi dabūjis dzirdēt vairāk, nekā citi tev līdzīgi uzzin visā mūžā. Ja gribēšu, kādreiz pats tev pastāstīšu, ja negribēšu, nelīdzēs arī tava neatlaidīgā prašņāšana.

Acīmredzot Timms kļuva gaužām nelaimīgs, jo Roberts pēc brītiņa turpināja jau piekāpīgāk:

— Esi pacietīgs. Nekad iepriekš nevar zināt, varbūt es pēkšņi gribu un pastāstu. Ja tu būsi pietiekami stiprs …

To pateicis, Dzelzs Roberts nolēca no kastes — kribu krabu! — uzrāpās pa kajītes sienu un izbāza galvu laukā pa lodziņu.

— Cik labi, ka te vairs neož pēc kaķa! — viņš apmierināts noteica un pavērās visapkārt. — Zini, es ciest nevaru tos, kas nāk šurpu, lai kaut ko nolūkotu un aizstieptu prom tā kā TotersKoters.

Apskatījies visapkārt, viņš pavērsa galvu pret Timmu.

— Lai nu kā, bet tagad man ir divi cieti draugi, ar kuru palīdzību es Koteru pieveikšu kā nieku.

Dzirdot šādu uzslavu, Timms aizmirsa pirmītējo īgnumu un jutās lepns.

IV. MALHKAMS

Tagad jau Timms katru dienu gāja pie Dzelzs Roberta. Viņš labi iepazina tās vietas, ko Roberts sauca par Matraču atsperu kalnu un par Skārda plākšņu laukumu. Nu viņš vairs nebaidījās apmaldīties dzelzs lūžņos.

Vienīgais posts ar Dzelzs Robertu bija tas, ka viņš katru reizi bija jāuzmeklē citā vietā. Reizēm viņš pateica, kur nodomājis nākamā dienā dzīvot, reizēm atkal tikai norūca — gan jau manīs. Tā tas notika visbiežāk, un tad Timmam nācās dzīt Robertam pēdas pa visu dzelzs lūžņu savāktuvi.

Vakar tas bija vienkārši. Roberts pasacīja, ka viņš atradīsies aiz Bateriju pussalas. Sadauzīto centrālapkures bateriju grēda bija saredzama jau iztālēm. Timms taisnā ceļā devās turpu un pavisam drīz atrada Robertu, kurš sēdēja, muguru atspiedis pret rudu kā lapsa sarūsējušu radiatoru, un ar smilšu papīru sev berza krūtis.

— Kāpēc tu tā dari? — Timms, notupies tam blakus, jautāja.

— Nejaukais Koters saskrāpējis man vesti, — Roberts īgni paskaidroja. — Kur es tāds iešu? Jānopulē labi gluda.

Viņš dažas minūtes vēl sevi berza, tad piešķieba galvu, paņēma mazu lupatiņu, no mazītiņa papīra vīkšķīša uzzieda smēri un atkal sāka sevi berzt.

— Tā ir pulējamā pasta, — viņš Timmam paskaidroja. — Zini, cik bīstama ir ikviena skramba? Rijīgā Rūsa tūlīt iecērt savus zobus vismazākajā skrambiņā. Domā — neiecērt? Savas veselības labad man jānopūlējas spožam.

Uz šodienu ar Dzelzs Robertu noteikta satikšanās vieta nebija norunāta. Timms izmeklējās Robertu šur un tur, tikai no kuģa kajītes gan viņš turējās pa gabalu, jo nebija drošs, vai tik Koters tur atkal neslaistās. Plēsonīgā kaķa nagu skrambas vēl joprojām stipri sāpēja.

Te pēkšņi Timms no tālienes sadzirdēja dīvainu skaņu. Kaut kur kaut kas skrapstēja tā, it kā ar spieķi kāds vilktu pa dzelzs sētu.

Timms apstājās, ieklausījās un kļuva domīgs. Tad devās iurp, no kurienes nāca dīvainā skaņa. Tā bija svešāda, vēl līdz šim nedzirdēta, un var būt, ka tai būs kāds sakars ar Dzelzs Robertu.

Timms nebija alojies. Drīz vien viņpus Ķerru riteņu pakalna viņš ieraudzīja jocīgu ainu. Pret tumšpelēko virpu atsliets dzelzs gultas gals, kas kādreiz bija balti krāsots, taču krāsa tagad nolupusi un to rotāja rūsas izraibinātas niķeļa bumbas. Gultas gala priekšā stāvēja Dzelzs Roberts un te ar vienu, te ar otru roku vilka pār sava mūzikas instrumenta dzelzs stieņiem. Tie dobji un nejauki skrapstēja. Taču Dzelzs Robertam šāda mūzika patika, jo ikreiz viņš atgāza galvu, tīksmīgi aizvēra acis un aizrautīgi klausījās, kamēr skrapstoņa

izskanēja. Tad viņš ar otru roku atkal pārvilka pār stieņiem un atkal klausījās. Brīžiem viņš pašu īsāko stienīti ar sīkāku skaņu tinkšķināja labu laiku no vietas.

Timms kādu brītiņu pavēroja šo ainu, bet tas viņam apnika, un viņš uzsauca:

— Robert, ko tu dari?

Dzelzs Roberts nolaida rokas un izskatījās dusmīgs, ka ticis iztraucēts.

— Tu taču dzirdi — es muzicēju, — viņš nopurpināja.

— Vai tā ir mūzika? — Timms vientiesīgi jautāja.

Dzelzs Roberts ar redzamu tīksmi pārvilka vēlreiz pār gultas gala stieņiem un sacīja:

— Cieta mūzika!

Timms jau tagad zināja — ja Dzelzs Roberts grib teikt «labs», tad saka «ciets», bet «mīksts» viņa valodā nozīmē «slikts».

Timms, juzdamies neērti, mīņājās. Viņam bija kauns pateikt, ka mūzika, kas Dzelzs Roberta ausij bija tīkama, viņam izklausījās tikai troksnis. Roberts acīmredzot arī pats to saprata, jo sacīja:

— Nu jā, mans vecākais brālis Dzelzs Rolands gan prot maķenīt cietāk muzicēt. Bet viņš dzīvo vislielākajā savāktuvē, Veco vārtu nodaļā, tur viņš var ik dienas vingrināties …

Roberts izskatījās tāds kā nobēdājies. Tas Timmu arī mazliet sarūgtināja, jo viņam patika redzēt Robertu jautru.

— Uzsāksim kaut ko! — Timms ierosināja.

Roberts atdzīvojās.

— Es gribu redzēt, vai tu jau drusciņ pazīsti dzelzi, — viņš teica. — Ej pāri Skārda plākšņu laukumam taisni uz priekšu un sameklē vislielāko dzelzi, kas tev tur pagadīsies! Tad pasauc mani, un, ja tu būsi pareizi trāpījis, tad es tev parādīšu kaut ko šausmīgi interesantu.

Timms paklausīgi devās, kur bija likts. Sākumā viņš ieraudzīja trīs lielas kastes ar spožiem skārda atgriezumiem — tie nekādā ziņā nevarēja būt «vislielākā dzelzs». Tālāk nāca vesela kaudze sadauzītu podu un cauru veļas katlu — arī tie izskatījās pavisam parasti. īsu brītiņu Timms apstājās pie zila motorollera karkasa. Viņš pat satvēra stūri un drusku pabrauca. Taču motorolleram nebija riteņu, bija tikai karkass, un, tikko Timms viņu spēcīgāk pagrūda, tas nokrita uz sāniem.

Timms pētoši palūkojās visapkārt. Roberts sen vairs nebija redzams. Priekšā vīdēja saliektu dzelzceļa sliežu murskulis, kas atgādināja milzīgu mezglu. Te Timms vēl nekad nebija staigājis. Virpskaidas brīdinoši krikšķēja un čirkstēja zem kājām. Svešā apkārtne biedēja. Timmam likās, ka kāds viņam uzglūn.

Rūsas izraibinātas veļas vanniņas un skārda trumuļi grabēja un

grasījās aizvelties, kad Timms tiem pieskārās, spraukdamies gar sliežu blāķi. Toties tagad Timms ieraudzīja patiešām lielu dzelzi. Tā bija kantaina tvertne mājas augstumā, apakša tai klāta ar sodrējiem, augša melnsarkana.

Timms jau grasījās pielikt roku tvertnei un atvērt muti, lai pasauktu Dzelzs Robertu. Bet viņa balss iestrēga rīklē.

No dzelzs tvertnes aizstūra iznāca briesmīgs zvērs.

Vispār tas laikam bija suns, bet tādā gadījumā no pašiem lielākajiem. Viņa smagā, stūrainā galva ar mazliet nokarenām lūpām bija Timma galvas augstumā. Strups un drusku saraukts buldoga purns atgādināja īdzīgu veci. Sunim bija baltraibi brūna spalva un gara, kupla, vēdekļveidīga aste.

Pamanījis Timmu, suns saslēja savas noļukušās ausis, vēl vairāk sarauca degunu un nesteigdamies atņirdza ilkņus. No viņa rīkles atskanēja dobjš rūciens. Spalva uz skausta sabozās, un aste kā lauvam arvien spēcīgāk kulstījās.

Timms strauji atkāpās. Vienā mirklī viņam uznāca vēlēšanās atkal atrasties aiz Ķerru riteņu pakalna pie Dzelzs Roberta, taču viņš neparko neuzdrošinājās pagriezties ar muguru pret suni, jo bija pārliecināts, ka tieši tad tas klups viņam virsū. Viņš atkāpās un atkāpās, nenovērsdams skatienu no suņa. Te pēkšņi Timma mugura atdūrās pret kaut ko, kas pat no grūdiena nesalīgojās. Timms bija slazdā!

Suns it kā to vien būtu gaidījis. Tagad viņš ar neganti sarauktu purnu, joprojām rūkdams, lēni tuvojās Timmam.

— Robert! — Timms, cik vien spēja, iekliedzās. — Robert! Palīgā!

— Vau! — ierējās suns Timmam pie paša deguna. Kā pēkšņu svelmaina vēja brāzmu zēns sajuta dzīvnieka elpu sev uz sejas.

Timmam aizrāvās elpa. Viņš vairs nespēja pakliegt un bailēs sastinga. Tikai viena vienīga doma atausa viņam galvā: tūlīt pat suns viņu saplosīs. Pēkšņi viņam kļuva sevis tik žēl, ka acīs sariesās asaras.

— Robert… — viņš vēlreiz gaužām žēli iebrēcās.

Roberts, kā burvja spēka nests, bija klāt. Viņš droši nostājās blakus Timmam, tad piegāja pie milzīgā suņa, pacēlās uz pirkstgaliem un papliķēja tam kaklu.

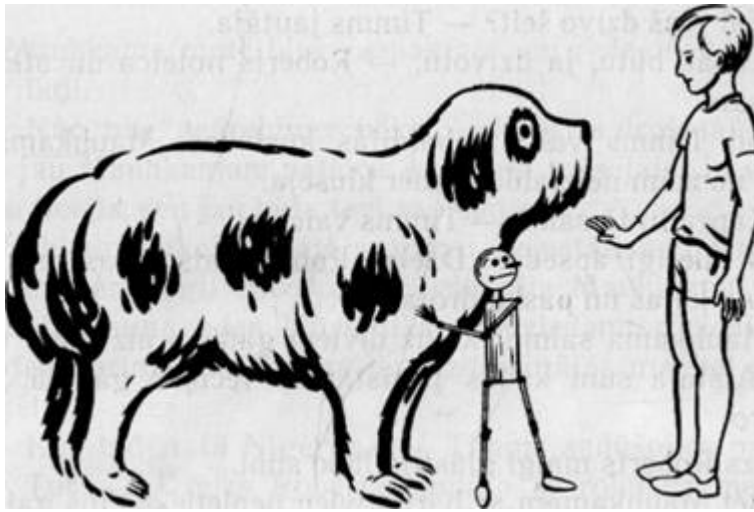

— Draugs Mauhkam! — Dzelzs Roberts maigi uzrunāja suni. — Draugs Mauhkam, nerūc, tas ir mūsējais. Viņam ir ciets vārds, ieklausies! Timm-Timm!

Suns pārstāja rūkt, paslēpa ilkņus, pavērsa galvu pret Robertu un iebakstīja viņam ar purnu. Taču ar acs kaktiņu viņš tomēr vēl uzmeta Timmam aizdomīgu skatienu. Timms joprojām palika mierīgi stāvot.

— Tu neuzticies? — Dzelzs Roberts pavaicāja sunim. — Paskaties, es arī viņu papliķēšu!

Dzelzs Roberts piegāja Timmam klāt, ar rokas mājienu lika noliekties un papliķēja viņam kaklu.

Suns vēlreiz dusmīgi ierūcās, tad ausis viņam atkal noļuka lejup un spalvas uz skausta izlīdzinājās.

— Tu pazīsti šo suni? — Timms jautāja, vēl bailīgi skatoties uz suni.

— Ak, vai es pazīstot! — Dzelzs Roberts iesaucās. — Tas taču ir draugs Mauhkams. Es viņu pazīstu jau briesmīgi sen, un mēs esam draugi.

— Vai viņš dzīvo šeit? — Timms jautāja.

— Labāk būtu, ja dzīvotu, — Roberts noteica un atkal papliķēja suni.

Tagad Timms vairs nebaidījās kustēties. Mauhkams gan viņu vēl no acīm neizlaida, tomēr klusēja.

— Kāpēc tu tā saki? — Timms vaicāja.

Suns mierīgi apsēdās. Dzelzs Roberts atspiedās pret viņu, sakrustoja kājas un paskaidroja:

— Mauhkama saimnieks uz diviem gadiem aizceļoja uz Nigēriju. Atstāja suni kādas pazīstamas večiņas gādībā, un tā viņu baro.

Dzelzs Roberts maigi glāstīja lielo suni.

— Bet Alauhkamam ar barību vien nepietiek. Viņš gaida arī mīlestību. Vai tā nav, draugs Mauhkam?

Suns lēni pamāja ar galvu.

— Vai viņš saprot, ko runā? — Timms nobijies pačukstēja.

Dzelzs Roberts dusmīgi paskatījās uz viņu.

— Domā — nesaprot? Viņš taču nav nekāda slieka. Un, starp citu, arī slieka saprot, ja runā labi skaļi. Sliekām ausis ir cieši klāt pie galvas.

— Kā tu to zini? — Timms bija pagalam pārsteigts.

— Man ar sliekām iznāk satikties amata darīšanās. Es reizumis pa naktīm eju pārlūkot dzelzi un meklēt sprāgstošās bumbiņas, un sliekas izlien uz zemes, lai mazliet ieelpotu gaisu. Tad mēs tiekamies un paprātojam. Tikai viņas grib, lai vienmēr lītu lietus, bet es lietu ciest nevaru, jo tas nāk par labu Rijīgai Rūsai.

Timms ar apbrīnu skatījās Dzelzs Robertā.

— Panāc nu tuvāk, papliķē arī tu Mauhkamu! — Roberts aicināja Timmu. — Viņš taču ir gaužām liels, es viņu viens pats nejaudāju papliķēt, kā nākas.

Timms, nekustēdamies no vietas, bailīgi paliecās tuvāk su

nim. Mauhkama mute bija puspavērta, un redzami kļuva lielie, baltie ilkņi.

— Nāc, nāc, nedrebinies neko! — Roberts drošināja Timmu.

— Es jau Mauhkamam pateicu, ka tu esi mūsējais. Ja viņš man nebūtu ticējis, sen jau būtu tevi saplosījis.

Mauhkams atkal pamāja ar galvu majestātiskā mierā. Timms ar viegli trīcošu roku glaudīja Mauhkamu. Sākuma no milzīgā suņa nāca klusi, tikko sadzirdami rūcieni, bet tie drīz vien aprima, un Tirnms jau uzdrošinājās mazliet spēcīgāk papliķēt.

— Kur tad ir tā Nigērija? — Timms sadūšojies pajautāja.

— Tur. — Dzelzs Roberts pamāja ar roku uz meža pusi. Tur dzīvo nigēri. Viņi ir gandrīz tādi paši kā nēģeri, tikai

daudz melnāki.

— Vai Mauhkams naktī arī ir te pie tevis? — Timms jautāja.

Iekams Dzelzs Roberts bija paguvis atbildēt, Mauhkams papurināja galvu.

— Naktī viņam jāpaliek pie Māmuļas, — Roberts atbildēja.

— Kad Mauhkama nav mājās, večiņa nevar gulēt. Viņai liekas, ka tad atnāks laupītāji un aiznesīs visu mājiņu.

— Mauhkam, — Timms, glaudīdams suni, čukstēja. — Tu esi ļoti labs suns, Mauhkam!

Mauhkams cienīgi pamāja ar galvu. Acīmredzot viņš pats to jau sen zināja.

— Starp citu, — Dzelzs Roberts teica, — Mauhkams jau ir tas mans draugs, kurš pirmo reizi mani izglāba no Kotera.

V. SPRĀGSTOŠĀ DZELZS

— Iesim, es tev parādīšu kaut ko aizraujošu, ko tev apsolīju, — Dzelzs Roberts teica Timmam. — Tu taču tomēr atradi šejienes vislielāko dzelzi.

Dzelzs Roberts skriešiem devās pa priekšu. Viņš tik viegli un veikli līda cauri drātīm un sijām, ka Timms nekādi netika viņam līdzi. Reizēm Roberts apsēdās uz kāda dzelzs gabala un pagaidīja Timmu ar Mauhkamu. Milzīgajam sunim tikt uz priekšu bija diezgan grūti, viņam ikreiz bija jāpaskatās, kur likt ķepu un kur pats varētu izspraukties.

Ceļš Robertam bija zināms. Palaikam viņš deva paskaidrojumus par vietām, kas Timmam vēl bija svešas.

— Lūk, šis te ir Aklais autiņš. — Roberts norādīja uz automobiļa karkasu, kur lukturu vietā vīdēja tukši caurumi. Daudzkārt krāsotā mašīna bija raiba. — Šad un tad es dzīvoju te. Citādi tas ir ļoti bēdīgs un ilgojas pēc šosejām, kuras savā laikā izbraukājis.

Timms ar pirkstiem pārvilka pār mašīnas karkasu. Tas bija saulē sakarsis tā, ka dedzināja pirkstus.

— Turklāt viņa pēdējais saimnieks bija ļoti rupjš — viņš visus dubļu aizsargspārnus apdauzīja un saskrāpēja gar vārtu stabiem, — Roberts līdzjūtīgi piemetināja.

Mazliet tālāk no Aklā autiņa nāca Mucu grēda, kur kaudzē samestas bija desmitiem milzīgu dzelzs mucu.

— Šurpu es šad tad atnāku pa nakti — muzicēt, — Dzelzs Roberts stāstīja. — Dienā nevar, te iznāk tik cieta mūzika, ka cilvēki to nevar izturēt un saskrien skatīties, kas te īsti notiek. Āre, tagad es paspēlēšu klusu.

Dzelzs Roberts uzsita ar papēdi pa mucas galu. Atskanēja dobja duna. Kad viņš vairākas reizes vēl paklaudzināja, duna kļuva skaļāka un arī citas mucas atbalsojot dūca līdzi. Šī dunēšana plēsa bungādiņas vai pušu.

— Diezgan! — Timms lūdzās. — Tādas skaņas nav panesamas.

— Es jau teicu, ka cilvēkiem šāda mūzika ir par cietu, — Dzelzs Roberts pašpārliecināti atbildēja.

Viņi devās tālāk. Pēc kāda laika Roberts apstājās pie jocīga dzelzs kioska. Tā bija četrkantaina, ļodzīga mājiņa, kuras jumts atgādināja maziņu pirarnīdiņu, ko greznoja skārda apmale puķu vītnes izskatā.

— Kas tā par būdu? — Timms nobrīnījās.

— Tā ir senlaicīga elektrības mājiņa, — Dzelzs Roberts paskaidroja. — Iekšpusē tā ir pilna ar vadu galiem.

Dzelzs Roberts paurķējās ap mājiņas durvīm, kamēr tās dabūja vajā.

— Skaties! — viņš lepni aicināja.

Sākumā Timma acis nekā nevarēja samanīt, jo mājiņai nebija logu. Viņš iebāza galvu būdiņā. Tur gar sienām no baltiem porcelāna izolatoriem karājās sarautu vadu gali.

Dzelzs Roberts blakus Timmam iespraucās durvju ailē un norādīja ar pirkstu.

— Skaties!

Timma acis jau sāka aprast ar krēslu. Kaktā, kur Dzelzs Roberts norādīja, vīdēja dīvaini priekšmeti, kas bija kārtīgi sakrauti cits pie cita. Lielākā daļa no tiem bija tādas kā sudrabainas caurulītes, citi melni un atgādināja dzelzs olas, un viens ar astīti pat izskatījās pēc maziņas aviobumbiņas, tādu Timms bija redzējis bildē.

— Kas tie tādi? — viņš, labu laiku apskatījis jocīgos priekšmetus, pavaicāja.

— Tā ir sprāgstošā dzelzs! — Dzelzs Roberts jūsmīgi paziņoja.

— Ko tu ar to dari?

— Vācu, — Dzelzs Roberts atbildēja. — Te reizēm visādos krāmos atrodas arī šis un tas. Taču visbiežāk to atsūta mans brālis Rūdis, viņš dzīvo vecu ieroču savāktuvē. Es savukārt viņam sūtu niķelētus nieciņus, viņš tos grib.

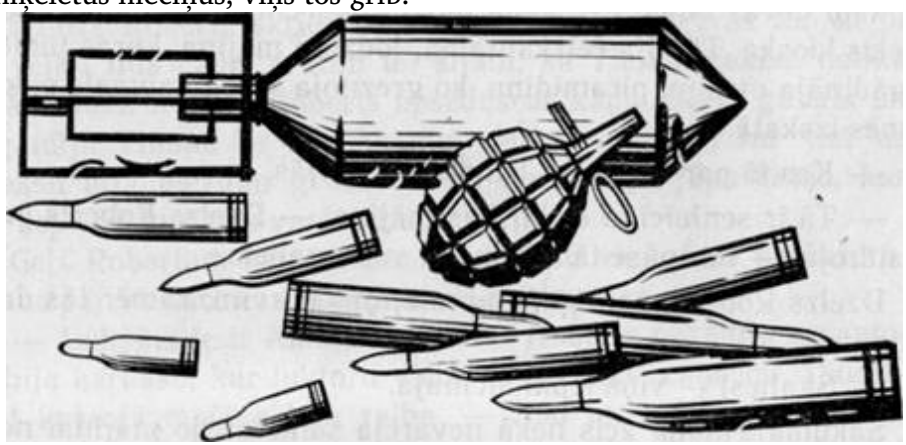

— Tāpat vien vāc?

— Sākumā savācu. Pēc tam pētu, kas tur iekšā. Un reizēm ar dažu palaižu kādu joku.

Zēnam aiz muguras pienāca Mauhkams, iegrūda galvu pa dzelzs būdas durvīm, iebāzdams to starp Timmu un Dzelzs Robertu. Viņš paskatījās, nošņākājās un beidzot, dusmīgi rūkdams, novērsās. Tad atskanēja bukšķis: Mauhkams bija nolicies garšļaukus. Bija skaidrs, ka sunim sprāgstošā dzelzs nepatīk.

— Kā tu to joku taisi? — Timms kļuva ziņkārīgs.

— Skaties, tie tur maziņākie ir sprāgstošie stienīši. Šad tad es paņemu dažus azotē un rāpjos augšā uz jumta kori. Kad nometu tos zemē, vareni nopaukšķ. Šad tad nolieku tos vagonetēm zem riteņiem.

Kad tiem uzbrauc virsū, vareni nopaukšķ! Reiz celtņa vadītājs aiz izbīļa gandrīz vai izlēca no savas kabīnes. Muļķis, tas ir ļoti augstu — viņš varēja sasisties, nav jau no dzelzs.

To izdzirdis, Mauhkams pēkšņi piecēlās, pakampa ar zobiem Timmu aiz apkakles un parāva to sāņus.

— Aizvāc gail tālāk! — Dzelzs Roberts atzinīgi noteica.

Es jau Timmu pa īstam pie sprāgstošās dzelzs neaicināju.

Viņš nav pieliekami ciets.

— Vai tad tu esi? — Timms šaubīdamies pavaicāja.

— Mani sprāgstošā dzelzs padara arvien cietāku, — acu nepamirkšķinājis, Dzelzs Roberts atbildēja.

Timmam aiz muguras bažīgi nopūtās Mauhkams.

Redzi nu, — Dzelzs Roberts teica un noplātīja rokas. — Kā suns viņš ir ciets diezgan, taču sprādzienu diez vai panestu.

— Klausies — kā tad šejienes vīri tevi negrābj ciet, kad tu tā spridzini? — Timms bažīgi noprasīja. — Šādu troksni jau viņi dzird.

Ha-hā, domā, ka negrābtu ciet, ja varētu? Āre, vai tad tu mani atrastu, ja nezinātu?

Dzelzs Roberts paskatījās visapkārt, tad viņa skatiens apstājās pie zilganas, līčloču sagrieztas dzelzs sijas. Viņš pieskrēja pie tās un sparīgi uzlēca uz sijas. Atskanēja klakšķis — un no Roberta ne vēsts! Uz sijas kļuva redzams tikai neliels dzelzs izcilnītis.

Mauhkams piecēlās un divas reizes satraukti un strupi ierejās.

Timms piegāja pie sijas un pataustīja to. Nevarēja būt nekādu šaubu — izcilnītis it kā būtu pašā sijā.

Atkal atskanēja klakšķis, un Dzelzs Roberts nolēca zemē no sijas.

Viņam nepatīk, ka es nozūdu sijā. — Viņš pamāja ar roku uz Mauhkamu. — Viņš nesaprot, kur es nozūdu. Viņa smadzeņu podam tas nepielec, ka arī es esmu dzelzs.

Timms kļuva domīgs.

Robert, — viņš teica, — bet kāpēc tad tu toreiz tādā pašā veidā nepaslēpies no Kotera?

Dzelzs Roberts ar roku glaudīja sev galvu.

— Neiedomājies, ka tas ir tik vienkārši, — viņš pamācoši atbildēja. — Sak, lec, kur pagadās, un lec klāt kuram katram dzelzs gabalam. Tai dzelzij, kas mani pietur, jābūt spožai! Tur kajītē Rijīgā Rūsa jau apstrādājusi visus stūrus, viss noklāts ar rūsas garozu un vecu krāsu, tur es nevaru piekļauties.

— Un ko šejienes vīri dara, kad atskan sprādziens, bet neviens nav redzams? — Timms neatlaidās.

Dzelzs Roberts aiz prieka skaļi iesmējās.

— Sākumā viņi skraida apkārt pa laukumu, drāžas šurpu turpu kā putekļi pēc vīlēšanas. Meklē un meklē, kas to izdarījis. Kad neatrod, sāk lādēties: ka tevi nelabais, karš jau tik un tik gadu kā beidzies, un

tomēr vēl gadās, ka dzelzs lūžņos kaut kas sprāgst, ej nu sazini, kur kas mētājas! Es to saucu par sprāgstošo dzelzi.

Dzelzs Roberts atkal rūpīgi aizdarīja savas mantnīcas durvis un nostiprināja tās ar dzelzs krāsns dūmvadu, kuram gals bija izdedzis vienos caurumos.

— Tā es tūlīt uzzināšu, vai te bijis kāds okšķeris, — viņš paskaidroja.

Nākošajā dienā Timmu mocīja klepus un viņam neļāva iet ārā. Viņam ar mammu bija jābrauc uz pilsētu pirkt jaunu mēteli. Tāpēc viņš nevarēja apraudzīt Dzelzs Robertu un Mauhkamu. Trešā dienā, tikko pabrokastojis un iznācis sētā, viņš pēkšņi ieraudzīja pazīstamo stūraino suņa galvu, kas bija izslējusies pāri vārtiņiem.

Timms aizskrēja pie vārtiem.

— Mauhkam! — viņš iesaucās. — Vai tu atnāci man pakal?

Mauhkams stāvēja, atslējies pret vārtiņiem, un jautājoši skatījās uz zēnu, luncinot savu kuplo asti.

— Es tev atnesīšu kaulu, vai gribi? — Timms dedzīgi iesaucās. — Tūlīt aizskriešu, palūgšu …

Viņš pagriezās un devās uz māju, taču Mauhkams satraukti ierējās. Timms apstājās.

— Kas ir? Tu negribi?

Mauhkams nogrozīja galvu un pagriezās uz promiešanu. Bet viņš vairākkārt jautājoši vēl atskatījās.

Timms izspruka pa vārtiņiem laukā un steidzās sunim pa pēdām. To pamanījis, Mauhkams devās rikšiem.

— Vai tu pats atnāci vai tevi atsūtīja Roberts? — Timms mazliet aizelsies vaicāja.

Izdzirdis Roberta vārdu, Mauhkams it kā piekrizdams ierējās.

Timms kļuva nemierīgs. Lēkšus viņš drāzās pa krastu, ka smiltis vien putēja. Apdzīdams Mauhkamu, kurš, kā jau tas kārtīgam sunim pieklājas, meta līkumus, Timms pirmais nonāca pie auto rāmja. Tur

viņš sagaidīja suni, jo nezināja, kurp doties tālāk. Mauhkams pielika soli un aizdrāzās garām Timmam uz lūžņu savāktuvi.

Ar skubu tik uz priekšu — ceļš veda garām Matraču atsperu kalnam uz Aklā autiņa pusi.

Mauhkams veda Timmu uz to lūžņu kaudzi, kur juku jukām mētājās plīts virsas un caurumu caurumos izdegušas ūdens sildāmās bāciņas. Timms paskatījās visapkārt, taču neviena neredzēja.

— Timm-Timm! — klusu ieskanējās zēnam ausī. — TimmTimm!

Balss virzienā meklēdams, Timms pagrūda sāņus kādu nokvēpušu cepeškrāsni un beidzot ieraudzīja Robertu. Tas gulēja garš}aukus pie sasistas plīts virsas un grozīja galvu. Dzelzs Roberta labā kāja bija briesmīgi saliekta un roka stipri izmežģīta. Ieraudzījis Timmu, Dzelzs Roberts kļuva priecīgs.

— Vareni, ka esi atnācis! Jau divus gadus neesmu tevis redzējis.

— Divas dienas es nevarēju atnākt, — Timms mulsi atbildēja, jo viņu nomāca Dzelzs Roberta nožēlojamais izskats. — Mani mocīja klepus, un tad es braucu uz pilsētu pirkt mēteli.

— Man likās, ka bija pagājuši divi gadi, — Dzelzs Roberts sacīja.

Timms notupās viņam blakus.

— Kas tev noticis?

Tai pašā brīdī Mauhkams piegrūda viņam klāt savu purnu un ar sārto mēli pārlaida Dzelzs Roberta savainotajai kājai. Kādu brīdi nobēdājies suns vēl kavējās, pārliecies pāri dzelzs vīriņam. No suņa mēles kā no bojāta krāna pilēja siekalu lāses un krita Robertam virsū. Bet Roberts ar veselo roku atgaiņāja Mauhkamu.

— Pazūdi! — viņš raudulīgā balsī iesaucās. — Tu taču nekā nejēdz! Vai tu tiešām nesaproti, ka es no tavām siekalām sarūsēšu?

Mauhkams sakaunējies atkāpās.

— Tā velna sprāgstošā lodīte! — Dzelzs Roberts sāka stāstīt Timmam. — Kas to būtu varējis domāt, ka tā būs mīksta kā

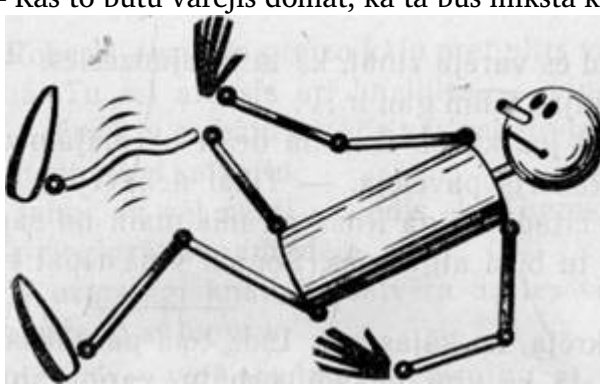

pūka! Tikko es sāku skatīties, kas tai iekšā, tā uzreiz norīb! Es kā putniņš uzlidoju līdz pašām debesīm, tad — blauks! — nogāzos uz Matraču atsperu kalna, un tas atkal pasvieda mani gaisā. Tā es savas septiņas astoņas reizes lidinājos augšup—lejup. Redzi, roka un kāja

mazliet izmežģījusies. Bet Mauhkamam iznāca pusotras dienas nomeklēties, līdz mani atrada.

— Šausmīgs sprādziens! — Timms nopūtās.

— Bija gan! — Dzelzs Roberts lepni noteica. — Es jau savus lidojumus biju pabeidzis un labu brīdi šai šķirbā pavalstījies, kad tie tur atjoza šurpu. Atsauca kaut kādu tur sapieri. Tas teica, ka sprāgusi esot rokas granāta. Nenieka viņi nezin! Kur tad te roka gadījās, tā bija tikai sprāgstošā lodīte, kuru Rūdis pēdējo reizi bija atsūtījis kara degvielu mucu kravā. Par spridzinātāju gan viņi gaužām brīnījās — sak, kas te gan darās; viņi taču nezināja, ka es uzspridzināju, bet pats aizlidoju prom. — Dzelzs Roberts gardi smējās.

Timms vērīgi apskatīja viņa kāju, mēģināja to ar rokām iztaisnot, taču dzelzs nepadevās.

Mauhkams žēli smilkstēja.

— Kas tad ar plikām rokām dzelzi ārstē! — Dzelzs Roberts gandrīz vai aizvainots pārmeta. — Tu no tā nekā nejēdz. Vai āmura tev nav līdzi?

— Kā tad es varēju zināt, ka tā ievajadzēsies, — Timms atbildēja. — Mājās tētim gan ir …

— Nu tad joz kā pa tērauda drāti uz mājām un nes šurp āmuru! — Roberts pavēlēja. — Tikai nekavējies, negaidi tēta pārnākšanu, citādi Rijīgā Rūsa atradīs mani un sagrauzīs pulverī, iekāms tu būsi atgriezies. Šonakt viņa tepat tuvumā klaiņoja.

Timms skrēja, ko kajas nes. Līdz tēta pārnākšanai bija vel puse dienas, tā ka viņš nekādi nebūtu varējis lūgt atļauju. Timms nešaubījās, ka tētis atļautu, turklāt viņš āmuru atnesīs atpakaļ, iekāms kāds būs pamanījis, ka tas paņemts.

Taču tieši tobrīd, kad Timms ar āmuru grasījās izlavīties laukā pa durvīm, viņu pamanīja vecmāmuļa.

— Puika, kurp tu ar āmuru iesi? — viņa pajautāja un pētījoši paskatījās pāri brillēm.

Brilles vecmāmiņa lietoja avīžu lasīšanai. Kad viņa gribēja kādu cilvēku labāk saskatīt, tad parasti skatījās pāri brillēm.

— Vecmāmiņ, es … man kāds priekšmets jāiztaisno … — Timms satrūcies sastomījās un ierāva galvu plecos, baidīdamies, ka vecmāmuļa varētu neatļaut vai sīkāk izvaicāt.

Bet vecmāmuļa atšķīra jauno avīzi un teica:

— Būtu tad pie viena arī stangas paņēmis. Tā kā tā drīz ' vien atskriesi tām pakaļ. Durvis vien lieku reizi dauzīsi.

Timms aiz pārsteiguma palika stāvam kā sālsstabs durvīs, bet tad aptvēra, ka vecmāmiņas padoms derēs lieti, un paņēma arī knaibles. Vecmāmiņa tā bija iedziļinājusies avīzē aprakstītajos mūsdienu satiksmes negadījumos gaisā, uz ūdens un zemes virsū, ka ir nepamanīja Timma aiziešanu.

Mauhkams viņu saņēma ar priecīgu rējienu, uzlēca stāvus un nolaizīja Timmam seju. Ar piedurkni noslaucījies, Timms sāka darboties.

Dzelzs Roberts atspieda greizo kāju pret plīts virsu.

— Ah-hā! Tu esi atnesis arī knaibles, — viņš apmierināts uzslavēja. — Tad jau es būtu varējis vai gabalu gabalos sašķīst, tu kā likts mani atkal salāpītu.

— Par laimi, tu vēl neesi sašķīdis, — Timms, sadusmojies par Roberta vieglprātību, atbildēja.

Tad viņš uzmanīgi knaiblēs satvēra dzelzs vīriņa kāju un ļoti maigi pasita to ar āmuru.

— Tev nesāp? — viņš saudzīgi pavaicāja.

— Nejautā tādas dumjības! — Dzelzs Roberts atcirta. — No tā tu nekā nejēdz.

Timms uzsita. Klikt! — pa kāju, klakt! — pa pārsisto plīts virsu. Klikt un klakt, klikt, klikt un klakt!

Dzelzs Roberts tīksmīgi aizvēra acis.

— Kas tā par mūziku! — viņš iesaucās. — Klikt un klakt, klikt, klikt un klakt! Tu, vai zini, patiešām esi ciets mūziķis.

Timmam aiz piepūles piere jau metās slapja. Bija taču jāsit visai trāpīgi. Tikko viens sitiens iznāca smagāks par otru, tā tūdaļ Robertam stilba otrā pusē uzradās puns, un tad Timmam labu laiku ar knaiblēm bija no jauna jāiztaisno, tā ka plaukstas kaistin kaisa.

Timms reizēm atvilka elpu.

— Oh-ho! Var jau pakustināt! — Dzelzs Roberts priecīgi iesaucās. Viņam kāja tik tiešām sāka kustēties, vienīgi ceļa locītava mazliet krikšķēja un bija pastīva.

Timms vēl drusku padauzīja, ņemdams vērā Roberta lietpratīgās pamācības, un palīdzēja vīriņam piecelties. Dzelzs Roberts palēkāja uz iztaisnotās kājas un tad atspieda ievainoto roku pret plīts virsu.

— Padauzi te arī, tu esi ciets dakteris! — viņš lika Timmam un norādīja uz labās rokas elkoni.

Pēc otra sitiena locītava jau bija savā vietā un Dzelzs Roberts aiz prieka sāka lēkāt.

— Lai nu tie tur nemaz neplātās ar savām sprāgstloditēm! — viņš lielīgi iesaucās. — Mums ir cieti kalēji un zviedru dzelzs rīki!

Mauhkams savilka smaidā savas nokarenās lūpas.

— Draugs Mauhkam! — Dzelzs Roberts piegāja sunim klat un paglaudīja tam galvu. — Tu kā suns esi sevišķi ciets.

Mauhkams paberzēja savu plato, stūraino purnu gar Roberta sāniem.

Aiz ilgstošas zvilnēšanas kļuvis nepacietīgs, Dzelzs Roberts nu aiz pārliecīga rosiguma nespēja vairs rimties.

— Tūdaļ palaidīsim baigos jokus, — viņš sacīja. — Bet vispirms

pārlūkosim to vietu, no kuras es startēju. Tas bija blakus elektrības mājiņai, es to atceros gan — galva jau man nav sadragāta.

Visi trīs devās zosu gājienā: pa priekšu, jautri lēkādams, Roberts, aiz viņa Timms, nesdams āmuru un knaibles, bet pats pēdējais, mēli izkāris, Mauhkams.

Dzelzs mājiņai viena siena viscaur bija kā nosēta ar sīkiem, robainiem caurumiņiem.

— Vai tu re, kā izšķaidījis dzelzi! — Dzelzs Roberts apbrīnā iesaucās. — Tā kā ūdeni.

— Tev gan neviena šķemba nav trāpījusi! — Timms nodrebinādamies teica.

— O, esmu taču sīciņš puika … — Dzelzs Roberts atbildēja, taču viņa atbilde skanēja ne visai pārliecinoši. — Nu, galu galā kāds nieks varēja arī trāpīt, man pāris vietās mazliet knieš, būs vēlāk jāpaberzē ar pastu.

Dzelzs Roberts atvēra savas noliktavas čīkstošās durvis un ieskatījās tur.

— Baigie pūkas! — viņš pēkšņi nolamājās. — Pūkas un veci vilnas maisi! Tie taču ir ņēmuši un aiznesuši visu manu sprāgstošo dzelzi! Līdz pēdējam stienītim! Kā viņi uzdrīkstējās to darīt, tas taču nepieder viņiem! Rūdis ar lielām grūtībām to visu savāc, atsūta šurpu, un šie ņem un piesavinājās.

Dusmās zibošām acīm Roberts pavērsās pret Timmu un draudīgi pamāja ar roku.

— Bet ja nu šie arī vāc? — Timms mazliet pazobojās.

Dzelzs Roberts aizvainoti nošņākājās.

— Lai tad meklē paši, lai neķeras klāt citu mantai! Vai tad Rūdim šos stienīšus viegli izrakņāt no grabažām?

Pamazām Dzelzs Roberts drusku nomierinājās.

— Eh, lai nu, — mazliet padomājis, viņš noteica. — Lai ņem tie nožēlojamie vilnas maisi! Es varu Rūdim atkal paprasīt jebkādu sprāgstošu grabuli.

Tad viņam ienāca prātā kaut kas jautrs un viņš skaļi sāka smieties.

— Kas tevi tā sasmīdināja? — Timms kļuva ziņkārīgs.

— Man ienāca prātā, ka es te redzēju dzelteno runci tobrīd, kad uzgāja gaisā sprāgstošā bumbiņa. Laikam jau viņš atkal man uzglūnēja, droši vien viņam nedeva mieru dzelzs žurka. Būtu tu redzējis, cik maziņš viņš aiz bailēm sarāvās — kājas un aste bija zem vēdera, kad metās prom. Tai mirklī es jau biju uzlidojis gaisā un no augšas to labi redzēju. Hi-hī, man šķiet, ka viņam kažokā droši vien ietriecās kāda dzelzs lāse, dabūja krietnu belzienu, būs ko pieminēt!

Roberts vēl brīdi noķiķinājās, tad apklusa, pacēla galvu un vērīgi ieklausījās.

— Kāpēc es pēkšņi nedzirdu celtni čerkstam? — viņš norūpējies vaicāja. — Vai tiešām viņi aiz nolaidības būs pametuši dzelzi? Es jau veselas divas dienas neesmu varējis viņus novērot!

VI. DZELZS LIELĀS IZZUŠANAS PRIEKŠVAKARĀ

Timms nepavisam nevarēja iedomāties, kāda varētu būt tā Vislielākā Dzelzs, pie kuras mīt visu dzelzs vīriņu ciltstēvs Dzelzs Reinuts. Pēc Timma domām, lielāka dzelzs blāķa nemaz nevar būt par to, kuram viņš ar mokām bija izlauzies cauri toreiz, kad devās pie krāvējiem. Dzelzs Roberts gan to visu bija nicīgi nosaucis par «vieglām grabažām». Šīs «vieglās grabažas» ar tūkstošiem kāšu un drāšu ķērās Timmam drēbēs un vai nu rāva viņu atpakaļ, vai vilkās līdzi.

Visi trīs apspriedušies nolēma, ka tieši Timmam jāiet un jāizpētī dīvainā klusuma cēlonis. Roberts žēlojās, ka viņam celis esot stīvs un tik tikko lokoties, bet par Mauhkamu viņš izteicās:

— Draugs Mauhkams ir gan ciets un arī dzirde viņam ir baigi cieta, taču mēs nesapratīsim, ko viņš gribēs pastāstīt.

Tātad cita gājēja nebija kā tikai Timms.

Un nu viņš devās ceļā. Roberts bija ieteicis virzīties Vagonešu vaļņa aizsegā. Šis valnis nebija nekas cits kā garā grēdā cits uz cita sakrauti mazi dzelzs ratiņi, kuros bija samestas sadauzītas auto kravas kastes. Vienas šādas kravas kastes dēļ Timms ar Robertu pat sastrīdējās. Proti — kastes malu rotāja liels numurs 27-64. Roberts teica, ka tas neesot nekāds numurs, lai kāds pamēģinot no divdesmit septiņiem atņemt sešdesmit četri. Timms savukārt apgalvoja, ka uz kravas kastes gan neviens nemēdzot ne saskaitīt, ne atņemt, tas tomēr esot numurs, bet Roberts rādīja viltīgu ģīmi un teica, lai Timms ir nemēģinot viņu mānīt.

— Tādēļ taču šī kravas kaste ir sadauzīta gabalu gabalos un atvākta šurpu, ka uz tās ir aplams numurs — tāds, kāds vispār nemaz nevar būt, — Roberts pašpārliecināti atspēkoja. — Citādi šī kaste vēl tagad braukātu apkārt.

Krāvēji tieši tobrīd sarunājas aiz auto kravas kastes ar aplamo numuru.

Timms piespieda galvu pie kravas kastes, no tās viņam ausī dobji atbalsojās atsevišķi vārdi. — … uzkrausim-simm ,.. — nograndēja tā, ka Timmam gandrīz vai auss aizkrita.

— … izgāzīsim tukšu-ukšu . .. neviena paša lūznīšanīša …

Timms noraizējies joprojām klausījās.

— Uz kurieni-ieni? — kaste atbalsoja mazliet skaņāk.

— Nu tak jau uz turieni-ieni … kurp visa šī dzelzs-zs … — atskanēja lēnāka duna.

Tad kaste noskandināja «timm-timm-timm», un Timms saprata, ka vīri aizgājuši tālāk. Balsu viņš vairs nedzirdēja.

Pēc kāda brītiņa viņi visi trīs — Timms, Mauhkams un Dzelzs Roberts sasēdās aplītī. Viņi nopietni apspriedās.

— Ak tad tukšu izvākt grib, — Dzelzs Roberts sadrūmis prātoja. — Pazīstu jau es tos tur. Aizsūtīs projām visu līdz pēdējai skārda kripatiņai.. .

— Nesapratu, ko viņi ar to gribēja teikt — «kurp visa šī dzelzs»? — Timms domīgi pavaicāja.

— Es gan zinu, — Dzelzs Roberts apgalvoja. — Pie Vislielākās Dzelzs.

— Un kas ar tevi notiks? — Timms satraukts ievaicājās.

— Tad es esmu pagalam, — Roberts drūmi izgrūda.

— Kā tā? — Timms iesaucās.

— Redzi, pie mums mēdz būt tā: ikviens brālis ir stiprs tik ilgi, kamēr pats var aizstāvēties, būdams pie savas dzelzs. Ja tu neesi spējis saglabāt savu dzelzi un nokļūsti pie Vislielākās Dzelzs, tad vecais Dzelzs Reinuts pasaka: «Puis, lec iekšā kausējamā krāsnī, neesi nekam derīgs!»

— Un ielec? — Timms, elpu aizturējis, vaicāja.

— Lec gan, kur tad glābsies, — Roberts teica. — Dzelzs Reinutam ir ciets vārds.

Mauhkams skatījās te uz Robertu, te uz Timmu, un viņa acis bija skumju pilnas un mēle bēdīgi nokārusies.

— Un kas tad notiks? — Timms joprojām jautāja.

— Tad tu izkūsti, — Dzelzs Roberts atbildēja. — Kļūsti šķidrs kā ūdens. Un tad no krāsns iznāk laukā kāds cits brālis. Tikai tu gan vairs ne. Viņam tiks iedots jauns vārds un uzdots pārvaldīt citu dzelzi. Pērn ar Dzelzs Raimu tā notika. Nav vairs Dzelzs Raimu. Iznāca pavisam cits zellis — Dzelzs Rēdiks. Tāds glumiņš, zilgani spīdīgs; man viņš nepavisam nepatīk, baigais iedomības pūslis. Mēs ar Raimu bijām no viena kausējuma.

— Tad nebrauc pie tā Dzelzs Reinuta! — iesaucās Timms. — Paliec taču tepat, šeit tevi neviens nedzīs kausējamā krāsnī.

— No tā tu nekā nejēdz! — Dzelzs Roberts nosmīnēja. — Es taču nevaru palikt, ja visa dzelzs tiks aizvesta projām, domā, ka varu? Mums tā ir, ka neviens brālis bez dzelzs nevar dzīvot. Man ir nepieciešams vismaz kaut kāds dzelzs klucis pie rokas, kuram es briesmu brīdī varu piekļauties klāt. Citādi atnāks Rijīgā Rūsa un iebāzīs sev ribās. Domā — neiebāzīs?

— Kāda tad tā Rijīgā Rūsa īsti ir? — Timms klusu jautāja un aizdomīgi pavērās visapkārt.

— Pretīgs kustonis, — Dzelzs Roberts izmeta. — Rijīgā Rūsa ir baigi viltīga, tā nāk arvien īsi pirms saules lēkta, kad nokrīt rasa un kad miegs ir sevišķi salds. Dažreiz tā nāk arī tad, kad smidzina sīks sēņu lietutiņš un kad acis krīt ciet. Parasti tā grasās tevi notvert

aizmigušu. Tā ir bīstama kā trīsšķautņu vīle, mugurkauls tai kā zāģis, zvīņu vietā to viscaur klāj skrāpji, pati ruda kā lapsa un rāpjoties klusu džerkst. Lai viņu sadzirdētu, vajag baigi cietu dzirdi.

— Vau! — Mauhkams pēkšņi ierējās.

— Jā gan, draugs Mauhkam, tev ir gan baigi cieta dzirde, — Dzelzs Roberts it kā atbildot teica, —tikai tu ne ikreiz esi no vadža paņemams, kad Rijīgā Rūsa lien klāt. Man pašam tomēr jābūt modram.

— Vai tad dzelzs palīdz, ja tā atnāk? — Timms pajautāja.

— Vienīgi dzelzs palīdz, — Roberts atbildēja. — Kad es piekļaujos dzelzij, tad viss ir kārtībā. Rijīgai Rūsai redze nav nekāda labā, un smaka man ir tāda pati kā ikkurai dzelzij. Kad es — klakt! — pielecu klāt kādam dzelzs klucim, tad viņa uz labu laimi to apgrauž šur tur un beidzot, klusu ņurdēdama, aiziet savu ceļu. Reizēm tā mani arī mazliet ieskrāpē, bet tās vietas es ar pulējamo pastu nolīdzinu.

— Bet ja tev dzelzs nebūtu?

— Tad ar mani būtu cauri. Kriukš, kriukš! — un no manis pāri paliktu sauja brūnu birzumu. Rijīgā Rusa it kā sadedzina tevi, — Roberts paskaidroja un šausminādamies nodrebinājās.

Viņi vel kādu laiku kopā pasēdēja un palauzīja galvas, kā lai rod izeju no tik nešpetna stāvokļa, taču nespēja nekā izprātot. Beidzot Dzelzs Roberts teica, ka, par laimi, viņš vēl kādu laiciņu varēšot apskatīties un savā galvā pagrabināt domas, jo ātrāk par divām nedēļām tie tur savāktuvi pilnīgi tukšu izvākt nepagūšot. Tad Timms un Mauhkams piecēlās un devās katrs uz savām mājām. Viņiem aiz muguras celtnis grāba pilnām mutēm sagāztos lūžņus un žvankstinādams un grabinādams meta vagonetēs. Biezākās virpskaidas nekādi negribēja salūzt, kad celtņa žokļi tās rāva ārā no dzelžu kaudzes, tās izstiepās un žēlabaini džinkstēja.

Kopš tā vakara Timmam mājās sākās varen steidzīga darbošanās. Viņš rušinājās pa šķūni un pagrabu un bieži vien ar aizdomīgi piebāztām azotēm nozuda aiz akmens atkritumu tvertnes. Kad metās krēsla un savāktuves laukumā darbs beidzās, viņš vairākkārt aizlavījās arī turp, ilgi gan viņš tur neuzkavējās,

taču devās atkal un atkal turp. Beidzot vecmāmiņai bija jāiet un jāsauc Timms mājās:

— Timm-ūū! Met nu lūžņus pie malas, nāc labāk putru ēst!

Tikai tad Timms pratās tenterēt mājup.

Tā noņemoties, pagāja trīs dienas. Pa visu šo laiku Timmam nebija vaļas kaut reizi uzmeklēt Dzelzs Robertu. Ceturtā dienā vecmāmiņa nejauši pa virtuves logu ieraudzīja dīvainu skatu.

Timms ienāca pagalmā kopā ar milzīgu, pinkainu suni. Vecmāmiņa iekliedzās un jau grasījās steigšus iet ārā, lai izglābtu puiku no suņa, taču laikus pamanīja, ka Timms ar suni ir draugos. Viņi

abi miermīlīgi gāja blakus, un Timms šim milzenim, kas atgādināja teļu, pat reizēm paplikšķināja pa skaustu. Tad sunim kuplā aste kā vēdeklis priecīgi luncinājās. Šāda aina gan kaut cik nomierināja vecmāmiņu, tomēr viņa paķēra ogļu knaibles, lai vajadzīgā brīdī mestos palīgā.

Sunim kaklā bija pakārta liela, apaļa skārda kārba. Vecmāmiņa steidzīgi noslaucīja brilles, taču tik tālu viņa skaidri nevarēja saredzēt. Timms kopā ar suni aizlavījās uz dārza nostūri, kas atradās aiz atkritumu tvertnes.

Vecmāmiņa pieliecās tuvāk logam. Kā par spīti, tagad Timms kopā ar pinkaino milzeni nozuda aiz tvertnes.

Tikuši aiz atkritumu tvertnes, Timms un suns apstājās, tas bija redzams pēc Timrria pakauša. Kad Timms noliecās, tad pazuda arī tas. Pēc tam nekas vairs nebija saskatāms. Vecmāmiņa jau gribēja pasaukt Timmu, taču pēkšņi pārdomāja. Ja nu lielais svešais suns no sauciena satrūkstas vai pat kļūst nikns, tad sazin ko viņš var padarīt.

Aiz atkritumu tvertnes Timms notupās blakus Mauhkamam un rādija Dzelzs Robertam, ko visu viņš paveicis.

— Paskaties, te jau ir tik daudz dzelzs, ka tu varētu tai piekļauties, ja Rijīgā Rūsa tev piezagtos, — Timms paskaidroja.

— Es sameklēju visus dzelzs gabalus, kas mājās mētājās. Drusku pienesu vēl klāt no savāktuves, vairāk es nespēju.

Visapkārt stāvēja veci ogju gludekļi, liels sadauzīts čuguna pods, dzelzceļa sliedes gals, kuru Timma tētis, darbodamies pagrabā, reizumis bija izlietojis par laktu, pusducis tukšu konservu bundžu un dzelzs kaste ar sarūsējušām bultskrūvēm un uzgriežņiem. īpaši Timms lepojās ar kloķvārpstas pusi un diviem drezīnas dzelzs riteņiem, kurus viņš slepus krēslā bija atvilcis no savāktuves.

Timms priecīgi skatījās uz Dzelzs Robertu.

Roberta skatiens pārslīdēja pār savāktiem lūžņiem.

— Tev taču briesmu brīdī būs kur piekļauties, vai ne? — Timms atkārtoja, taču šoreiz mazliet bažīgāk.

Dzelzs Roberts pienāca klāt Timmam un ar savu mazo, cieto rociņu sparīgi un sāpīgi viņam iebukņīja.

— Tu esi ciets draugs, — Dzelzs Roberts teica, un viņa mazliet aiztrūkusī balss ieplerkšķējās, atgādinot skārda dauzīšanu.

— Salīdzinot ar parastiem puikām, tu esi neticami ciets, domā — ne? Kad man vairs nekas cits neatliks, es domāšu par tevi.

Dzelzs Roberts apklusa. Timms vērtējoši paskatījās uz savu nožēlojamo lūžņu kaudzīti pie atkritumu tvertnes, un viņam pat kļuva neērti, ka bija to piedāvājis Robertam.

Dzelzs Roberts apgriezās un vērās uz to pusi, kur smilšu kraujas pakājē vīdēja tālā lūžņu savāktuve un celtnis. Dienas darbi jau bija beigušies, celtnis stāvēja savā vietā. Tagad lūžņu savāktuve izskatījās

vēl plašāka. No savāktuves viņas malas pēkšņi atskanēja negants kaķa bļāviens, kas zibenīgi sakāpinājās līdz spalgam ņerkšķim un tad apklusa kā ar nazi nogriezts.

Tur mežonīgais runcis Koters, sīvi cīnoties, dzina prom no savāktuves citus kaķus, kas tur bija saradušies, lai uzglūnētu dzelzs žurkām.

— Bet zini ko — mana dvesele ilgojas pēc plašuma, — Dzelzs Roberts klusu noteica. — Tam vajag būt cietam plašumam, kur ir mežonīgi kaķi un Matraču atsperu kalns. Ejam, draugs Mauhkam!

Roberts ielēca, ka klakšķ vien, Mauhkarnam kaklā pakārtajā apaļajā gāzmaskas kārbā un paplikšķināja sunim pa skaustu.

— Pilnā gaitā uz priekšu!

Mauhkams piecēlās, gausi ka kuģis apgriezās šaurajā spraugā aiz atkritumu tvertnes un cienīgi devās ceļā. Timms neizpratnē tuntuļoja viņiem pakaļ.

Jr. Timma vecmāmiņai redze būtu kaut drusciņ asāka, viņa būtu pamanījusi mazo vīriņu, kurš skatījās ārā no skārda kārbas, kas karājās lielajam sunim kaklā, un ar roku rādīja uz priekšu gluži kā kapteinis no komandtiltiņa.

Bet ar tik asu redzi diemžēl vecmāmiņa vairs nevarēja lepoties.

VII. DZELZI MEKLĒJOT

Diena bija tik sausa un gaiss tik karsts, ka krastmalā, nometoties garšļaukus un raugoties pāri virsājam, acu priekšā viss it kā viļņojās. Bet tieši todien Timmam itin nemaz nebija vaļas ne zvilnēt krastmalā, ne raudzīties apkārt. To, ka šeit siltais gaiss acu priekšā mēdz virmot, viņš jau sen zināja.

Todien viņam bija kaut kas svarīgs sakāms Dzelzs Robertam.

Dzelzs lūžņu slāņi bija jau krietni noplakuši. Vietām nāca redzamas plašas rūsas drumslās nobrūnējušas un izmētāto dzelžu izrakātas lauces. No turienes viss jau bija aizvests, tikai kāds mazs nejauši nokritis lūznītis vēl mētājās smiltīs.

Timms virzījās tālāk pa Vagonešu vaļņa malu. Dzelzs Roberts bija solījies vēl pāris dienu uzkavēties šajā vietā. Kaut kur pavisam tuvu čīkstēja un džerkstēja celtnis, taču aiz augstajām lūžņu grēdām Timms to nevarēja saredzēt.

Pirmais, ko Timms pēdīgi saskatīja, bija Mauhkams. Suns sēdēja pie pazīstamās auto kravas kastes ar numuru 27-64, un viņa izskats nez kāpēc bija īpaši svinīgs.

— Sveiks, Alauhkam! — Timms priecīgi iesaucās un steidzīgi tuvojās sunim.

Mauhkams skatījās gan uz viņu, taču nepiecēlās un nenāca klāt kā parasti. Viņš it kā centās noturēties savā cienīgajā pozā.

— Cieti sveicināts! — tai pašā brīdī atskanēja Dzelzs Roberta možā uzruna un ar klusu klakšķi vīriņš nolēca kaut kur no augšas.

Timms piesteidzās pie Dzelzs Roberta.

— Sveiks, Robert! — viņš iesaucās. — Vai tu zini, ko es tev gribēju pastāstīt? …

Bet Dzelzs Roberts pats pienāca Timmam labi tuvu un iebukņīja tam sānos.

— Paskaties! — viņš pačukstēja un pamāja ar galvu uz Mauhkama pusi.

Timms paskatījās uz suni, taču nekā sevišķa nepamanīja.

— Nu un tad? — viņš nepacietīgi iejautājās. — Sēž.

— Paskaties! — Roberts uzstājīgi pačukstēja un vēlreiz iebukņīja draugam.

— Ko tu grūsties! — Timms apvainojās. — It kā es līdz šim nebūtu redzējis, kā Mauhkams sēž!

Mauhkamam paspruka pakluss rūciens, kurā izskanēja aizvainojums.

Dzelzs Roberts pārmetoši nogrozīja galvu, taču nekā neteica

To pamanījis, Timms sāka vērīgi aplūkot suni. Un tieši tobrīd A'.auhkams sapurinājās. Tad viņa biezajā spalvā, kas sedza krūtis, kaut

kas iemirdzējās.

T'mms pienāca sunim tuvāk.

Parādi, Mauhkam, kas tev tur ir! — viņš teica.

% Suns cienīgi pavērsa savu krūti pret zēnu. Dzelzs Roberts tīksmīgi nosmējās.

— Es teicu: «Paskaties!» Vai tad neteicu? — viņš svarīgi sacīja.

Mauhkamam kaklā platā zīda lentā karājās liela, zeltaini spoža medaļa. Timms, lūk, uzreiz biezajā spalvā medaļu nebija pamanījis. Medaļu rotāja suņa galva un ozola lapa, kā arī uzraksts: GODA MEDAĻA. DZĪVNIEKU UN DABAS AIZSARDZĪBAS BIEDRĪBA. Bet medaļas otrā pusē stāvēja rakstīts: «Par izciliem nopelniem dzīvās dabas aizsardzībā.»

— Tas tik ir lepni! — Timms, labu brīdi papētījis medaļu, uzslavēja.

;V\auhkams apmierināts nosēcās.

— Par ko viņš šo medaļu saņēma? — Timms, pavērsies pret Dzelzs Robertu, jautāja. — Un kādēļ viņam tā šodien ir kaklā, vai tu to zini?

— Domā — nezinu? — Roberts atjautāja.

— Pasaki!

Dzelzs Roberts šķelmīgi piešķieba galvu un noprasīja Mauhkamam:

— Vai pateikt, Mauhkam?

Mauhkams vēl vairāk izrieza savu medaļoto krūti, bet pats skatījās sāņus.

— Nu, vai pateikt? — Dzelzs Roberts uzstāja.

— Vau! — ierējās Mauhkams un pamāja ar galvu.

— Ak tu proti arī klīrēties? — Un Roberts padraudēja sunim ar pirkstu. — Man vēl vajadzēs tevi paslavēt arī! Citiem jau nu es neteiktu, bet Timmam var, Timms ir ciets.

— Kā tad tu to zini? — Timms noprasīja Dzelzs Robertam. — Vai Mauhkams pastāstīja?

— Tā ir smalka padarīšana, — Dzelzs Roberts izvairīgi atbildēja. — Dzirdēju tad, kad biju aizgājis pie Mauhkama mājās.

— Vai tu tur mēdz iet? — Timms nobrīnījās.

— Es arvien mēdzu šad tad apciemot savus draugus, domā — ne? Tu, lūk, esi tas, kas dažkārt kā tāds stulbenis veselu pusgadu aizmirsti savus draugus!

— Nu nē, jo es tikai trīs nedēļas biju projām laukos pie tēvoča, — Timms nokaunējies taisnojās.

— Ak tā? — Roberts zobgalīgi pavaicāja. — Tātad, pēc tavām domām, tās bija trīs — nu kā tu tur teici — nedēļas, vai? Es saku pusgadu, un tas ir cieti pateikts. Nedēļa ir pretīgi mīksts vārds!

Roberts apklusa un saduga.

— Šogad jau es vairs nekur neaiziešu, — Timms nosolījās.

— Nu jā, tu tikai pateiksi: «Laimīgu Jauno gadu!» — un atkal aiziesi, — Dzelzs Roberts nopukojās.

— Līdz tam vēl ir ilgi, ilgi. Bet nu saki taču, kā Mauhkams dabūja goda medaļu!

Šos vārdus izdzirdis, Mauhkams izslējās vēl vairāk. Medaļa mirdzēdama šūpojās savā lentā.

Mirklīti padomājis, Dzelzs Roberts sāka stāstīt.

— Redzi, kādreiz sen, sen, pirms Mauhkama saimnieks bija aizbraucis uz Nigēriju, lai tur uzceltu kreklu fabriku, Mauhkams ik rītus gāja ar grozu uz maiznīcu pēc baltmaizes. Saimnieks ielika grozā naudu, Mauhkams aizgāja uz veikalu, tur pārdevēja izņēma naudu un ielika grozā tik daudz baltmaizes klaipiņu, cik pienākas. Mauhkama saimnieks bija jocīgs cilvēks, viņš vienmēr vēlējās briesmīgi mīkstu baltmaizi. Viņš taču varēja paredzēt, ka tas labi nebeigsies un ka viņš pametīs Mauhkamu un dosies uz Nigēriju.

Mauhkams smagi nopūtās.

— Viņš nav tā vērts, lai viņa pēc nopūstos! — Dzelzs Roberts sašutis nobrēcās. — Ko tu elso? Nu, lūk, Mauhkams gāja pēc baltmaizes, ilgi gāja, bet te pēkšņi saimnieks ņems un saskaitīs klaipiņus — redz: viena kukulīša trūkst. Vienu rītu trūkst, otru rītu trūkst. Saimnieks aiziet uz maiznīcu noskaidrot, vai tik Mauhkams netiek krāpts. Pārdevēja noskaitās, draudēja ievietot avīzē rakstu par Mauhkama saimnieku, ka viņš esot tik dumjš cilvēks, ka nevīžojot pats nākt pēc baltmaizes, sūtot suni un tad vēl nākot ar sūdzībām. Suns taču varot pa ceļam pusi klaipiņu iebāzt sev ribās vai pazaudēt.

— Hm-m! — nosēcās Mauhkams.

— Protams, «hum-m!» — tā jau nu tev tos mīkstos klaipiņus vajadzēja, — Roberts teica. — Tu esi īsts suns, un tev vairāk patīk ciets kauls. Tad saimnieks pārnāca mājās, pavicināja pletni un solījās sadot pa ādu, ja Mauhkams neatmetīšot savus niķus un arī turpmāk būšot notiesāt kukulīšus. It kā Mauhkams būtu kaut kripatiņu baltmaizes mutē ņēmis!

Mauhkams iesmilkstējās.

— Kur tad tie baltmaizes kukulīši palika? — Timms pavaicāja.

— Tūlīt tu to dzirdēsi, — Dzelzs Roberts solīja. — Nākamajā dienā Mauhkams pārnāca no veikala — atkal viena klaipiņa trūkst. Tad nu saimniekam sanāca tādas dusmas kā uguns pakulās. Viņš paķēra no vadža pletni un pāris reižu iecirta Mauhkamam pa muguru. Ko gan Mauhkamam bija darīt? Viņš taču neprata saimniekam pastāstīt, kā bijis. Bet tam galva ir tik mīksta, ka tūlīt neaptver. Saimnieks jau bija atvēzējies, lai Mauhkamam sadotu kārtīgu sutu, te pēkšņi nošķindēja zvans, un aiz durvīm stāvēja vesela komisija. Atnācēji paziņoja, ka viņi esot Dzīvnieku un dabas aizsardzības

biedrības pārstāvji un gribot zināt, vai te atrodoties tas lielais, gudrais suns, kurš ik rītus ejot ar grozu pēc baltmaizes. Saimnieks atbrēca komisijai, ka te dzīvojot tikai liels palaidnis. Un, ja šie meklējot gudru dzīvnieku, tad tas gan būšot kāds cits suns. Viņa suns esot pagalam dumjš, nekādu mācību neņemot galvā, tikai slepeni notiesājot baltmaizes kukulīšus. Un pārmāci tu viņu kaut tūkstoškārt, viņš kā neprotas, tā neprotas. Bet tad komisijas priekšsēdētājs izņēma zilā zīda lentā iekārtu goda medaļu, pasauca sev klāt Mauhkamu, uzkāra tam kaklā medaļu un apskāva suni kā savu miesīgu brāli. Tad vēl pateica, ka ar tādu suni varot lepoties visa pilsēta . ..

Mauhkams it kā nošņukstējās, bet, kad Timms uz viņu paskatījās, suns skatījās kaut kur sāņus un izlikās, ka nav dzirdējis Dzelzs Roberta stāstu.

— Un kas beidzot iznāca? — Dzelzs Roberts, rokas plātīdams, turpināja. — Iznāca tik cieta lieta, ka sāc vai džinkstēt. Kaut kur pa ceļam uz maiznīcu atradās māja, un tās mājas dārzā dzīvoja ķedes suns. Tāds noplušķojies un novājējis suņuks, spalva tam bija tik reta, ka tas atgādināja vecu drāšu suku. Mauhkamam, diendienā tur garam ejot, kļuva suņuka žēl. Kādu rītu Mauhkams nolika grozu pie vārtiem, saņēma zobos vienu baltmaizes klaipiņu un aiznesa krancim. Krancis, protams, asti nolaidis, iedrāzās būdā, jo domāja, ka Mauhkams viņu saplosīs. Taču Mauhkams nolika klaipiņu blakus kranča bļodiņai, tad pagriezās un aizgāja. Tā viņš darīja ik rītus — un tur, lūk, nozuda tie klaipiņi. Mauhkams pats jau badu necieta!

— Vai viņam tikai par to atnesa medaļu? — Timms nobrīnījās.

— Domā — ne? Vai tu citu tādu suni esi redzējis? Ar laiku ļaudis bija pamanījuši, ka A'lauhkams nes ķedes sunim baltmaizi, un kāds aizgāja uz biedrību un pateica — sak, ko jūs te par velti istabā sēžat un spriedelējat, kā klājas dzīvniekiem, labāk ejiet un paskatieties uz ziliem brīnumiem! Tad kādu rītu biedrības komisija aizgāja un visu redzēja. Vēlāk viņi stāstīja, ka nemūžam tam neticētu, ja paši nebūtu redzējuši. Un tad viņi lika izgatavot Mauhkamam medaļu. Tā ir varen cieta medaļa, otras tādas nemaz nav.

— Es vēl nekad netiku Mauhkamam šo medaļu redzējis, — Timms domīgi sacīja.

— Tu nemaz nevarēji to redzēt, — Dzelzs Roberts atbildēja.

— Domā — viņš to katru dienu nēsā?

— Bet kāpēc tad viņš šodien to pakāra kaklā?

— Nejautā tādas dumjības, — Dzelzs Roberts atbildēja.

— Mauhkamam šodien ir dzimšanas diena.

— Kur tad es to varēju zināt? — Timms nobubināja, piegāja klāt Mauhkamam un apsveica.

Mauhkams lēni pagrieza galvu pret Timmu un pasniedza viņam ķepu. Timms to spēcīgi pakratīja. Tad viņš pagriezās pret Dzelzs

Robertu.

— Zini, es gribēju tev parādīt vienu tādu vietu, kur ir daudz dzelzs. Tikai līdz turienei ir labs gabals, nez vai Mauhkams gribēs tevi šai kārbā turp nest?

— Vau, vau! — Mauhkams klusi ierējās.

— Gribēs gan, — Roberts pārtulkoja. — Kas tā par vietu?

— Vecas kaļķakmens lauztuves. Mēs ar tēti vakar tur bijām. Tur ir savestas visādas grabažas, vecas dzelzs gultas un lielas skārda mucas. Neviena dzīva dvēsele tās neaiztiek, tur tu mierīgi vari dzīvot tālāk.

Dzelzs Roberts kļuva domīgs.

— Bet vai tur ir plašums? — viņš beidzot noprasīja.

— Kā nu ne, — Timms dedzīgi apsolīja. — Tur ir tāds plašums, ka elpa aizraujas, apkārt apskatoties. Pilnīgi tukša vieta! Dzelzs ir visur kur. Es domāju, ka varbūt pat Rijīgā Rūsa to vietu nezin.

— Tā tev nezinās! — Roberts bezcerīgi atmeta ar roku, bet tad pagriezās pret Mauhkamu. — Starts! Suns nesējs ir uz vietas, bet kur ir mana kabīne?

Timms tūdaļ sameklēja gāzmaskas kārbu. Mauhkams no

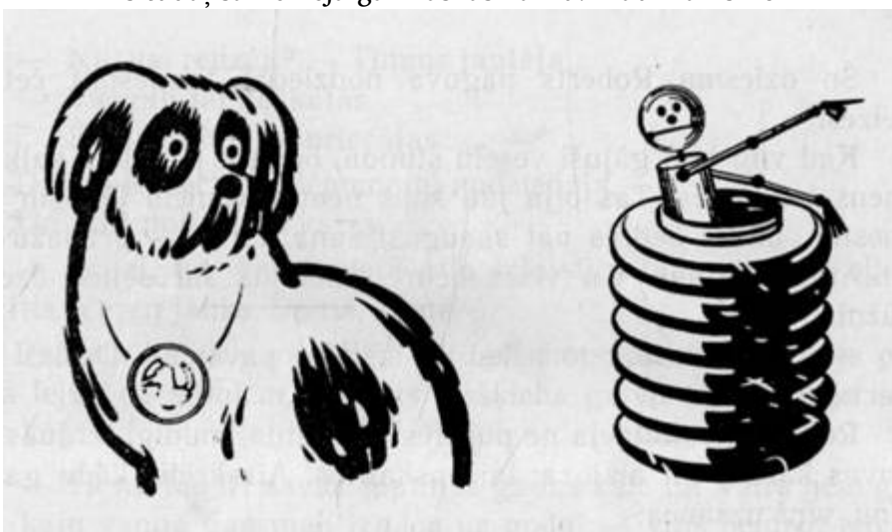

lieca galvu lejup un ļāva to sev piesiet kaklā. Tad Roberts ielēca kārbā, ka noklaudzēja vien.

Timms devās pa priekšu.

Ceļš pa nelieliem mežiņiem un virsājiem bija diezgan tāls. Mauhkams smagi elsa, un Timmam galva bija slapja. Kad Mauhkams noliecās pār ceļmalas grāvi, lai padzertos, Roberts satraukti iespiedzās:

— Uzmanīgi! Neliecies lejup, es varu iekrist ūdenī, jo atrodos mazliet bezsvara stāvoklī!

Mauhkams tik tikko dabūja vienu reizi palakties. Negribīgi viņš pacēla galvu un smagiem soļiem vilkās tālāk, no viņa sakarsušās mēles

gala vēl pilēja lielas ūdens lāses.

Vienīgais, kas nejuta ceļa grūtības, bija Dzelzs Roberts. Viņš ar interesi raudzījās ārā no savas kārbas un dziedāja tikko paša secerēto marša dziesmiņu, pa reizei vēcinādams ar roku taktī:

— Vīri ir ka dzelzs!

Sērgu pieveic dzelzs!

Klusēt prot kā dzelzs!

Cieti ir kā dzelzs!

So dziesmu Roberts paguva nodziedat trīsdesmit četrasļ reizes.

Kad viņi bija gājuši veselu stundu, beidzot pavīdēja kaļķakmens lauztuves. Tās bija jau kopš neatminamiem laikiem pamestas, dažās bedrēs pat saaugusi sūna, citas — grabažu un atkritumu pilnas. Un visās bedres mētājās sarūsējuši dzelzs lūžņi.

— Nu, ko tu par to teiksi? — Timms pavaicāja Dzelzs Robertam.

Roberts neatbildēja ne pušplēsta vārdiņa, mudīgi izrāpās no savas kārbas un aizjoza, lai apskatītos. Aizskrējis kādu gabaliņu, viņš uzsauca:

— Pagaidiet tepat, kamēr es apstaigāšu!

Timms nosēdās zemē, lai atpūtinātu kājas. Mauhkams sameklēja ēnainu vietiņu un kā milzīgs maiss nometās garšļaukus zemē. Roberts nozuda no viņu abu redzes loka.

Saule spīdēja, klusumu traucēja vienīgi klusa kameņu duk šana, kuras lidinājās pār viršu galotnēm. Mauhkams bija nolicis galvu uz ķepām un atpūtās. Timms atlaidās uz muguras un raudzījās mīkstajos, baltajos gubu mākoņos.

Acīmredzot viņš bija drusciņ iesnaudies, jo pamodās, kad Dzelzs Roberts viņu paraustīja aiz matiem.

— Tu taču neesi te atnācis gulēt, — Dzelzs Roberts stingri noteica. — Mosties, iekāms tevi saule nav tā sakarsējusi, ka tu sāksi kust. Tad tavā vietā iznāks cits brālis, kura vārds vairs nebūs Timms. Es gan nezinu, kādā karstumā kūst mīkstākie puikas, bet daudz vairs netrūkst.

To teikdams, Roberts ar savu dzelzs roku pataustīja Tiirimam vaigu, un zēna vaigs no šī pieskāriena sajuta ledus aukstumu.

Timms piecēlās sēdus. Mauhkams zvilnēja krūma paēnā un ar vienu aci vēroja šos abus, otra acs viņam bija aizvērta.

— Nu, vai redzēji? — Timms jautāja.

— Vārguļi lai noskatās,

Kā dzelzs putni priecājas … —

Dzelzs Roberts noslēpumaini nodziedāja.

Un tūlīt notirināja kājas.

— Redzi, tur vienā vietā bija izlaistīts tāds pamazs eļļas dīķītis. Varen jauks. Domā, ka ne?

Roberta kājas pāri ceļiem bija eļļainas, un sīkas lāsītes pilēja lejup

pa stilbiem. Roberts piešķieba galvu un aplūkoja savas kājas.

— Tā nu tas ir: savus septiņus gadus zāle tur vairs neaugs, bet kāju vanna gan man iznāca uz goda! — viņš beidzot teica. — Tā, zini, labi palīdz locītavu sāpēm.

Žigliem, viegliem soļiem Roberts aizšmauca pie Mauhkama, ielēca, ka klakšķ, gāzmaskas kārbā un uzsauca:

— Starts! Uz priekšu — atpakaļ, Mauhkam!

Mauhkams atvēra arī otru aci, paskatījās uz Robertu, nopūtās un piecēlās, ka kauli vien nokrakstēja. Arī Timms izstiepa kājas, viņam radās sajūta, it kā pa kājām zem ādas skraidītu skudras. Visi trīs devās atpakaļ.

Ceļš gāja gar lielu, apaļu bedri. Bedrei bija viena pilnīgi stāva betona siena. Tētis Timmam bija stāstījis, ka šādas bedres esot izraktas ļoti, ļoti sen, pirms viņa dzimšanas, kāda sena kara laikā krasta aizsardzības lielgabaliem, lai tie ienaidnieku kuģus ietriektu atpakaļ jūrā un, ja iespējams, nogremdētu. Timms gan apšaubīja — sak, kur tad te tā jūra, taču tētis paskaidroja, ka līdz jūrai no šejienes neesot vairāk kā trīs vai četri kilometri un ka pat tajos vecajos laikos lielgabali jau varējuši aizšaut tik tālu. Timms ļoti izbrīnījās par visu, ko tētis pastāstīja, jo viņš bija domājis, ka tie laiki, kad viņa tētis vēl nebija piedzimis, ir mūžseni un toreiz ļaudis šāva vel no stopiem un kokus cirta ar akmens cirvjiem. Kad Timms to pateica tētim, tas sāka smieties un paskaidroja, ka tie laiki tik briesmīgi seni jau nu gan neesot, lai pavaicājot vecmāmiņai, viņa to visu labi atceroties.

Lielgabalam paredzētā bedre bija pilnīgi apaļa, tās dibenā varēja samanīt kādas sliedes un sienā iedzītas dzelzs skavas, kas atradās vertikāli cita aiz citas gluži kā kāpņu stieņi. Pa tām senajos laikos karavīri rāpās bedrē iekšā un rāpās no tās ārā. Kopš tiem laikiem pagājis daudz gadu, šo skavu lielākā daļa bija vai nu izdrupusi, vai Rijīgā Rūsa tās nograuzusi tik gludas, ka betona sienā rēgojās vairs tikai bijušo skavu pēdas. Tagad vairs nevarēja pa tām nedz ierāpties bedrē, nedz arī izrāpties no tās.

— Bijis te vēl tas vecais lielgabals, tad būtu dzelzs atliku likām! — Timms iesaucās.

Dzelzs Roberts arī gribēja labi apskatīt bedri, kur senāk bijis tik daudz dzelzs. Mauhkams piegāja bie bedres un nolieca galvu. Roberts ziņkārīgi pastiepās krietni pāri pār gāzmaskas kārbas malu. Pēkšņi Roberts zaudēja līdzsvaru, viņa eļļaini spīdīgie stilbi nozibēja pāri kārbas malai, un viņš uz galvas ielidoja bedrē.

— Ai! — Timms satrūcies iesaucās.

No bedres atskanēja klaudziens.

— Robert! — Timms izbijies pasauca. Viņš baidījās, vai Roberts krizdams nebūs nosities.

Atbildes nebija, Mauhkams nogulās uz vēdera un uzmanīgi

nokāra galvu pāri bedres malai, lai ieskatītos bedrē.

— Robert! Vai tu vēl esi dzīvs? — Timms izmisīgi sauca.

Lielgabala bedres dibenā sakustējās vairākus gadus veca kūla un sabirušie žagari, un no tiem sprauslādams, galvu kratīdams, izlīda Roberts.

— Esmu gan, — viņš bezbēdīgi atsaucās. — Gadās jau, ka arī mīkstas drazas noder lieti un ir cietas, citādi es būtu sev galvā dabūjis krietnu bukti.

Viņš vērtējoši aplūkoja augsto sienu, kas pacēlās viņa priekšā.

— Vai tu vari pēc manis nosūtīt lidmašīnu? — viņš noprasīja Timmam. — Es neesmu muša un nestaigāju pa mūriem.

Nu Timms bija sprukās. It kā palīdzību meklēdams, viņš paskatījās uz Mauhkamu, bet tas tikpat skumji blenza bedres dibenā, kur Dzelzs Roberts gaidīja palīdzību.

— Velciet taču mani ārā! — Roberts nepacietīgi iesaucās.

Mauhkams žēli ierējās un nokāra galvu vēl zemāk. Bet tad zilā zīda lenta noslīdēja viņam no kakla uz skaustu, un tad Mauhkama medaļa acumirklī ielidoja pakaļ Robertam bedrē. Mauhkams aiz sirdssāpēm nosmilkstējās.

— Ai! — Roberts dusmīgi iekliedzās no lejas. — Jūs laikam sāksiet mani vēl apmētāt! Man tas nepatīk!

Timms lielā steigā ņēmās meklēt bedres tuvumā kādu virvi vai kārti. Nekā tāda te nebija. Sausie zari, kas viņam gadījās, nesniedzās pat līdz pusbedrei.

— Vai jūs domājat mani te atstāt pa nakti? — Dzelzs Roberts izmisīgi iesaucās. — Neaizmirstiet, ka Rijīgajai Rūsai sevišķi patīk šitādas bedres! Kur tad es te paglābšos?

Pēkšņi Mauhkams pielēca kājās un aizdrāzās. Timms uztraucās. Kurp gan suns aizmuka? Ka tik nav dabūjis saulesdūrienu un vairs neatgriezīsies?

— Mauhkam! Mauhkam! — viņš sauca, taču no suņa — ne vēsts.

Timms atgriezās pie bedres malas un skumji paziņoja Dzelzs Robertam:

— Arī Mauhkams aizskrēja, un te nav nekā tāda, kas sniegtos līdz bedres dibenam.

Dzelzs Roberts nosēdās zemē un atspieda zodu pret plaukstām.

— Ko nu mēs darīsim? — Timms jautāja Robertam.

Dzelzs Roberts, mazliet padomājis, atbildēja:

— Manuprāt, sagaidīsim Mauhkamu. Varbūt viņam pēkšņi būs radusies laba doma. Zini, viņš ir baigi gudrs suns.

— Būtu kaut pateicis, — Timms nobažījās.

— Ko tas līdzētu? Vai tad tu viņu saprastu? — Roberts iebilda.

Viņi abi kādu laiku sēdēja — viens augšā, otrs lejā — un gaidīja. Timmam gaužām gribējās zināt, kā Robertam bija patikusi kaļķakmens lauztuve, taču tagad nebija īstais brīdis to vaicāt. Ja nu Robertu vairs nedabūs laukā no šīs lielgabala bedres!

Tad atskanēja briesmīga skārda žvadzoņa. Krūmos parādījās Mauhkams, bet viņam pakaļ vilkās kaut kāda gara, spīdīga lenta. Kad suns bija pienācis tuvāk, Timms ieraudzīja, ka tas aiz sevis velk milzīgi garu alvota skārda sloksni, kurā bija izštancēti apļi. Sloksne atgadinaja mirdzošu mežģīni, un ta noteikti varēja sasniegt bedres dibenu.

Ne mirkli nevilcinājies, Timms ņēmās skārda sloksni piestiprināt pie skavas, kas vēl bija saglabājusies mūrī. Lai to izdarītu, viņam krietni vien bija jāpārliecas pāri bedres malai — tas bija bīstami, taču citādi to paveikt nevareja. Turklāt bedres dibenā Dzelzs Roberts jau nepacietīgi dīdījās.

— Taisi žiglāk! — viņš mudināja Timmu. — Es jau sajūtu, ka gaiss kļūst vēsāks, saule droši vien būs jau sen norietējusi, un tuvojas Rijīgās Rūsas stunda.

Saule gan vēl bija diezgan augstu, taču dziļajā bedrē tā vairs neiespīdēja. Roberta satraukums liptin pielipa arī Timmam.

Beidzot sloksnes gals bija cieši piestiprināts skavai, Timms uzsauca Dzelzs Robertam, lai viņš paejot sāņus, un tad ar lielu pļerkšķi iemeta skārda sloksni lielgabala bedrē. Sloksnes asās malas gan savainoja Timmam roku divās vietās līdz asinīm, bet Timms aiz sāpēm pat nesaviebās.

Tikko bija apklususi skārda žvadzoņa, pāri bedres malai savu galvu pabāza Dzelzs Roberts.

— Tās tik ir cietas kāpnes, — viņš apmierināts uzslavēja.

Pēc tam Roberts apsēdās uz bedres malas, atraisīja sev no kājas tievo astru aukliņu un vilka to ārā no bedres, dziedādams:

— Godība un diži gari Raibi mirdz kā lepni pāvi. . .

— Ko tu dari? — Timms jautāja.

— Bet it viss ir gluds un glīts, Kas ar dzelzi labi trīts! —

Dzelzs Roberts turpināja savu dziesmu.

Un pēkšņi pavīdēja gaišzilā zīda lenta. Saru aukliņā šūpojās Mauhkama medaļa. To ieraudzījis, viņš divas reizes ierējās un dziļā aizkustinājumā sparīgi metās klāt Dzelzs Robertam un sāka viņu laizīt.

— Izbeidz savus šķidros jokus! — Roberts vairīdamies izstiepa roku. — Lai tu mani varētu aplaizīt, tad jau man būtu ar visu galvu jāiemetas eļļas dīķī.

Un Roberts pakāra medaļu Mauhkamam kaklā.

— Nu, vai brauksim? — viņš uzsauca.

— Pag, pag, — Timms lūdzoši iebilda. — Pasaki man — kā tev patīk kaļķakmens lauztuvē? Te taču ir tik daudz dzelzs.

Dzelzs Roberts mazliet piešķieba galvu un paskatījās uz bedrēm, kas vīdēja visapkārt.

— Zini, — viņš beidzot sacīja, un viņa balsī ieskanējās tāda kā atvainošanās. — Kas attiecas uz dzelzi, tad te nebūtu nekāda vaina. Ir ko pataustīt un kur piekļauties.

— Kas tad tev te nepatīk? — Timms jautāja un, elpu aizturējis, gaidīja atbildi.

— Te šī dzelzs nekustas ne par vienu collu, — Dzelzs Roberts atbildēja. — Te es nevarēšu dzīvot. Man jāredz, ka dzelzs kustas. Bet te būtu jādzīvo kā maisā. Te ne no viena brāļa man nepienāks ne grama dzelzs, un es pats arī nevarēšu nevienam pat ziņu padot. Kas tad tā par dzīvi!

VIII. TIMMS UN MAUHKAMS PALĪDZ ROBERTAM

Kad Timms ar Mauhkamu bija Dzelzs Robertu atveduši atpakaļ no kaļķakmens lauztuves bedrēm, viņi nosprieda doties mājup. Timms bija bēdīgs, ka arī šī izeja Robertam nebija pieņemama, un Mauhkams, kā jau arvien, izskatījās domīgs un noraizējies.

Timms pasauca Mauhkamu sev līdzi.

— Neaizved viņu prom uz ilgu laiku! — Dzelzs Roberts nosauca abiem pakaļ. — Māmuļa sāks raizēties. Viņa nekad neapsēžas pie vakariņu galda, iekāms Mauhkams nav pārnācis.

— Nevedīšu, — Timms nosolījās. — Mums tikai vajag mazliet apspriesties.

Nedaudzie garāmgājēji, kas tajā novakarē gadījās Krasta ielā, noskatījās neparastā ainā. Uz pašas smilšainās nogāzes malas blakus sēdēja mazs zēns un ļoti liels suns. Reizēm zēns kaut ko klusu teica un suns pamāja viņam ar galvu. Likās, ka abi sarunātos. Bet garāmgājēji taču ļoti labi zināja, ka suņi neprot runāt, tādēļ neviens neiedomājās, ka zēns varētu sarunāties ar suni. Ļaudis pazina tikai parastos kranču s, bet nepazina Mauhkamu.

— Tātad norunāts, — Timms beidzot teica, kad abi krietnu laiku bija pasēdējuši uz nogāzes. — Atnāc rīt no rīta, bet labi agri, es tevi gaidīšu.

Mauhkams lēni pamāja ar galvu. Tad piecēlās, izstaipīja notirpušos locekļus un aiztuntuļoja. Timms kādu mirklīti vēl noskatījās pakaļ sunim, tad devās mājup, jo ar katru dzīsliņu juta, ka nupat, nupat — ne vēlāk kā pēc stundas ceturkšņa pie vārtiņiem parādīsies vecmāmiņa un skaļā balsī sauks:

«Timm-mmū! Timm-mmū! Nāc tūdaļ ē-ēst! . ..»

Otrā rītā Timms jau pašā agrumā bija kājās. Tētis un māmiņa gaužām brīnījās, ka dēls reizē ar viņiem nāk brokastot, jo parasti, vecākiem aizejot darbā, Timms vēl palika guļam un atmodās tikai stundu vai pat divas vēlāk.

— Kur viņš tik ilgi var gulēt, es viņa vecumā jau dabūju citus bērnus pieskatīt, — vecmāmiņa pukojās.

Steigā iekampis biezpienu, Timms izdrāzās ārā pa durvīm, / lāmiņa un tētis vēl nebija paguvuši uzvilkt putekļu mēteļus, fimms taisnā ceļā joza uz dzelzs lūžņu savāktuvi. Tur viņš pailcpās jau labi pazīstamās auto kravas kastes ar numuru 27-64 īizsegā un sāka gaidīt.

No paslēptuves bija labi saredzams celtnis. Tas šķita vēl snaužam, kabīne bija tukša, un stikli slīpajos rīta saules staros spīdēja miegaini. Timms sajuta, ka žāvas arī viņam vērtin ver vaļā žokļus un vēsums

uzdzen drebuļus.

Taču viņš bija ieradies īstā laikā. Savāktuvē darbs vēl nebija sācies. Tālumā pie iebraucamajiem vārtiem staigāja sargs, Timmam tas likās pavisam maziņš, citādi savāktuves laukumā nebija nevienas dzīvas dvēseles. Celtņa priekšā stāvēja vakardien pamestais vagons, tas bija līdz pusei piekrauts.

Timms sasprindzināti skatījās visapkārt. Viņš gaidīja. Un tikai tad, kad iztālēm ieraudzīja lūžņu starpā pazibam Maulikama raibo kažoku, nomierinājās. Tagad viss bija kārtībā.

Tālākie notikumi norisinājās milzīgā ātrumā. Drīz vien atskanēja sirēna: mazgājamo sūkļu rūpnīca, kas atradās aiz meža, pavēstīja, ka pulkstenis ir jau astoņi. Tūlīt no iebraucamo vārtu puses parādījās celtņa vadītājs. Cepuri viņš bija atbīdījis uz pakauša un rokā turēja čemodāniņu ar brokastīm. Bezbēdīgi svilpodams, viņš soļoja uz savu celtni.

Kad viņš bija pienācis jau pavisam tuvu celtnim, no lūžņu kaudzes pēkšņi izlēca briesmīgs zvērs ar saboztu spalvu un atņirgtiem zobiem. Suns ierēcās tik skaļi, ka celtņa vadītājam no rokas izkrita čemodāniņš. Pat Timmam pār muguru pārskrēja viegli šermuļi, un viņš bija pārsteigts, ka Mauhkams prot izlikties tik mežonīgs.

Celtņa vadītājs bezpalīdzīgi vēcināja rokas un aiz bailēm nespēja dabūt pār lūpām ne pušplēsta vārda. Arī kājas vairs neklausīja, un viņš nevarēja aizskriet. Ja kājas ari klausītu, nez vai celtņa vadītājs būtu uzdrošinājies pagriezt muguru briesmīgajam zvēram, lai bēgtu. Mauhkams rādījās tik plēsonīgs, ka būtu gatavs mesties celtņa vadītājam virsū.

Sākumā Timms ļāva notikumiem iet savu gaitu. Mauhkams rūca un kulstīja asti pa labi un pa kreisi, lai parādītu, cik viņš briesmīgi negants, un turklāt vēl dusmīgi un dobji ierējās. Celtņa vadītājam aiztrūka elpa, viņam, nemierīgi mīņājoties un rokas vēcinot, no galvas bija nokritusi cepure, taču viņš aiz bailēm neuzdrošinājās to pacelt. Tiklīdz Mauhkams kaut vai par solīti tuvojās, celtņa vadītājs aizsargādamies izstiepa rokas un izbailēs žēli iesaucās.

Timms ļāva celtņa vadītājam krietni nobīties, tad nolēma, ka nu pienācis brīdis darboties. Viņš iznāca no kravas kastes aizsega un drosmīgi piegāja klāt Mauhkamam.

— Vai tu! . .. — viņš uzsauca. — Tūlīt ej prom! Nebiedē cilvēkus!

Mauhkams vēlreiz ierūcās, tad beidza kulstīt asti, pagriezās un gausi čāpoja prom. Drīz vien suns pazuda no redzes loka.

Celtņa vadītājs neaprakstāmā izbrīnā blenza uz Timmu.

— Kā-ā tu uzdrošinājies? — viņš stomīdamies izteica, kad bija atguvis runas spējas.

— Eh, es no suņiem nebaidos, — Timms nevērīgi atteica.

Celtņa vadītājs nogrozīja galvu un paņēma čemodāniņu un cepuri.

— Neticami! — viņš nobubināja. — Šitāds asinssuns — un uz vārda paklausa puikam.

Te pēkšņi viņa skatienā pazibēja aizdomas.

— Vadzi, vai tas nav tavs paša suns? — viņš noprasīja.

— Nav vis. — Timms noraidoši nogrozīja galvu un godīgi ieskatījās jautātājam acīs. — Man nav suņa. Es gribētu gan suni, bet man to nepērk.

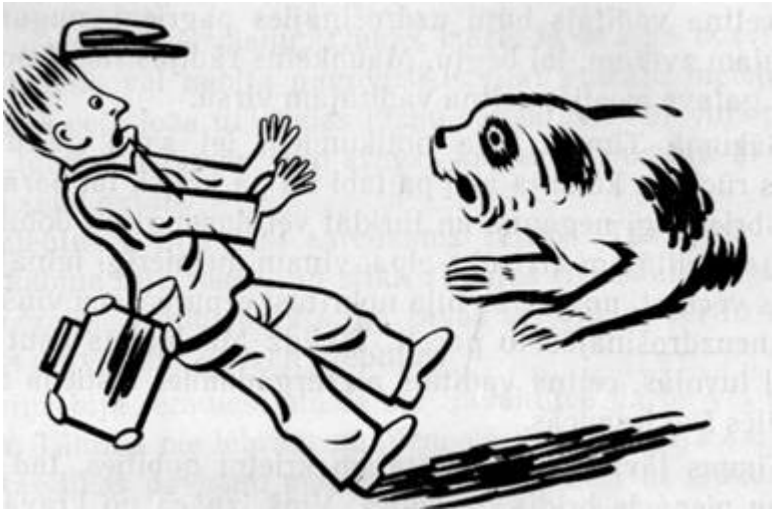

— Dīvaini, kur viņš le gadījās un kāpēc man uzbruka? — celtņa vadītājs joprojām prātoja.

Timms paraustīja plecus.

— Varbūt viņš te dzīvo, — viņš izteica varbūtību.

— Kas par muļķībām! — celtņa vadītājs apskaitās. — Tas nav tiesa, te neviens suns nedzīvo. Kur tie, pēc tavām domām, šeit dzelzs lūžņos varētu mitināties, un ko viņi šeit ēstu?

Timms atkal paraustīja plecus.

— Varbūt tam ir šeit kaut kur miga.

— Eh, ej nu bekot! — Celtņa vadītājs atmeta ar roku un kāpa savā kabīnē. — Suņiem vispār nav migu, tiem ir būdas.

— To tik noteikti nemaz nevar zināt, — Timms turējās pretī, taču celtņa vadītājs viņā vairs neklausījās.

Timms īsu brītiņu noskatījās, kā celtnis uzsāk darbu, un aizgāja savu ceļu.

Otrā rītā atkārtojās tas pats. Tikko parādījās celtņa vadītājs un Mauhkams, rēkdams vēl trakāk, izlēca tam pretim, tā

pēc brīža atkal ieradās Timms palīgā apdraudētajam vīram un aizdzina suni projām.

— Tas ir gan dīvaini! — celtņa vadītājs dusmīgi sacīja un ar piedurkni noslaucīja no pieres baiļu sviedrus. — Kāda velna pēc tas

briesmonis mani vajā?

Arī šoreiz Timms paraustīja plecus.

— Var gadīties, ka viņam nepatīk, ka jūs aizvācat prom lūžņus, — viņš izteica varbūtību.

Celtņa vadītājs aizdomīgi noskatījās zēnā.

— Klausies — kā tad arī tu vienā un tai pašā laikā uzrodies šeit? — viņš Timmam noprasīja.

— Es atnācu, — Timms mierīgi atbildēja. — Man likās, ka suns arī šodien varētu jūs iedzīt strupceļā. Esmu viņu arī senāk šeit vairākkārt redzcjis.

— Hm … — Celtņa vadītājs kļuva domīgs. — Bet kādēļ tu domā, ka šim sunim varētu nepatikt, ka es aizvācu lūžņus no savāktuves? Vai tad tu ar viņu sarunājies?

To pateicis, celtņa vadītājs pētoši skatījās uz Timmu.

— Var būt, ka te kaut kur atrodas viņa miga ar kucēniem, — Timms viltīgi iebilda, — un viņš grib sargāt migu. Esmu dzirdējis, ka tādās reizēs suņi esot ļoti bīstami.

Celtņa vadītājs pastūma cepuri uz pieres un ilgi kasīja pakausi.

— Eh, ej bekot! — viņš beidzot apnicīgi teica Timmam. — Nav viņam te nekādas migas, tas taču nav vilks. Un kas tas ir, kas šitādam plēsoņam ļauj brīvi klaiņāt apkārt? Šā suņa saimnieks būtu jāsoda, jo suns apdraud dzīvību!

— Nē jau, nē, viņš neviena neaiztiek, — Timms pasteidzās iebilst, — ja viņa miga netiek apdraudēta. Man … tas ir, es vairākas reizes esmu redzējis, kā viņš paiet cilvēkiem garām un pat neliekas tos redzam.

Celtņa vadītājs netika un netika gudrs.

— Nu, labi. Pieņemsim, ka tev taisnība un ka sunim te kaut kur arī ir miga, — viņš teica un vērīgi palūkojās visapkārt, — kaut gan es tam lāgā neticu. Nu un tad? Man ir dota pavēle visus lūžņus aizvākt — un beigta balle. Vai tu domā, ka es šā niknā suņa dēj pametīšu darbu pusratā, ko? Tas tik būtu jauki! Tad es nedrīkstētu vairs savu kāju spert pār kantora slieksni — tur mani ņemtu un apsmietu. Nē, nē, lai tas suns dzīvo, kur grib, es savu darbu turpināšu!

Viņš piegāja pie celtņa un pa dzelzs kāpnītēm sāka kāpt augšup uz kabīni.

Nu Timms bija sprukās.

— Tad var gadīties, ka viņš kādu rītu ņem un metas jums virsū! — Timms uzsauca celtņa vadītājam. — Katru dienu jau es nevarēšu atnākt šurp un aizdzīt viņu projām!

Celtņa vadītājs apstājās un, cieši turēdamies pie kāpņu stieņiem, pāri plecam paskatījās uz Timmu.

— Nu, to mēs vēl redzēsim! — viņš draudēja. — Kad es rīt no rīta nākšu darbā, paaicināšu līdzi vārtu sargu, lai uzgāž sunim no

skrotenes labu birgu, ja citādi nevar. Un no suņādas lai sev uztaisa ziemai siltu kažoku.

Celtņa vadītājs iekāpa savā kabīnē un apsēdās uz laika gaitā nodeldētā sēdekļa. Timms vairs negaidīja, kad celtnis sāks darboties. Viņš pagriezās un noskumis lēni aiztuntuļoja projām. Kad Timms bija jau aizgājis tik tālu, ka celtņa vadītājs no kabīnes viņu nevarēja saredzēt, viņš apstājās un pasvilpa. Drīz vien Timmam līdzās jau atradās Mauhkams un jautājoši skatījās uz viņu. Timms paplikšķināja sunim pa skaustu.

— Nekas neiznāca, Mauhkam, — viņš bēdīgi novilka.

IX. LIELA OPERĀCIJĀ

Pāris dienu pēc neveiksmīgā pasākuma ar Mauhkamu Timms staigāja galīgi sadrūmis. Viņš gudroja un gudroja, taču prātā tam kā neienaca, tā neienāca neviena laba doma, nedz arī kāds pieņemams plāns, kā palīdzēt Dzelzs Robertam.

Beidzot nejaušs gadījums palīdzēja izkļūt no sprukām.

Timma tētis strādāja ļoti nozīmīgā pilsētas resorā, kur ierēdņi nodarbojās ar visu, kas vien pasaulē notiek. Tā mēdza izteikties māmiņa un vecmāmiņa, reizēm arī tantes un onkuļi, kas vakaros ieradās ciemos padzert kafiju.

Un tad pie vakariņu galda Timms nāca klajā ar savām raizēm.

— Tēt, vai tu to arī zini, kādēļ mūsu dzelzs lūžņu savāktuvi paredzēts likvidēt? — viņš pavaicāja.

— Zinu gan, — tētis nopietni atbildēja. — Tur vairākas reizes paši no sevis ir uzsprāguši gaisā kaut kādi priekšmeti. Un tas ir bīstami. Savāktuvi tagad pārvietos citur, kur tuvumā nav dzīvojamās mājas.

— Vai drīz? — Timms bailīgi ievaicājās.

— Kā pagūs, — tētis vienaldzīgi atbildēja. Bet tad pēkšņi viņam ienāca prātā: — Jā, šiem tur kantorī taču sen bija jāatsūta mums papīrs, uz kura pamata likvidējama savāktuve. Es rīt pat viņiem to atgādināšu, citādi vēl ņems un aizmirsīs.

Viņš pievērsa skatienu televizoram, kur tobrīd bija redzams, kā Kostu ģimene sēžas pie galda.

— 2ēl gan, ka šo savāktuvi aizvedīs prom, — tīri negaidīti teica vecmāmiņa. — Savāktuvei bija arī savs labums, proti — ja vajag dabūt rokā Timmu, aizej tik līdz krastmalai un pasauc, un no kādas drazu kaudzes kā likts izlīdīs Timms. Kur tad nu tagad es iešu viņu meklēt?

— Tu manu dieniņ! — Māmiņa sasita rokas. — Vai tiešām

Timms klaiņā pa tiem lūžņiem, kur vienā gabalā kaut kas sprāgst? Mammu, tas taču ir briesmīgi!

— Ak, ko nu, — vecmāmiņa pārākuma apziņā atmeta ar roku, — ne jau nu tur tā sprāgst vienā gabalā, nekā. — Tad, pavērsusies pret Timmu, jautāja: — Vai sprāgst?

— Es gan neesmu ne reizes dzirdējis, — Timms pasteidzās apstiprināt.

— Nu, ko es teicu? — Vecmāmiņa jutās kā uzvarētāja. — Man taču ausis ir, tad arī es būtu dzirdējusi.

Bet māmiņa vēl nerimās. Viņa paraustīja tēti aiz piedurknes.

— Vai šo lūžņu savāktuvi drīz aizvāks projām?

— Jā, jā, — tētis izklaidīgi atbildēja, nenovērsdams skatienu no televizora. — Tikko mēs būsim to vissvarīgāko papīru saņēmuši, tā

dosim rīkojumu — un tad cauri tā lieta.

Māmiņa atviegloti nopūtās.

— Cik labi! Bet, mammu, es tevi nopietni lūdzu, pielūko, lai Timms vairs neiet uz tām milzīgajām lūžņu kaudzēm!

Timms sadrūma.

— Es tikai tāpat vien, ne jau pašos lūžņos, pa gabalu … — viņš nedroši nobubināja.

— Nē, nē, nē! — māmiņa noteica. — Ne tuvumā, ne pa gabalu. Tu vispār neiesi vairs ne uz to pusi, kamēr laukums nebūs tukšs!

— Ak, ko nu viņš vairs uz turieni ies, ja jau sāk aizvākt, — vecmāmiņa mierināja. — Un vispār — ko tu tā noņemies ap to puiku? Lai iet savā vaļā, tad jo drīzāk izaugs par krietnu vīru.

Par laimi, māmiņa vairs nedzirdēja vecmāmiņas pēdējos vārdus. Viņa paskatījās uz pulksteni un pēkšņi atcerējās, ka jāpiezvana kādai paziņai.

— Puika taču nav no porcelāna! — vecmāmiņa vēl nopurpināja, kad māmiņa jau bija iegājusi otrā istabā pie tālruņa. Tad vecmāmiņa paņēma no galda avīzi, kuru vēl nebija izlasījusi.

Otrā dienā Timms ilgi sēdēja uz nogāzes malas un pētoši vēroja lūžņu savāktuvi.

Pie vārtiem, kur stāvēja sargs ar skrošu bisi, varēja redzēt balto silikātķieģeļu divstāvu namu. Tajā atradās kantoris. Timmam likās, ka nama pirmajā stāvā varētu atrasties mazgājamās telpas un ģērbtuves. Dažos logos bija balta matstikla rūtis, pa citiem atkal bija redzami rindās novietoti drēbju skapji. Turpretim otrā stāvā katrā ziņā vajadzēja atrasties kantorim. Tur logiem priekšā viegli plīvoja plāni un glīti aizkari un cauri tiem varēja manīt, kā kantora telpās nāk un iet ļaudis. Ar lūžņu kravām atbraukušie šoferi gāja iekšā kantorī un nāca ārā, turēdami rokā papīrus. Rakstāmmašīnas klabēja, durvis klaudzēja. Vērīgi ieklausoties, varēja sadzirdēt augšējā stāvā sarunas, ko reizēm pārtrauca tālruņa zvani.

Jo ilgāk Timms vēroja, jo daudz kas skaidrāks viņam kļuva. Droši vien tur tika rakstīts tas vissvarīgākais papīrs, par kuru stāstīja tētis. Un pēkšņi Timmam radās vēlēšanās, kaut notiktu kaut kas tāds, kas šā vissvarīgākā papīra uzrakstīšanu aizkavētu. Piemēram, maza zemestrīcīte — tik vien, lai kantora jumts kaut kur no stūra sāktu iebrukt, tad visi ar skubu dotos to saglābt un aizmirstu šo nelāgo papīru. Varbūt aizmirstu to uz visiem laikiem. Vai arī tieši tobrīd saceltos vēja brāzma, kas aiznestu papīru labi tālu pa gaisu. Taču tai pašā laikā Timms nopūtās un pats sev atzinās, ka paļauties uz tādu gadījumu būtu bērnišķīgi. Zemestrīces mūsdienās notiek visai reti, kā to reiz bija apgalvojis Dzelzs Roberts.

Tā kā laiks bija silts, tad daži kantora logi stāvēja vaļā. Aizkari vējā plivinājās. Te pēkšņi uzbrāzās spēcīga vēja pūsma, sacēla mājas

priekšā putekļus, tad triecās vienā no atvērtajiem logiem, no tuvākā galda uzpūta gaisā vairākus papīrus un izsvaidīja krustu šķērsu pa visu istabu. Tūdaļ kāds no kantora darbiniekiem ieskreja istabā, aizvēra logu ciet un ņēmās izsvaidītās papīra lapas uzlasīt. Viņam palīga piesteidzas vēl divi cilvēki. Viņi dusmīgi plātīja rokas.

Timms noskatījās, kas tur notiek, un piešķieba galvu. Tā viņš mēdza darīt, kad vajadzēja kaut ko labi pārdomāt. Tobrīd viņa galvā tikko radās kāda maza domiņa, kuru viņš par katru cenu gribēja noturēt, iekāms citas domas to aiztrauc.

Tas viņam izdevās. Timms saņēma visus prātus kopā, un pamazām viņa sejā pavīdēja šķelmīgs un apmierināts smaids. Viņš uzlēca kājās, nopurināja no bikšu dibena smalkās kraujas smiltis un aizsteidzās uz savāktuvi uzmeklēt Dzelzs Robertu un Mauhkamu. Klusībā viņš cildināja vecmāmiņu par viņas mierīgo paļāvību un par to, ka viņa neņēma galvā māmiņas piekodinājumu, lai viņš, Timms, turētos pa gabalu no dzelzs lūžņu savāktuves.

Todien Timms atrada Dzelzs Robertu darām kaut ko pavisam dīvainu. Roberts sēdēja zemē, kājas izpletis, un ar puļķīti maisīja tumšbrūnu, pabiezu žurgu skārda burciņā, ko turēja iemiegtu starp ceļgaliem.

— Sveicināts, Dzelzs Robert! — Timms uzsauca.

— Cieti sveicināts! — vīriņš atņēma. — Tikai patlaban es nejauši esmu kļuvis par Ellīgu Eļļotāju.

— Bet ko tad tu tur dari? — Timms noprasīja.

— Derīgu darbu daru, domā — nedaru? — Roberts atbildēja. — Drīz būšu padarījis.

Timms pienāca tuvāk un notupās blakus Dzelzs Robertam. Labu brīdi viņš vērīgi skatījās uz dīvaino sīksto maisījumu Roberta burciņā.

— Kas tur iznāks? — Timms beidzot pavaicāja.

— Smēre, ar ko izsargāties no Rijīgās Rūsas, — Dzelzs Roberts strupi atteica. — Tu taču redzi, ka dzelzs te paliek arvien mazāk. Man jāsagatavojas, lai varētu ar dzelzs mazumiņu stingri turēties pretī. Rijīgā jau agrā rītausmā nāk te un ošņā. Šorīt pat jau te džerkstināja savas zvīņas.

Timms nemierīgi paskatījās visapkārt.

— Eh-he-hē! — Roberts čirkstoši iesmējās. — Tik briesmīgi stulba jau viņa nav, lai gaišā dienas laikā līstu ārā no alas. Domā, ka tādā gadījumā šie viņu jau sen nebūtu noķēruši?

— Kādi šie? — Timms jautāja.

— Tak jau cilvēki, — Roberts atbildēja. — Tu tikai pavēro, cik daudz (auna tā Rūsa cilvēkiem nodara! Itin viss — jumti, caurules un kuģu dibeni sarūsē, un tas viss ir Rijīgās Rūsas darbs. Viņa ir briesmīgi viltīga, domā — nav? Nedz kāda acs to redz, nedz kāda auss to dzird. Vienīgi es varu viņu saskatīt un sadzirdēt. Varu saderēt — ja tu būsi

kaut kur tuvumā, Rijīgā neparko nerādīsies . ..

— Vai tad viņa arī no manis baidās? — Timms nobrīnījās.

— Esi gan tu nejēga! Tu taču vari pateikt citiem cilvēkiem, kur tā tobrīd atrodas. Un tad tie saņems viņu ciet, ievērs nāsīs kaula riņķi, bet tas viņai nav pa zobam. Viņa jau to nojauš!

Timms brītiņu vēl paskatījās uz Roberta gatavoto smēri.

— No kā tu to pagatavo? — viņš beidzot pavaicāja.

— No vis-vistikamākajām eļļainām vielām, — Roberts, apmierināti grozīdams puļķi, atbildēja. — Vēlu vakarā noziedīšos.

— Vai tas līdzēs? — Timms kļuva ziņkārīgs.

— Katrā ziņā. Rijīgā Rūsa necieš eļļas smaku. Tikko saož, tā sāk sprauslāt, aizgūtnēm klepot un atmuguriski aizrāpjas projām. Reiz jau no manis bēga, bet nejauši aste tai sametās tā, ka tik tikko nenolūza. Es toreiz ilgi tai pakaļ smējos, eh-eh-hē. — Dzelzs Roberts noķiķināja.

Te Timmam ienāca prātā, kādēļ viņš īsti bija steidzies šurp.

— Zini… — viņš iesāka, bet tad atkal pavērās visapkārt. — Vai Mauhkams vēl nav atnācis?

— Gan jau drīz atnāks. — Roberts vienaldzīgi atmeta ar roku. — Kam tev Mauhkams vajadzīgs?

— Man ir kāds plāns, — Timms pavēstīja.

— Ja tas ir ciets, tad klāj vaļā! — Roberts lika.

— Sagaidīsim arī Mauhkamu! — Timms palūdza. — Divatā vien to tā kā tā neīstenosim.

Dzelzs Roberts joprojām maisīja savu smēri, Timms tupēja viņam blakus.

— Kaut es tikai zinātu … — Viņš nopūtās.

— Ko tad? — Dzelzs Roberts uzstājīgi noprasīja.

— Kurā vietā šie tur kantorī glabā to dullo papīru!

Roberts nolika maisāmo puļķi uz burciņas malas un ar mazajām ačelēm ieurbās Timmā.

— Vai tu noteikti zini, ka tas papīrs atrodas kantorī?

— Tētis tā sacīja. — Timms pamāja ar galvu.

Nu Dzelzs Roberts pielēca kājās.

— Tūlīt es noklausīšos, — viņš paziņoja. — Tev tas jādabū zināt.

— Kādā veidā? — Timms nobrīnījās.

— Nejautā tādas dumjības! — Roberts atteica.

Dzelzs vīriņš ielīda lūžņos un drīz vien izvilka no turienes vecu, sarūsējušu caurumotāju. Paskatījās visapkārt, it kā kaut ko meklēdams, beidzot pavaicāja Timmam:

— Vai tev gadījumā nav saspraude?

Timms ilgi un pamatīgi grābstījās pa kabatām, un, lūk, bikšu kabatas pašā stūrītī atradās arī saspraude. Viņš to pasniedza Robertam.

— Tā, tagad vajadzīgie rīki ir rokā, — Roberts teica, nolika

saspraudi pie malas un pats nosēdās zemē blakus caurumotājam.

Timms uzmanīgi vēroja Robertu. Dzelzs vīriņš it kā glaudīja caurumotāju, tad ar nagiem pagrabināja, paklausījās un

beidzot sāka mērķtiecīgi to skrāpēt un klaudzināt. Paklaudzināja, īsu brīdi pārtrauca, tad paskrāpēja un atkal paklaudzināja. Kādu laiku tā izklabinājies, viņš vērīgi ieklausījās.

Nu Timms sadzirdēja pavisam citādu čirkstēšanu un graboņu. Skaņas šķita nākam no vecā caurumotāja. Tā bija tāda kā aizkavējusies Roberta klaudzienu atbalss.

Roberts līdz galam noklausījās šajās skaņās, pagrozīja galvu un paņēma saspraudi. Arī to viņš vispirms noglaudīja, tad paskrāpēja un pagrabināja. Kad tas bija izdarīts, tad arī no saspraudes kā atbilde atskanēja tinkšķi.

Roberts arī to noklausījās un atdeva saspraudi Timmam atpakaļ.

— Tam papīram jābūt uz viena galda aktu vākos, — viņš paziņoja.

— Kā tad tu to uzzināji? — Timms nobrīnījās.

— Dod cietu asinszvērestu, ka nevienam neteiksi! — Dzelzs Roberts cieši uzstāja.

— Es zvēru īpaši cietu asinszvērestu! — Timms apzvērēja.

— Redzi, no ikkuras dzelzs es varu uzzināt, kas man vajadzīgs, — Roberts sāka stāstīt. — Tikai man pie rokas jābūt otram tādam pašam dzelzs priekšmetam. Ja man ir saspraude, es varu sazināties ar visām citām saspraudēm, kas atrodas tuvumā. Ja man pie rokas gadās nazis, es varu iztaujāt par citiem nažiem, kas man vajadzīgs. Tā mums ir tāda saikne. Jūs, cilvēki, to nezināt.

— Vai tu iztaujāji par to papīru?

— Caurumotāji par to nezināja nekā, tam papīram neviens no tiem nebija caurumus izsitis. Bet saspraude no kantora paziņoja, ka tā vēl vakar bijusi kopā ar to papīru. Bet tad papīrs ticis ielikts aktu vākos, nolikts uz galda un tur arī stāvot.

— Urrā-rā! — Timms, uzlēcis kājās, iesaucās. — Cik labi, ka tas nav ielikts dzelzs skapī! Tagad kalsim kara plānu!

Tieši tobrīd tālumā parādījās arī Mauhkams. Suns nemaldīgi tuvojās Dzelzs Robertam un Timmam.

— Tam gan ir baigi labs deguns. — Dzelzs Roberts parādīja ar savu eļļaino puļķi uz Mauhkamu. — Šausmīgi, ja Rijīgajai Rūsai būtu tikpat labs!

Dzelzs Roberts aiz pretīguma noskurinājās.

Otrā dienā ap pusdienas laiku zem lūžņu savāktuves kantora logiem norisinājās kaut kas dīvains.

Laiks bija sauss un vējains. Karsta vēja brāzmas dzina gaisā dzeltenpelēku putekļu vērpetes. Debess bija apmākusies un it kā solīja lietu, taču tas aizgāja secen. Sausais, putekļainais gaiss kasījās rīklē un

izsauca klepu. Aiz tā cilvēki nervozēja un uztraucās.

Kā jau iepriekš teikts, zem kantora logiem ap pusdienas laiku sāka risināties kaut kas neparasts. Sākumā šis «kaut kas» bija tikai mazs puika, kurš tur skraidīja un kuram neviens nepievērsa uzmanību. Tikai tad, kad no aizstūra izdrāzās liels, raibs suns un grasījās mesties virsū zēnam, kāda mašīnrakstītāja paskatījās pa logu, iekliedzās un pielēca kājās.

Raibais suns sāka neganti dzenāt puiku. Atņirdzis žokļus, izkāris garo, sarkano meli, viņš rikšoja zēnam pa pēdām, bet zēns aiz izbīļa, nekādi neprazdams izbēgt, nemitīgi skrēja tikai pa apli.

Mašīnrakstītāja, kura pirmā bija to visu pamanījusi, piesteidzās pie loga.

— Palīgā! — viņa skaļi iesaucās. — Suns saplosīs bērnu!

Raibajam sunim tiešām bija īsts plēsoņa paskats. Atbaidošie ilkņi grasījās satvert puiku, un no rīkles nāca nikna rūkoņa.

Kantora darbinieki, krēslus gāzdami, uzlēca kājās un drūzmējās pie loga.

— Kas tur notiek? — cits caur citu sauca. — Kurš kuru plosa?

— Suns saplosīs puiku, ne jau puika suni! — mašīnrakstītāja nervozi uzsauca. — Vīrieši, ejiet taču kāds, kam drosme, palīgā!

Tie, kas stāvēja pie loga, pamanīja, ka zēns, bēgdams no suņa, šad tad zibenīgi pamet skatienu uz kantori. Stāvētāji domāja, ka zēns droši vien gaida palīdzību. Galvenais grāmatvedis atgrūda logu va]ā un uzsauca:

— Skrien šurp, puis, skrien šurp!

Izņemot viņu, kantori bija vēl tikai viens vīrietis — lūžņu rezerves savāktuves rēķinvedis. Ne resnais grāmatvedis, ne mazais un kārnais rēķinvedis neuzdrošinājās stāties pretim lielajam, niknajam sunim.

Likās, ka suns būtu sapratis galvenā grāmatveža teiktos vārdus. Pāris lieliem lēcieniem viņš panāca zēnu, uzmetās tam ar ķepām virsū, un abi reizē ievēlās ceļmalas putekļainajā zālē.

— Ai-ai! — iespiedzās mašīnrakstītāja.

— Vau-vau-ū! — dobji ierējās milzīgais suns.

Viņš, atņirdzis briesmīgos ilkņus, stāvēja, noliecies pār zēnu. Nabaga upuris gulēja augšpēdus un neuzdrīkstējās ne par mata platumu pakustēties.

Labi bija, ka viss norisinājās kaut cik nostāk no kantora ēkas. Tādēļ tie, kas skatījās pa logiem, nevarēja saredzēt zēna seju, nedz sadzirdēt, ko zēns klusiņām saka uzbrucējam.

— Rēc, Mauhkam! — Timms pavēlēja. — Rēc niknāk, cik vien spēj! Citādi šie nenāks ārā man palīgā. Ai, nelaizi, man kut…

Bet, pa kantora logiem raugoties, izskatījās, ka suns meklē īsto vietu sava nelaimīgā upura kaklā, kur iecirst savus ilkņus.

Nu kantora ļaudis vairs ilgāk nespēja noskatīties šajā baigajā skatā.

— Sekojiet man! — galvenais grāmatvedis pavēlēja.

Visi barā drāzās pa kāpnēm, klaudzēja durvis, cits citu grūstīja. Garā algu aprēķinātāja Ella Kummi uzkāpa lūžņu rezerves savāktuves rēķinvedim uz īkšķa, tas sāka klibot un atpalika no pārējiem. Kliegšana un brēkšana skanēja pa visu māju.

Timms vērīgi skatījās uz kantora logiem. No kantora bija izgājuši itin visi, un atvērtā loga puse vārstījās vējā.

— Mauhkam, signālu! — viņš pačukstēja sunim.

Mauhkams tūdaļ pacēla purnu pret debesīm un palaida tādu kaucienu, no kura asinis dzīslās vai sastinga.

Tad uz kantora skārda jumta malas sakustējās tāds kā klucītis. Tas bija pats Dzelzs Roberts. Vispirms viņš pārkārās pāri jumta malai, aplūkoja atvērto logu, nogrozīja galvu un gribēja kaut ko ieraudzīt. Beidzot viņš pamanīja zilo televizora antenas kabeli, kas no jumta stiepās līdz otram aizvērtajam logam, uzlēca uz kabeļa un, ka švīkst vien, brauca lejup.

— Nu ko viņš gan dara! — Timms nobijās. — Tas jau nav īstais logs!

Taču Dzelzs Roberts nevilcinājās ne mirkli. Nobraucis līdz aizvērtajam logam, viņš pārliecās pāri ārējai skārda palodzei un sāka knibināties ap kabeli. Pēkšņi kabelis pārtrūka un palika gaisā karājamies. Tad Dzelzs Roberts sašūpojās kā šūpolēs, ar kājām atgrūdās no skārda palodzes un sāka šūpoties kabeļa galā straujāk, kamēr tika līdz atvērtajam logam. Zvikt! — un viņš slaidā lēcienā nozuda kantorī.

Ilgāk pavērot Dzelzs Roberta ātro rīcību Timmam un Mauhkamam nebija vairs laika. Kantora ļaudis jau atradās lejā pie āra durvīm un grūstīdamies lauzās pagalmā. Visiem pa priekšu nāca galvenais grāmatvedis, pārējie turējās aiz viņa. Grāmatvedis kā ieroci rokā turēja klabošos skaitīkļus. Viņš kratija tos sev virs galvas un kliedza

Mauhkamam:

— Šķic! Šķic!

— Tu taču neesi nekāds kaķis! — Timms dusmīgi nopurpināja. — Bet nu gan, Mauhkam, labi žigli dosim kājām ziņu!

Mauhkams solīti atkāpās, Timms mudīgi apsviedās uz mutes, tad Mauhkams ar zobiem sakampa Timmu aiz blūzes apkakles un vienā rāvienā uzcēla puiku kājās. Timms taisnā ceļā kā zaķis cilpoja augšup pa nogāzi. Mauhkams ļāva viņam noskriet kādu gabalu un tad drāzās pakaļ.

— Ahā-ā! — uzvaras priekā iesaucās grāmatvedis. — Palaida vaļā! Sķic, tu riebīgais kustoni!

Mauhkams nespēja liegt sev to prieku — viņš mirkli apstājās, pagriezās atpakaļ uz grāmatveža pusi un ierējās visdobjākajā balsī:

— Vau-uh!

Grāmatvedis pārbijies tik strauji atkāpās, ka nokrita sēdus zemē.

— Ai-ai! — skaņi iekliedzās mašīnrakstītāja, kura bija nostājusies patālu citiem aiz muguras. — Vai viņš jums iekoda?

Bet Mauhkams vairs nekavējās. Viņš joza pa Timma pēdām.

Kad abi bija nonākuši nogāzes aizsegā un kantora ļaudis viņus vairs nevarēja saredzēt, Timms apstājās. Arī Mauhkams elsodams apstājās blakus zēnam un jautājoši paskatījās uz to.

— Vareni, Mauhkam! — Timms uzslavēja suni un papliķēja viņam skaustu.

Kantora logi gan abiem vēl bija saskatāmi. Un Timms redzēja, ka istabā, kur bija atvērts logs, iepretī atradās otrs logs un tas pēkšņi atsprāga vaļā. Radās caurvējš, un to vēl pastiprināja vēja brāzmas, kas plosījās ap kantora ēku. Vējš uztrieca gaisā papīrus, kas atradās uz galdiem. Vējš plivināja papīrus arvien vairāk un vairāk, un tie virpuļoja pa gaiteni kā puteņpārslas, krita uz skaitīkļiem un zīmogspilveniem, tad atkal uzlidoja gaisā un beidzot izbrāzās ārā pa logu. No viena galda uz otru lēkāja Dzelzs Roberts un vēra vaļā aktu vākus, lai vējš ātrāk varētu papīrus uzpūst gaisā.

Pagalmā vēja brāzmas kļuva arvien spēcīgākas un savukārt rāva papīrus līdzi, izsvaidīja tos uz visām pusēm un pūta tālāk un tālāk uz zemo purva priedulāju, bet tur bija saauguši tādi brikšņi, kuriem cauri netikt ne pelei, ne žagatai. Šajos brikšņos tad nu pa vienam vien sabira lidojumā pagurušās papīra lapas. Uz papīriem bija uzrakstīti kaut kādi vārdi un cipari, taču brikšņos nebija neviena, kas tos prastu izlasīt.

— Labi trāpīts, Mauhkam! — Timms nopūzdamies teica. — Viņš dabūja logus vaļā, un papīri izlidoja kā putniņi. Ceru, ka pats svarīgākais papīrs arī būs tur.

Mauhkams piekrītoši norūcās.

Timms pūlējās vēl kaut ko saskatīt, taču kantori viņš nemanīja

nevienas dzīvas dvēseles. Beidzot atsprāga vaļā durvis, un kantorī iedrāzās resnais grāmatvedis un aiz viņa pārējie. Vaimanādami visi mēģināja satvert vēja nestos papīrus, taču bija jau par vēlu. Papīra lapas visas līdz pēdējai viņiem gar degunu izlidoja ārā pa logu.

— Tagad atliek tikai cerēt, ka Roberts nepaliks viņu nagos! — Timms norūpējies teica.

X. dzelzs ROBERTS SPRUKĀS

Atgrūdis vaļā otru logu un iztaisījis caurvēju, Dzelzs Roberts ir nedomāja steigties projām no kantora. Sākumā viņš ar tīksmi noskatījās, kā vēja pūsmas saceļ gaisā papīra lapas un iznes laukā pa logu. Tad pēkšņi viņš iedomājās, ka tas notiek pārāk gausi. Roberts sāka lēkāt no viena galda uz otru, vēra vaļā aktu vākus un ar abām rokām izmētāja papīra lapas vējā. Tā rīkodamies, viņš skaļi smējās, un viņa smiekliem bija skārda pieskaņa. Tā bija varena spēle, kas viņu reibināja, un to pārtraukt viņš nekādi vairs nespēja.

Papīru virpuļi kļuva arvien blīvāki, lieli un mazi papīri žūkšņiem vien gāzās pa logu ārā. Daži nobira turpat savāktuves laukumā un uz braucamā ceļa, citi uzspurdza augstu gaisā kā baltas kaijas un lidoja nezināmā virzienā. Dzelzs Roberta skārda smieklu šaltis atskanēja arvien biežāk. Ar visu šo jandāliņu viņš bija tā aizrāvies, ka aizmirsa pat, kur īsti atrodas.

Cik bīstamā stāvoklī viņš nokļuvis, to Roberts aptvēra tikai tad, kad satrauktie kantora ļaudis vaimanādami, steigdamies saglābt papīrus, jau bija pie durvīm. Tikai tad Roberts pēkšņi apstājās un sāka klausīties. Aiz izbīļa acis viņam iepletās. Durvju rokturis jau sakustējās.

Nu vairs nebija laika izvēlēties ceļu glābiņam. Dzelzs Roberts — blaukš! — nolēca no galda uz grīdas, žigli ieskrēja kaktā pie dzelzs naudas skapja, un tai pašā mirklī, kad kantora durvis atsprāga vaļā, viņš ar klakšķi piekļāvās naudas skapim. Tajā vietā uzradās tāds kā puns.

Pa durvīm iedrāzās iekšā kantora ļaudis. Visiem pa priekšu nāca resnais, briļļainais galvenais grāmatvedis. Par laimi, visu ienācēju uzmanība bija pievērsta tikai virpuļojošiem papīriem, tāpēc Roberta lēcienu neviens nepamanīja. Grāmatvedis skrēja pāri visai istabai pie sava milzīgā rakstāmgalda, virs kura tobrīd dancoja priecīgs papīru virpulis. Grāmatvedis nosvieda grabošos skaitīkļus un pats uzmetās uz galda, lai vel saglābtu pēdējās lapiņas.

— Logus ciet! Ciet logus! — viņš pavēlēja dārdošā balsī.

Grūstīdamies, cits citam mīdami uz varžacīm, visi traucās aizraut logus ciet. Grāmatvedis uzslējās stāvus un, galvu piešķiebis, skatījās uz trim saburzītiem, aprakstītiem papīriem, kurus viņam bija izdevies noturēt.

— Ak vai! — viņš skumji noteica. — Cik nu te vairs ir …

Citiem ir tā paša vairs nebija.

Nu grāmatvedis dusmīgi paskatījās visapkārt.

— Kas tos logus atvēra? — viņš nodārdināja.

— Jū-ūs pats a-atvērāt, galveno grāmatvedi, es at-atvainojos, —

mašīnrakstītāja stomīdamās iebilda. — Tad, kad suns zē-ēnam grasījās uzklupt.

— Hm! — Galvenais grāmatvedis īgni nošņaukājās, tad mazliet padomāja un pacēla pirkstu. — Tik tiešām. Bet tādēļ jau vēl neviens papīrs nepacēlās gaisā. Es gribu zināt — kas iztaisīja caurvēju?

Visi saskatījās un klusēja.

— Kas? — grāmatvedis ārdījās.

Mazais, kārnais lūžņu rezerves noliktavas rēķinvedis paspraucās uz priekšu.

— Neviens to netaisīja, — viņš teica. — Mēs visi izskrējām laukā glābt puiku. Logs bija ciet.

— Va-varbūt vē-vējš a-atgrūda? — mašīnrakstītāja, joprojām aiz izbīļa stomīdamās, izteica varbutību.

— Vējš? — grāmatvedis uzkliedza. — Kā tad vējš var attaisīt loga āķus?

Kādu brīdi visi domīgi klusēja. Un tad lūžņu rezerves noliktavas rēķinvedis pārliecinoši sacīja:

— Es domāju, ka vakar vakarā mūsu uzkopēja Māzike Metsataga pēc darba nebūs kārtīgi aiztaisījusi logus. Tādēļ vējš tos atgrūda vaļā.

— Uzkopēja gan, kā tad. Tā pati Māzike Metsataga! — vairāki darbinieki reizē iesaucās. Visi priecājās, ka beidzot vainīgā atrasta.

— Pagājušā nedēļā viņa uz mana galda bija atstājusi biezu putekļu kārtu, — garā, kalsenā algu aprēķinātāja Ella Kummi

sūdzējās.

— Un mana skapja durvis atstāja puspievērtas, — mašīnrakstītāja piebilda. Tagad, redzot, ka viņu netur aizdomās, viņa vairs nestomījās.

— Hm-hm, hm-hm … — grāmatvedis bargi nokrekšķinājās un ar plaukstu noglaudīja savu pliko pauri. — Nu, labi, es Māzikei Metsatagai izteikšu stingro rājienu par nepieļaujamu paviršību darbā!

Tai pašā mirklī durvis atvērās un uz sliekšņa parādījās pati uzkopēja Māzike Metsataga. Viņa bija liela auguma un branga — lielāka un brangāka pat par galveno grāmatvedi. Māzike Metsataga kreisā rokā nesa putekļu sūcēju, labajā plandījās vecs zils darba ķitelis, ar kuru viņa slaucīja putekļus.

— Hm-hm, hm-hm … — Ieraudzījis vainīgo, galvenais grāmatvedis nokrekšķinājās, taču daudz pielaidīgāk nekā pirmīt. — Vai jūs zināt, Māzike Metsataga, jūs, hm-hm . .. vakar esat slikti aiztaisījusi logu. Šodien, hm-hm . . . sacēlās vējš, atgrūda logu vaļā un aiznesa visus mūsu svarīgos dokumentus, hm-hm . ..

— Ko-o?! —Māzike Metsataga iesaucās tik spalgi kā miglas sirēna un iespieda rokas ar visu putekļu sūcēju un veco ķiteli sānos. — Nu, ziniet! E s nekad slikti neaiztaisu logus, to j ū s esat spējīgi izdarīt,

— viņa, nicīgu skatienu pārlaizdama visiem darbiniekiem, teica. — Un vispār — ar kādām tiesībām jūs te man piesienaties? Es šeit saņemu vismazāko algu, bet strādāju visvairāk! Un vai tā jūsu papīru smērēšana vispār ir kāds darbs!

Māzike Metsataga neiecietīgi pameta ar labo roku tā, ka kantora ļaudis atkāpās. No viņas milzīgā vecā ķiteļa plašā lokā pašķīda putekļu kumšķi.

— Nevajag jau tūlīt šitā! … — grāmatvedis pasteidzās iejaukties. — Es taču nekā tāda neteicu. Es tikai domāju . .. man teica . ..

Māzike Metsataga ar pilnu krūti metās uz galvenā grāmatveža pusi.

— Ak jūs ticat sūdzībniekiem? Un es, darba cilvēks, lai to paciešu, ko? Man te visa jūsu mūžīgā draza un netīrumi jātīra! Un jums kauna nav nabaga neaizsargātai sievietei šitā piesieties?!

Viņa tik nikni spiedās virsū grāmatvedim, ka tas atkāpās istabas kaktā pie dzelzs naudas skapja.

— Nu, labi, labi, — grāmatvedis nevarīgi nobubināja. — Izbeigsim šo sarunu, Māzike Metsataga, es vairs par to nerunāšu, esiet tik laba, palaidiet mani no šejienes laukā . . .

Māzike Metsataga plandīja savu lupatu kā tādu kaujas karogu.

— Pats jūs nemitīgi salaužat un sabojājat visas lietas, — uzkopēja neatlaidās. — Āre, pat šo te skaisto, gludo dzelzs skapi esat pratis sabojāt!

Viņa norādīja uz punu skapja sānos. Grāmatvedis noliecās un pataustīja to.

— Dīvaini — kur tas te gadījies? — viņš apmulsis teica.

— Varbūt vēl teiksiet, ka to izdarījusi Māzike Metsataga! — uzkopēja izaicinoši atcirta. — Ka viņa uzdauzījusi skapim punu! Vai teiksiet, ko?

Māzike Metsataga sašūpoja smago putekļu sūcēju uz grāmatveža pusi.

— Nē, nē, — galvenais grāmatvedis steidzīgi nosolījās. — To nu gan neviens neteiks!

— Hm! — Uzkopēja nošņākājās, apgriezās tik strauji, ka atsita putekļu sūcēja galu pret skapja durvīm, un, plandīdama savu lielo zilo lupatu, izgāja no kantora.

— Phu-h! — grāmatvedis smagi nopūtās, kad uzkopēja bija aizgājusi. — Nē, ar to cilvēku jau nevar runāt. Labāk iesim pusdienās un atpūtīsimies mazliet no visas šīs jezgas.

Šim priekšlikumam visi piekrita, un drīz vien kantoris atkal bija tukšs.

Dzelzs Robertam to tik vajadzēja. Klakt! — viņš atlēca no dzelzs skapja un izstaipīja notirpušos locekļus. Nu viņam bija mudīgi un nemanot jāpazūd, un viņš to arī būtu izdarījis, ja .. .

Dzelzs Robertam piemita liela vajība. Viņam briesmīgi patika visvisādi spoži gribulīši, grabulīši. Ikreiz, kad savāktuve tika atvesti lūžņi, viņš tūdaļ tos izrakņāja un noskrūvēja niķelētās un hromētās detaļas, kādas tik varēja atrast. Viņš sakrāja tās savā slēptuvē, šad tad apskatīja un reizumis vienu otru aizsūtīja Dzelzs Rūdim. Taču lielākoties spožās mantiņas viņš saņēma kā sveicienu no brāļa Rīhi.

«Brālis Rīhi strādā Gludo lodīšu nodaļā!» Roberts bieži vien ar lepnumu stāstīja Timmam.

Un nu viņš vairs nespēja aiziet no kantora.

Skaitļojamās mašīnas kloķis aicinoši mirdzēja. Arī rakstāmmašīnai, kas atradās pie loga, bija vairākas spožas detaļas. Taču vislielākais niķelētais rokturis greznoja naudas skapi. Dzelzs Roberts skatījās, mazliet svārstījās, bet vēlēšanās aplūkot to tuvāk ņēma virsroku, un viņš — kribu krabu! — uzrāpās pa skapi līdz rokturim. Tas bija cieši piestiprināts. Roberts pamēģināja to ar saviem dzelzs nadziņiem izkustināt un pagrozīt rokās, taču rokturis nepadevās. Vīriņš maigi glāstīja rokturi,

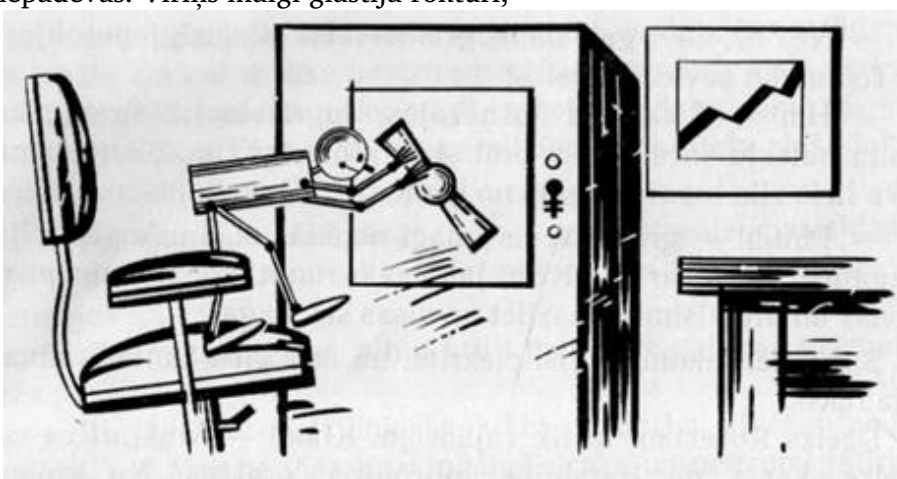

nespēdams šķirties no tā. Viņš atvilka elpu un atkal ķērās pie roktura.

Tā viņš knibinājās ap dzelzs skapi, kamēr aiz durvīm jau atskanēja no pusdienām pārnākušo kantora darbinieku soļi un balsis. Nu Roberts atkal bija sprukās. Daudz nedomādams, viņš — klakt! — piekļāvās skapim tieši zem paša roktura.

Nepagāja ilgs laiks, līdz puns tika pamanīts. Lūžņu rezerves savāktuves rēķinvedis gribēja no dzelzs skapja izņemt kādu papīru, bet pēkšņi palika stāvam kā sālsstabs.

— Neticami! — viņš pie sevis noburkšķēja. — Tik tiešām neticami!

— Kas ir neticami? — mašīnrakstītāja kļuva ziņkārīga.

— Paskatieties! — rēķinvedis atbildēja.

Pie skapja pienāca mašīnrakstītāja.

— Kas tad noticis ar skapi? Ko jūs tur blenžat? — viņa jautāja.

— Vai redzat šo te punu? — savukārt jautāja lūžņu rezerves savāktuves rēķinvedis. — Pirms pusdienlaika puna te nebija. Bet nu vairs nevar rokturi pagriezt, lai atvērtu skapi!

— Kā tas te gadījies? — grāmatvedis satrūkās. — Pirmīt puns bija tur uz skapja sāna.

Lūžņu rezerves savāktuves rēķinvedis paskatījās uz grāmatvedi.

— Vai zināt, ko es domāju? — viņš noslēpumaini teica. — Es domāju, ka te vainīga ir Māzike Metsataga. Atcerieties, viņa aiziedama atsita putekļu sūcēju pret skapja durvīm.

— Nu un tad? — grāmatvedis nobrīnījās.

— Es domāju, ja cilvēkam no sitiena var uzmesties puns, tad arī skapim tas var gadīties, — rēķinvedis klusu, it kā izpauzdams kādu noslēpumu, teica grāmatvedim. — Un redziet, te tas ir! Paskatieties, pie roktura, liekas, ir noskrāpēta krāsa — te katrā ziņā būs vainīga Māzike Metsataga!

— Nu gan man pietiek! — grāmatvedis iesaucās. — Es tūdaļ iešu pie vadītāja un ziņošu par notikušo, lai viņš atsūta atslēdznieku, kas salabo skapi, un lai sauc pie kārtības Māziki Metsatagu!

Pa to laiku, kamēr grāmatvedis bija prom, pārējie darbinieki visi pēc kārtas nāca pie skapja un ar rokām taustīja dīvaino punu. Izstīdzējusī algu aprēķinātāja Ella Kummi maigi noglaudīja punu un žēlabaini teica:

— Nabaga skapītis! Ir gan tev tā tūļīgā Māzike Metsataga iebliezusi!

Grāmatvedis atgriezās kopā ar zilā kombinezonā tērpušos atslēdznieku. Tas nolika savu darba rīku kasti uz grīdas, ka nograbēja vien, kādu brīdi aplūkoja punu un pakasīja sev pakausi.

— Vai jūs pratīsiet dabūt nost šo punu? — galvenais grāmatvedis noprasīja. — Citādi mes nevarēsim atvērt skapja durvis, jo mēs nekādi nevaram pagriezt rokturi.

— Kādēļ ne, — atslēdznieks pēc brītiņa, kad bija pakausi pakasījis, atbildēja. — Varētu pamēģināt ar kaltu.. .

— Nu pamēģiniet, — rēķinvedis ieteica.

— Mēģināt jau var, — atslēdznieks domīgi iebilda, — bet, no otras puses ņemot, kalts atstāj neglītas pēdas, varbūt pamēģināt ar vīli…

— Jā, ar vīli gan, — mašīnrakstītāja piekrita.

— To jau nu var, — atslēdznieks atkal nobažījās un piešķieba galvu, — bet ar vīli ies pārāk ilgi, labāk es to punu nošvirkstināšu ar smirģeļtecīlu …

— Nu, vai ziniet. . . Dariet taču beidzot kaut ko! — grāmatvedis kļuva neiecietīgs. — Nesiet savu smirģeļtecīlu šurpu un ķerieties pie darba!

— Nu — nu jā . .. tas jau derētu gan, — atslēdznieks atkal sāka prātot, taču no vietas neizkuslēja, — bet tecīla piešķiedīs visas malas ar dzirkstelēm, un jums te tik daudz papīru .. . Vislabāk tomēr būtu, ja to skapi aiznestu pie frēzmašīnas un tur salabotu durvis gludi un glīti …

— Vai nu ar frēzi, vai ar šēzi, bet salabojiet gan labi drīz mūsu nabaga skapīti! — Ella Kummi iesaucās.

— Kādēļ tad ne, var gan, — atslēdznieks, atkal pakausi pakasīdams, apgalvoja un pašķieba galvu uz otru pusi, — taču vislabāk būtu, ja ar elektrometināšanu uzlaistu — čirkt! — tad tik būtu gludens … tā ka prieks …

— Jā, jā, jā! — grāmatvedis, zaudēdams pacietību, uzbrēca. — Ņemiet kaut vai tvaika āmuru un divas ātrspiedes, tikai salabojiet skapi! Tālab jau es jūs šurp aicināju!

— Kā nu ne, var gan salabot, — atslēdznieks turpināja savas pārdomas, it kā nekā nebūtu dzirdējis, — bet man ir stāstīts, ka ar mazu dinamīta kripatiņu to varot paveikt tik gludi, ka ne mazāko pēdu …

— Paklausieties! — grāmatvedis, nu jau pavisam zaudējis pacietību, kliedza. — Ja jūs man šai pašā mirklī skapi nesalabosiet, tad es jūs pašu ar kaltu un ar mazu dinamīta kripatiņu . ..

Tālāk viņš netika. Durvis atsprāga, un kantori iedrāzās ļoti noskaitusies uzkopēja Māzike Metsataga.

— Ak par mani sūdzēties! — viņa nodārdināja. — Man, kas saņem vismazāko algu, bet noplēšas te ar darbiem vairāk, nekā jūs visi ar savām vecmāmuļām, tantēm un mazbērniem kopā spējat padarīt, man tas būs jāpacieš? Nu, pielūkojiet tikai, jūs vēl nepazīstat Māzikes jaunkundzi!

Viņa ņēma un pagrieza putekļu sūcēja galu uz priekšu un nospieda pogu. Varena gaisa strūkla appūta visus, kas atradās istabā. Darbinieki nemierīgi sarosījās un grasījās patverties aiz galdiem, taču nežēlīgā Māzike Metsataga viņus visus sasniedza un ar gaisa strūklu izdzina ārā. Viņa ātrāk nerimās, kamēr kantoris bija tukšs. Tad viņa izslēdza savu rēcošo putekļu sūcēju, nolika to pie dzelzs skapja uz grīdas un pati noslīga uz krēsla. Krēslam bija metāla kājas, un tas zem uzkopējas lielā svara nokrakšķēja vien.

— Ak, es nabaga cilvēks! — Māzike Metsataga nosūrojās, un viņas balss aiz lielas līdzjūtības pret sevi pašu ietrīsējās. — Cik briesmīga pārestība man liek nodarīta!

No viņas acīm ritēja lielas, dzidras asaras. Māzike Metsataga tās norausa ar savu zilo ķiteli. Tas bija putekļains un atstāja uz vaigiem pelēkas pēdas.

Tieši tobrīd atskanēja klaudziens, tam tūlīt sekoja otrs. Māzike Metsataga strauji pagrieza galvu un dusmīgi pavērās visapkārt — sak,

vai tik nav kāds no darbiniekiem vēl palicis istabā. Taču viņa neviena neredzēja un nomierinājās. Pasēdēja kādu brīdi, atvilka elpu, tad satvēra putekļu sūcēju un smagsvara cīkstoņa spēcīgā solī aizgāja savu ceļu.

Kantora telpas palika tukšas.

Dzelzs skapja durvis atkal bija gludas. Turpretim uz putekļu sūcēja dzelzs sāniem rēgojās liels puns, kas tur līdz šim nebija bijis. To Māzike Metsataga nemaz nepamanīja.

Kad pēc kāda brīža kantora ļaudis atkal uzdrīkstējās atgriezties savā istabā, visiem bija ko nenobrīnīties par gludajām dzelzs skapja durvīm. Lūžņu rezerves savāktuves rēķinvedis izteiksmīgi pacēla pirkstu un paziņoja:

— Ko es teicu! Es taču teicu: paturiet prātā — tā ir Māzike Metsataga, kura slēpjas aiz visa tā, kas te notiek!

XI. ROBERTS JĀGLĀBJ

Vecā Māmuļa, pie kuras pagaidām mitinājās Mauhkams, bija stipri savārgusi.

Viņai sāka zust redze. Ja senāk viņai bija grūti adatas acī ievērt diegu, tad tagad viņa nekā citādi nevarēja dabūt atslēgu slēdzenē, kā iepriekš to aptaustot ar pirkstu. Vājā redze ļoti sarūgtināja Māmuļu. Taču vēl lielāks posts viņai bija ar kājām. Bieži vien tās kļuva slābanas, un viņai bija jābaidās no klupšanas. Naktīs kājas sāpēja tā, ka večiņa nevarēja aizmigt. Kāju dēļ viņa vairs neuzdrīkstējās pat iziet uz ielas, jo baidījās pakļūt zem mašīnas.

Tomēr pati lielākā bēda bija tā, ka, neizejot uz ielas, taču nevarēja nokļūt veikalā un dabūt ēdamo. Māmuļa gan pati iztika ar mazumiņu — viņai būtu pieticis veselai nedēļai ar klaipu maizes un gabalu siera, bet bija jāpabaro arī Mauhkams. Māmuļa ļoti rūpējas par suni un nekādā ziņā nebūtu ļāvusi viņam ciest badu. Tādēļ viņa ielika avīzē sludinājumu, ka meklē izpalīdzi saimniecībā, kas par nelielu atlīdzību varētu divas reizes nedēļā atnest no veikala produktus un piepalīdzēt mājas darbos.

Pirmajā dienā, kad sludinājums parādījās avīzē, neviens pie Māmuļas neieradās. Večiņa nemierīgi tipināja pa istabu, šad

tad bēdīgi paskatījās uz Mauhkamu, beidzot apstājas tam blakus un sacīja:

— Redzi nu, neviens par mums neliekas zinis, neviens negrib nākt mums palīdzēt!

Mauhkams nopūtās.

Trešajā dienā tomēr kāds ieradās pie Māmuļas. Atnācējs tā ieblieza pa durvīm, ka durvju āķis — klakt! — palēcās un atslēga izkrita no slēdzenes.

Kad Māmuļa piesteidzās pie durvīm un tās atvēra, viņa savā priekšā ieraudzīja Māziki Metsatagu. Tai rokā bija liels putekļu sūcējs.

— Vai esmu ieradusies īstajā vietā? — noprasīja Māzike Metsataga tik skaļi, ka večiņas virtuves loga vaļīgā rūts nošķindēja.

— E-es ne-nezinu … — Māmuļa sastomījās.

— Nu, vai tad jūs neievietojāt avīzē sludinājumu, ka vajadzīga izpalīdze?

— Ie-ieviet-toju g-gan, — Māmuļa, juzdamās vainīga, joprojām stomījās. — V-vai tad ne-nedrīkstēja?

Tad Māzike Metsataga ienāca iekšā un ar troksni nolika pie plīts savu putekļu sūcēju.

— Drīkstēja gan, — viņa vēlīgi atļāva.

Mauhkams īgni ierūcās un piecēlās sēdus. Māzike Metsataga nelikās par viņu ne zinis.

— Es esmu izpalīdze, — viņa pašapzinīgi paziņoja. — Labāku jūs šajos laikos nekur neatradīsiet.

Viņa pavērās visapkārt ar vērtējošu skatienu.

— Nu, vai sāksim uzkopt?

— Man nu gan palīdzība visvairāk vajadzīga tādā veidā, lai kāds aizietu uz veikalu un pagatavotu ēdienu, — Māmuļa bailīgi iebilda.

Māzike Metsataga neapmierināti nomurkšķēja.

— Es gan esmu pieradusi galvenokārt pie telpu uzkopšanas, — viņa paziņoja un maigi palūkojās uz savu milzīgo putekļu sūcēju. — Bet, tā kā jūsu dzīvīte ir tik trūcīga, ka te nemaz lāgā nav ko uzkopt, tad lai notiek. Es varu aiziet arī uz veikalu un pat ēdienu pagatavot. Kaut gan tas man nepatīk.

Viņa mirklīti pieklusa, tad pēkšņi acis viņai iemirdzējās un viņa iesaucās:

— Kad es būšu pagatavojusi ēdienu, tad virtuvē būs tāda nekārtība, ka man paies labs laiks, līdz to uzkopšu! Smalki, neko teikt!

— Un jūs tomēr gribētu nākt pie manis par izpalīdzi? — Māmuļa piesardzīgi vaicāja. — Necik daudz es gan jums nevarēšu maksāt.

— Nav svarīgi. — Māzike Metsataga atmeta ar roku. — Man uz grāmatiņas naudas gana. Galvenais, lai es tiktu no vecās darba vietas prom. Nevienu dienu vairāk es tur nestrādāšu! Lai tad izbauda, cik viegli iztikt bez Māzikes jaunkundzes! Tad viņi zinās, ko nozīmē cilvēku apvainot. Lai ieslīkst savās papīru ķīpās kaut vai līdz ausīm, jo papīri paši jau nesavāksies!

— Vai jums vecajā vietā tika nodarīta pārestība? — Māmuļa līdzjūtīgi jautāja.

— Pārestība? — Māzike Metsataga iesaucās. — Par ko jūs mani īsti turat? Tas vēl nav dzimis, kas man varētu pāri darīt. Mani nepatiesi nomelnoja! Un tagad es viņiem par sodu atstāšu to lūžņu savāktuves kantori bez uzkopējas.

To pateikusi, Māzike Metsataga pakampa somu, kuru Māmuļa jau bija nolikusi pa rokai, un aizdrāzās uz veikalu pēc produktiem.

Večiņa mazliet bažīgi noskatījās tai pakaļ, piestūma milzīgo putekļu sūcēju pavisam klāt pie plīts, lai staigājot nepakluptu, un iegāja istabā. Mauhkams atkal nometās guļus un nolika galvu uz grīdas.

Pēc kāda brīža pie putekļu sūcēja atskanēja skaļš klakšķis, un pēkšņi Mauhkama priekšā nostājās Dzelzs Roberts. Suns tīri vai satrūkās.

— Cieti sveicināts, draugs Mauhkam! — Roberts teica un — klikt klakt! — tuvojās sunim. — Laikam negaidīji mani, ko? Diemžēl es par savu apciemojumu nevarēju tev iepriekš paziņot. Šoreiz man gadījās neparasts satiksmes līdzeklis. — Viņš pamāja ar roku uz

putekļu sūcēju.

Mauhkams piecēlās sēdus un pašķieba galvu.

— Es biju iekūlies baigi aizraujošās dēkās, — Dzelzs Roberts sāka stāstīt. — Domā — nebiju? Papīrus gan visus līdz pēdējam aizpūtu prom!

Mauhkams vairākas reizes atzinīgi pamāja ar galvu. Te pēkšņi Roberts sadrūma.

— Kaut tik šie mežiņā neatrastu to pretīgo papīru, kur stāv rakstīts, ka lūžņi jāaizved no savāktuves! — Viņš sūrodamies nopūtās.

Tai pašā mirklī aiz loga sāka dimdēt Māzikes Metsatagas smagie soļi.

— Ah-hā, man jāsteidzas — tur jau nāk šī milzīgā uzkopēja! — Roberts iesaucās un acumirklī bija klāt pie pašas plīts. Daudz nedomādams, viņš uzlēca uz plīts riņķa. Klakt! — un no Roberta pāri palika tikai puns.

Durvis atsprāga vaļā, un virtuvē lepni iesoļoja Māzike Metsataga. Rokā viņai bija pilnum pilna soma. No istabas palūkojās Māmuļa.

— Jūsu naudas man nepietika, — Māzike Metsataga paziņoja, — bet tas nekas, es pieliku no savējas. Ziniet ko? Es mums abām uztaisīšu īstas grāfu pusdienas. Tad arī uzkopšana veiksies labāk.

— Un sunim? — Māmuļa uzdrīkstējās pavaicāt.

Nu tikai Māzike Metsataga paskatījās uz Mauhkamu.

— Suns dabūs klimpu zupu, — Māzike noteica. — Suņiem katrā ziņā jāēd klimpu zupa, citādi viņi kļūst nikni. Lielas, mīkstas klimpas — tās suņiem varen garšo.

Mauhkams pavēra muti, kļuva redzama viņa lielā, iesārtā mēle.

— Palūk tik, smejas! — Māzike priecīgi iesaucās. — Nu, pacieties drusciņ, sunīt, gan es tev izvārīšu lielisku klimpu zupu!

Un viņa sāka pie plīts grabināties ar kastroļiem.

— Klausieties, jūsu plīts taču ir galīgi čupā! Var jau redzēt, ka mājās nav krietna saimnieka! — Māzike Metsataga šķendējās. — Riņķis tā pārdedzis, ka kļuvis nelīdzens, āre, kas par punu!

Māmuļa pienāca tuvāk un, acis piemiegusi, mēģināja aplūkot plīts riņķi.

— Tā jau ir gan … — viņa klusu nobubināja. — Jocīgi, kā es to senāk nebiju pamanījusi. Nav man vairs acis tik gaišas …

— Nekas, — Māzike Metsataga teica. — Man ir pazīstams cauruļu licējs. Es palīdzēšu viņam atnest šurp metināšanas rīkus, gan viņš salabos riņķi.

— Vau! — Mauhkams pēkšņi ierējās, un viņa balsī izskanēja žēlums.

Māzike Metsataga tūlīt pagriezās pret suni.

— Ak tu, nabaga lopiņš! — viņa mierinoši uzrunāja suni. — Vai tev tik tukšs vēders, ka jau sāc prasīt ēst? Pacieties vēl drusciņ, klimpu

zupu es tūlīt likšu uz uguns.

Viņa pagriezās pret plīti un tādēļ nepamanīja, ka viņas solījums Mauhkamu nebūt neapmierināja. Suns nemierīgi dīdījās un bažīgi skatījās uz plīti.

Uzlikusi uz uguns kastroļus, Māzike Metsataga pakampa putekļu sūcēju un devās uz istabu.

— Lai ediens varās, — viņa teica, — es pa to laiku varēšu šo to uzkopt.

Māmuļa sekoja uzkopējai. Tikko abas bija aiz sevis aizvērušas istabas durvis, tā no turienes atskanēja putekļu sūcēja rūkoņa.

Tai pašā brīdī atskanēja klakšķis — Dzelzs Roberts bija nolēcis no plīts riņķa un piesardzīgi tuvojās Mauhkamam.

— Ak tad viņa vedīs šurp savu paziņu cauruļu licēju! — Roberts pukojās. — Lai nu ved vien. Es jau nu nedomāju viņu šeit sagaidīt, domā — sagaidīšu?

Mauhkams ošņāja gaisu.

— Ko tu osti? — Dzelzs Roberts bažīgi pavaicāja.

Mauhkams piegrūda purnu tieši klāt grīdai un atkal ostīja.

Arī Dzelzs Roberts paskatījās uz grīdu. Viņam no kāju apakšas cēlās dūmi.

— Ak tu viens! — Roberts iesaucās un palēcās mazliet sāņus. — Es patlaban esmu tā sakarsis, ka kvēloju. Nāku taču no plīts! Turi savu degunu tālāk, citādi apsvilināšu!

Tai vietā, kur Roberts nesen bija stāvējis, grīdas dēlī bija redzamas divas mazas deguma pēdas. Vērīgi ieskatoties, varēja manīt, ka tādas pašas pēdas iezīmējušas Dzelzs Roberta ceļu no plīts līdz Mauhkamam.

— Te līdzēs tikai vienas zāles, — Dzelzs Roberts apgalvoja un sāka šurpu turpu lēkāt. — Man jālēkā tik ilgi, kamēr būšu kaut cik

atdzisis.

Mauhkams saprotoši pamāja ar galvu.

— Kas tev nekaiš ar galvu māt! — Dzelzs Roberts saskaitās. — Pamēģini vien lēkāt, kad jārunā nopietni . .. Un man jārīkojas ātri, citādi šī putekļu sūcēja vadītāja būs atkal klāt… Redzi, Mauhkam, visdrošākā izeja radīsies, ja tu sameklēsi Timmu. Iestāsti viņam, lai viņš tev uzsien kaklā skārda kārbu, tad ar to atnāc šurpu, es — klakt! — ielēkšu kārbā un aizbraukšu pie saviem dzelžiem. Es pats taču nevaru aizklunkurēt turp pa tādām dumjām ielām, kur pat nagla nav zemē iedzīta!

Mauhkams saprotoši pamāja ar galvu. Putekļu sūcēja rūkoņa draudīgi tuvojās virtuves durvīm, un Dzelzs Roberts sāka steigties.

— Pagaidām es piekļaušos šim te vecajam ogļu gludeklim, kas stāv malkas kastē zem plīts, — viņš pačukstēja Mauhkamam. — Tur viņas neieskatīsies, nav nekādas vajadzības. Kad tu atnāksi ar skārda kārbu, pienāc labi tuvu pie plīts, un es ielekšu kārbā.

Roberts pārstāja lēkāt un — klakt! — vieglītēm piekļāvās ogļu gludeklim. Tur stāvēdams un Mauhkamam draudēdams ar pirkstu, viņš piekodināja:

Kas daudz ēd, kļūst resns un mīksts. Pielūko man ar to klimpu zupu!

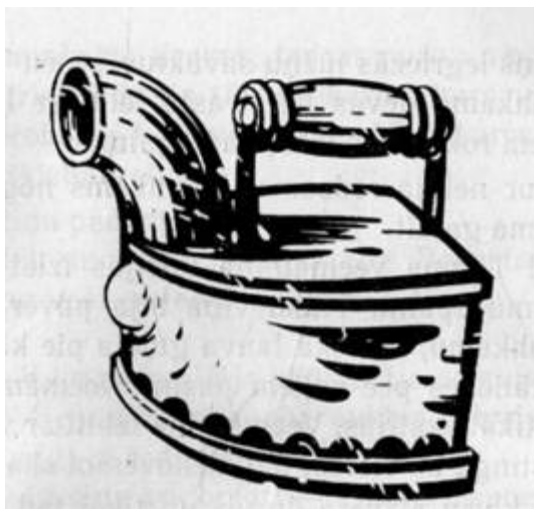

Vēlreiz atskanēja — klakt! — un Roberts bija nozudis. Bet bija arī pēdējais laiks, jo Māzike Metsataga atgrūda durvis un ienāca virtuvē. iVlāmuļa arī tagad sekoja viņai.

Mauhkams lēni piecēlās un piegāja pie ārdurvīm. Viņš palika tur stāvam un gaidīja, kad Māmuļa viņu pamanīs. Taču Māmuļa tobrīd bija pievērsusi uzmanību Māzikei Metsatagai un suni nepamanīja. Tas pagaidīja, pagaidīja, tad jautājoši pāri plecam paskatījās uz večiņu, pacēla lielo ķepu un paskrāpēja durvis.

Beidzot Māmuļa viņu pamanīja.

— Nabadziņ, vai tu prasies ārā? — viņa apjautājās un piesteidzās pie durvīm.

— Pag, pag, tūlīt arī klimpu zupa būs gatava! — Māzike Metsataga iesaucās.

Bet Māmuļa jau vēra durvis vaļā.

— Gan jau viņš uz to laiku atnāks atpakaļ, — viņa mierināja savu izpalīdzi.

Mauhkams vairs neklausījās, bet rikšiem vien aizsteidzās.

Vispirms viņš iegriezās lūžņu savāktuvē, taču Timma tur nebija. Tad Mauhkams devās uz Krasta ielu, ar ķepu nospieda Timma vārtiņiem rokturi un iesoļoja pagalmā.

Timms nekur nebija redzams. Mauhkams nogūlās pie kāpnēm. Viņš nolēma gaidīt.

Tieši tobrīd Timma vecmāmiņa taisījās iziet pagalmā, lai izbērtu atkritumu spaini. Tikko viņa bija pavērusi durvis, tā ieraudzīja Mauhkamu, kurš kā lauva gulēja pie kāpnēm. Mauhkams jau no tālienes pēc soļiem pazina vecmāmiņu, tādēļ ne ausi nepacēla, tikai skatījās. Vecmāmiņa izbīlī ar visu atkritumu spaini rokā sastinga uz vietas, tad, nenovēršot skatiena no suņa, kāpās atpakaļ, klusu aizvēra durvis un tikai tad jutās drošībā. Viņa mudīgi uzskrēja pa kāpnēm un, neatverot istabas durvis, pasauca Timmu:

— Timm! Tas tavs draugs, suns, ir atnācis! Ej paskaties, ko viņš grib!

Timms tūlīt uzlēca kājās un — dip, dip, dip — nodrāzās pa kāpnēm lejā. Vecmāmiņa palika vēl piesardzīgi stāvam trepju galā.

— Labdien, Mauhkam! — Timms, apkampdams suni, nočukstēja. — Vai tu atnāci mani apciemot?

Mauhkams lēni nogrozīja galvu.

— Varbūt tev kas vajadzīgs? — Timms apķērās.

Nu Mauhkams pamāja ar galvu. Timms neziņā samulsa.

— Bet kā lai es uzzinu, kas noticis? — viņš bažīgi vaicāja.

Mauhkams piecēlās, paspēra dažus soļus, tad aicinoši atskatījās pār plecu. Paspēra vēl soli un atkal atskatījās. Tad it kā nogaidot apstājās.

— Ak tu gribi, lai es tev eju līdzi! — Timms priecīgi iesaucās. — Ejam!

Mauhkams veda Timmu aiz atkritumu tvertnes, kur Timms nesen bija ierīkojis Dzelzs Robertam mazu lūžņu savāktuvi.

Suns mazliet apošņāja drazas, tad ar purnu piegrūda Timmam klāt skārda kārbu. Tā bija tā pati kārba, kurā viņš jau vairākkārt Dzelzs Robertu bija vizinājis. Mauhkams atsēdās zēna priekšā un piešķieba galvu.

Timms brītiņu padomāja.

— Va-varbūt tu atkal gribi Dzelzs Robertu pavizināt? — viņš

beidzot nedroši pajautāja. — Vai tu zini, kur viņš atrodas?

Mauhkams it kā pasmaidīja un pamāja ar galvu.

Nu Timms žigli aizskrēja pēc auklas, atgriezās un uzsēja Mauhkamam kaklā skārda kārbu.

— Es arī iešu viņu apciemot! — Timms iesaucās.

Mauhkams mazliet bažīgi noskatījās zēnā, taču ļāva viņam nākt līdzi. Pie Māmuļas pagalma vārtiņiem Mauhkams apstājās, pagriezās atpakaļ un apgāja apkārt Timmam. Kad Timms vēl gribēja sekot sunim, tas aizšķērsoja zēnam ceļu, mirkli pastāvēja, tad atkal apgāja apkārt Timmam. Nu zēns saprata savu draugu un apstājās.

— Labi, Mauhkam, es tālāk neiešu, ja nedrīkst, — viņš nosolījās.

Mauhkams iegāja pa vārtiņiem, piegāja pie durvīm un paskrāpēja tās. Tādā veidā viņš mēdza pieklauvēt. Viņa lielie, cietie nagi laika gaitā bija krietni vien izvagojuši durvis.

Timms, palicis aiz vārtiņiem, vēroja, kas notiks.

Pēc kāda brīža, kad Mauhkams jau bija iegājis iekšā, durvis atkal atvērās un Māzike Metsataga ar blarkšķi izsvieda ārā skārda kārbu.

— Nabaga lopiņš, kas tev šo draņķi uzsējis kaklā? — Māzike līdzjūtīgi šķendējās. — Nav gan vairs glābiņa no palaidņiem! Citreiz tu šitādus delverus nelaid sev klāt!

Timms joprojām palika savā postenī. Pēc brītiņa viņš izdzirda, ka gar durvīm atkal kaut kas noskrapst, un tad Māmuļa izlaida Mauhkamu ārā. Suns mazliet pamīņājās un paošņājās, lai sajauktu pēdas, bet, pārliecinājies, ka neviens neseko, viņš pakampa zobos skārda kārbu un rikšiem devās ārā pa vārtiņiem pie Timma. Mauhkams, nolicis kārbu Timmam pie kājām, apsēdās.

— Vai Roberts ir tur istabā? — Timms pačukstēja.

Mauhkams pamāja ar galvu.

Timms ar bailēs trīsošām rokām atkal sēja skārda kārbu Mauhkamam kaklā un atkal raidīja suni pa vārtiem iekšā. Bet tieši tobrīd atkal atvērās nama durvis un Māzike Metsataga raudzījās pa atvērtajām durvīm.

— Ak tu, tiepša tāds! — Māzike piesmakušā balsī uzsauca Timmam un piedevām ar dūri padraudēja. — Ko tu nerro suni! Kāpēc sien tam kaklā šo draņķi? Ko? Pielūko, ka viņš tev nenokož degunu! Bet pirms tam tu dabūsi no manis pa ādu.

Māzike Metsataga paspēra pāris platu soļu uz vārtiņu pusi. Timms nobijās un laidās lapās. Viņš izdzirda, ka viņam pakal nogrāb ar lielu atvēzienu sviestā skārda kārba. Ātrāk viņš neuzdrošinājās apstāties, iekāms nebija ticis labu gabalu prom no Māmuļas mājas. Elsodams Timms atspiedās pret dēļu sētu un kļuva domīgs.

Acīmredzot Dzelzs Roberts bija nonācis sprukās un nav varējis pats ar saviem spēkiem izkļūt laukā no mājas. Tagad šī sieviete ar

piesmakušo balsi bija viņu redzējusi un pat draudējusi, tādēļ viņš vairs neuzdrīkstējās pieiet pie durvīm un ar kaut kādu ieganstu ielavīties iekšā, lai tur samekletu Dzelzs Robertu. Timms domāja un domāja, taču padoma tā arī nerada.

Beidzot viņš nolēma aiziet atpakaļ un uzmanīgi pavērot. Varbūt pa šo laiku Mauhkamam būs radusies kāda laimīga doma, kā izglābt dzelzs vīriņu.

Kad Timmu no Māmuļas vārtiņiem šķīra vairs tikai divi nami, vārtiņi atvērās un uz ielas iznāca Māzike Metsataga ar lielo putekļu sūcēju rokā. Savu šīsdienas uzkopējas darbu viņa bija paveikusi. Bija izvārījusi večiņai auzu pārslu putru un Mauhkamam klimpu zupu, kā arī kārtīgi uzkopusi telpas ar putekļu sūcēju, un tagad viņa mierīgi devās mājup. Māzikei bija tik labs garastāvoklis, ka viņa savā nodabā dūca kādu dziesmiņu marša taktī. Izklausījās, it kā lācēns skaļi rūktu lielā dzelzs mucā.

Laimīgā kārtā Timms īstā laikā pamanīja tuvojamies briesmas. Viņš mudīgi iešmauca tuvākajos vārtiņos un aizslēpās aiz staba. Nātres gan svilināja stilbus, taču Timms par to nebēdāja un mierīgi nogaidīja, līdz Māzike Metsataga bija aizdimdinājusi garām.

Piesardzības labad nogaidījis vel brītiņu, lai Māzike Metsataga nozustu no redzes loka, Timms uzmanīgi iznāca no savas slēptuves un aizskrēja līdz Māmuļas mājas vārtiņiem. Mauhkams nekur nebija redzams. Droši vien viņš nebija ticis ārā. Timms brītiņu svārstījās, taču rūpes par Dzelzs Robertu neļāva vairs ilgāk kavēties. Varbūt tieši šobrīd Roberts atrodas lielās briesmās un gaida viņu palīgā! Timms nospieda vārtiņu rokturi, piegāja pie mājas durvīm un, kaut arī dūša viņam bija papēžos, pieklauvēja.

Aiz durvīm bija dzirdams, ka Mauhkams ierūcas un viņa soļi tuvojas. Durvis pavērās, un spraugā parādījās maza, krunkaina večiņas seja. Tā likās itin laipna.

— Ko tu, bērns, gribi? — Māmuļa apjautājās, jo tā tiešām bija viņa.

— E-es … — Timms sastomījās, jo nebija vēl paguvis izdomāt nekāda ieganstа savam nācienam. — Labdien!

Timms pieklājīgi nolieca galvu. Māmuļa pasmaidīja.

— Labdien, labdien! Vai tu atnāci, lai tikai to vien man pateiktu?

— Jā! Tas ir — nē! — Timms steidzīgi izgrūda, jo viņš baidījās, ka tik Māmuļa tūdaļ neaizver durvis un viņš nedabūs nekā pateikt. — Es . . . mm . . . Atvainojiet, vai jums nebūtu dzelzs?

Timms visu laiku domāja par Dzelzs Robertu, tādēļ arī prasīja pēc dzelzs.

— Kāda dzelzs? — Māmuļa izbrīnījās, taču durvis neaizvēra.

— Nn-nu, t-tā … tā pati īstā dzelzs, — Timms nervozi stomījās.

— Tas ir — dzelzs lūžņi.

— Ak lūžņi, — večiņa atkārtoja. — Vai skolā lika savākt?

— N-nē! Tas ir — jā! — Timms iesaucās.

— Te nē, te jā. — Māmuļa sāka jautri smieties. — Kam tu tā kautrējies, muļķa bērns? Pasaki tā, kā ir — ka skolā lika savākt dzelzs lūžņus.

— Jā, jā, — Timms apstiprināja, nepacietīgi mīņājoties.

Nu Māmuļa nogrozīja galvu.

— Man gan dzelzs lūžņu nav. Reiz pērnruden pie mums atnāca skolēni un aiznesa visu veco drazu. Es pa to laiku jaunas dzelzs lietas neesmu iegādājusi.

Timms bēdīgi nopūtās. Steigā izdomātais plāns izrādījās nesekmīgs.

Pēkšņi aiz Māmuļas muguras kaut kas noklaudzēja, viņa palaida vaļā durvju rokturi un izbīlī atskatījās. Durvis pavērās tā, ka Timms varēja redzēt, kas notiek virtuvē.

Virtuvē rīkojās Mauhkams. Viņš bija izrāvis no malkas kastes veco ogļu gludekli un nu vilka to uz durvīm. Māmuļa sasita rokas.

— Tu mīļo dieniņ! Liekas, ka viņš tik tiešām saprot, ko cilvēki runā! Vai tu domā, ka tas nekam vairs neder? Manuprāt, tas joprojām ir mans labais gludeklis, ar to gludinu tādās reizēs, kad korķi pārdeg un elektrības nav.

Taču Mauhkams stūrgalvīgi vilka gludekli arvien tuvāk durvīm un beidzot nolika to, ka klaudz vien, Māmuļai pie kājām.

Večiņa noliecās, lai gludekli apskatītu.

— Jocīgi gan, kas tas par punu gludeklim uz sāna uzradies, — viņa nobrīnījās. — Senāk tur nekā tāda nebija …

Mauhkams paskatījās uz Timmu, tad pamirkšķināja viņam ar labo aci un mazlietiņ sacēla kreiso ausi.

— Vai tik tur nebūs iemetusies rūsas sēnīte, — Timms pasteidzās ar savu padomu.

— Rūsas sēnīte? — Māmuļa šaubīdamās atkārtoja. — Nē, tādu es nepazīstu. Es zinu, ka ir bērzu brūnā piepe, ēku baltā piepe un vienkārši pelējums, bet, ka būtu rūsas sēnīte, to es savu mūžu neesmu dzirdējusi.

Mauhkams atkal pamirkšķināja ar aci un sacēla ausi.

— Jā, jā, — Timms ar nopietnu sejas izteiksmi steidzās iegalvot. — To tikai nesen zinātnieki ir atklājuši. Rūsas sēnīte saēd dzelzi. Kolīdz tā iemetas, no dzelzs rīka vairs nav nenieka, īsā laikā paliek pāri tikai gruži un putekļi.

Timms juta, ka ausis viņam sāk svilt, taču rūpes par Dzelzs Robertu ņēma virsroku un piespieda viņu izlīdzēties ar maziem meliem.

Māmuļa ar roku noglāstīja gludekļa sānu.

— Zēl gan, bija labs gludeklis. — Viņa nopūtās. — Mana vecā tantiņa to man dāvināja uz iesvētībām. Toreiz tas bija gluži jauns. Tik ilgi turēja siltumu un tik gludi gludināja.

Mauhkams piegāja pie gludekļa un ar purnu piestūma to klāt Timmam.

— Ak tu domā, ka tas būtu jāatdod zēnam? — Māmuļa pajautāja un noglāstīja Mauhkamam muguru.

— Vau! — Mauhkams atbildēja.

— Tas gan ir gudrs suns, — Māmuļa, pavērsusies pret Timmu, paslavēja. — Uzreiz saprot, ko viņam saka.

— Jā, — Timms jūsmīgi piekrita.

Mauhkams lēni luncināja asti pa labi un pa kreisi.

Māmuļa pacēla ogļu gludekli un pasniedza to Timmam.

— Lai notiek, — viņa sacīja, un acīs viņai iemirdzējās valgums. — Mīļa piemiņa rrtan tā bija, bet ņem nu vien un nes prom! Esam tā nolēmuši.

To teikdama, viņa vēlreiz noglaudīja Mauhkamam kuplspalvaino muguru. Suns pateicīgi ierūcās un paslēpa savu galvu večiņas priekšautā.

— Jā, jā, jā, — viņa atkārtoja, — jā, jā, esi jau tu man krietns suns, jā, jā.

— Paldies! — Timms, turēdams gludekli, pateicās un pievilka kāju. — Liels paldies! Es jau zināju, ka jums ir gludeklis, tādēļ arī klauvēju pie jūsu durvīm.

Māmuļa izklaidīgi pamāja ar galvu. Viņa it nemaz nepamanīja, ka Mauhkams, slēpdamies aiz viņas priekšauta, trešo reizi sazvērnieciski pamirkšķināja ar aci.

XII. RAIZES PAR MAUHKAMU

Pagāja dažas dienas, un Timms atkal aizgāja uz dzelzs lūžņu savāktuvi, lai sameklētu Dzelzs Robertu. Par dzelzs vīriņu pēc laimīgā brauciena ar gludekli vairs nebija nekādu ziņu, un Timma sirdī iezagās bailes: vai tik Roberts atkal nav nokļuvis sprukās.

Viņš apgāja apkārt Ķerru riteņu pakalnam, šķērsoja Skārda plākšņu laukumu, kurš bija krietni saplacis, jo lielākā daļa plākšņu jau sen tika aizvesta, pagāja garām vientuļajam Aklajam autiņam un kādreizējai Mucu grēdai, no kuras tāpat gandrīz nekas vairs nebija atlicis kā pāris iedauzītu piena kannu. Dzelzs lūžņu savāktuve bija jau gandrīz tukša, un tas Timmu apbēdināja. Ar Dzelzs Robertu visā drīzumā varēja notikt tas pats, kas noticis ar viņa brāli Dzelzs Raimu, kura mūžs izbeidzās kausējamā krāsnī.

Kādu laiciņu no Dzelzs Roberta nebija ne ziņas, ne miņas, taču Timms ļoti labi zināja, ka žiglais dzelzs vīriņš jāmeklē rūpīgi un pacietīgi. Timms pārrāpās pāri trošu un sīku dzelžu kaudzei, pabīdīja skārda gabalus, aiz kuriem Roberts mēdza nosnausties vai arī spēlēt paslēpes. Taču Timma pūles izrādījās veltīgas. Timms apstājās un vērīgi ieklausījās.

Drīz vien cauri skaļajai putnu čivināšanai līdz viņa ausīm nonāca ritmiski tinkšķi. Timma sejā pavīdēja smaids. Viņš vairs nešaubījās, ka Dzelzs Roberts jau atkal kaut kur muzicē, jo viņš mūziku mīlēja par visu vairāk. Tālie tinkšķi skanēja pāri visam smiltājam un priedulājam. Timms bridi vērīgi klausījās un tad devās skaņu virzienā.

Viņš uzgāja Dzelzs Robertu šaurā, dziļā gravā, kurā atradās melna naftas tvertne un senatnīgs naudas skapis, kuru rotāja zaļi nokrāsoti stabiņi un dzelzs rozetes. Starp diviem sliežu gabaliem Roberts bija sarindojis lielākas un mazākas dzelzs plāksnītes un dauzīja pa tām ar savām dzelzs dūrītēm, ka visapkārt skanēt skanēja. Katra plāksnīte tinkšķēja savā skaņā, bet viss kopumā — it kā spēlētu kāds ksilofonu.

— Labdien, Robert! — Timms pec kādas pauzes uzsauca.

Dzelzs Roberts pagrieza galvu.

— Šodien es vairs neesmu Dzelzs Roberts, bet nejauši esmu kļuvis par Izcilu Mūziķi, — viņš cienīgi paziņoja.

— Kas tas par gabalu, ko tu spēlē? — Timms pieklājīgi jautāja.

— Tas ir Lielais atvadu valsis, — Dzelzs Roberts atbildēja, un viņa balss skanēja pacilāti un skumji.

— Vai tad šie to papīru tomēr atraduši? — Timms izbijies jautāja.

— Nē, — Roberts atbildēja. — Bet arī es to neatradu. Tagad jau tas nav vairs svarīgi. Šie v a r to papīru ik brīdi mežā atrast, domā — nevar? Un, kolīdz atradīs, tā noskanēs pēdējais rībiens. Tu jau redzi,

kas te visapkārt notiek.

Dzelzs Roberts atmeta galvu un, aizgrābtības pārņemts kā īsts pianists, sāka dauzīt savu instrumentu. Skaļie tinkšķi Timmam grieza ausīs. Tas viss bija ļoti, ļoti skumji.

Pēdīgi Dzelzs Roberts beidza spēlēt. Viņš nolaida rokas klēpī, kādu brītiņu sēdēja sakņupis, it kā noguris no spēlēšanas, tad pagriezās pret Timmu.

— Es tev varu parādīt, kādus papīrus es uzlasīju mežā, — viņš teica. — Bet vajadzīgā papīra tur gan nebija.

Viņš piecēlās un ar lielām pūlēm atrāva pusvirus zaļā naudas skapja džerkstošās durvis. Pats viņš ielīda skapī un iznesa no turienes veselu klēpi saburzītu papīru.

— Izskati! — viņš Timmam pavēlēja un nometa papīrus zemē.

Timms notupās un sāka pētīt. Papīra lapas bija briesmīgi saņurcītas, ar Dzelzs Roberta mazo, netīro roku nospiedumiem izraibinātas, tā ka daži papīri pat nebija izlasāmi. Uz tiem garās slejās bija cipari un vārdi — «debets» un «kredīts», «kopsvars» un «transporta attālums km». Par dzelzs lūžņu savāktuves likvidēšanu nevienā papīrā nekas nebija rakstīts.

— Kam tu tos tā saņurcīji? — Timms, izgludinādams papīrus, pārmeta.

— Zini, tie papīri ir baigi mīksti, — Dzelzs Roberts taisnojās. — Es nemaz negribēju ņurcīt, tie jau paši tādi kļuva.

Timms mazliet padomāja.

— Ja tu to vissvarīgāko papīru neesi atradis un šie arī ne, tad droši vien tas ir pazudis.

Dzelzs Roberts klusēdams pamāja ar galvu.

— Ja tas ir pazudis, — Timms turpināja, — tad tev vēl ir iespējams to atrast.

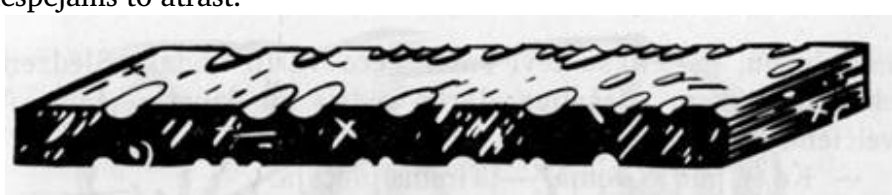

Roberts nogrozīja galvu.

— Nav. Pārējos aiznesa vējš. Es jautāju pazīstamai vārnai, tā teica, ka spēcīgs vējš dažus esot pat uz pilsētu aizpūtis. Tur pie kantora ēkas nav nekā cita kā vienīgi puiku nomesti saldējuma papīrīši, es visus izskatīju. Iedomājies, ja nu pēkšņi kaut kur kādi ļaudis atrod šo riebīgo papīru un ierauga: ah-hā, tas taču ir dzelzs savāktuves kantora papīrs. Tie tad tūdaļ atsauks pastnieku un atsūtīs atpakaļ uz kantori. Lūk, tad atskanēs pēdējais rībiens, domā — neatskanēs?

Timms iegrima pārdomās.

— Vai tu saviem brāļiem neesi prasījis padomu? — viņš pēc brītiņa vaicāja.

— Dzelzs Rūdim es aizsūtīju ziņu. — Roberts atmeta ar roku. — Viņš man ieteica, lai es celtni sasitot tā, ka tas paliekot klibs, tad dzelžus vairs nevarēšot iekraut vagonetēs un savāktuve palikšot, kur bijusi. Solījās man atsūtīt tās lielās, sprāgstošās olas, ja tikai dabūšot…

— Un tu spridzināsi? — Timms satraukts jautāja.

— Tas jau neko nelīdzēs, — Roberts atteica. — Atvedīs jaunu celtni, un tas iekraus atlikušos dzelžus ar visu klibo celtni. Sis jau nav uz pasaules pēdējais celtnis, es to zinu. Viņam ir brāļi ik aiz katra stūra — gan lielāki, gan mazāki. Tie jau paši nedomā. Ko tiem liek, to dara — grābj tik ciet un krauj.

Dzelzs Roberts sameklēja skārda gabalos noslēpto dzelzs stienīti. Tas viscaur bija ierobu un iecirtumu izraibināts.

— Redzi, brālis Rolands atsūtīja šo dzelzsgrammu. Vai gribi dzirdēt, ko viņš tur raksta? «Brāl Robert, drāzies, ka rīb vien, šurpu, es ielikšu tevi savā Veco vārtu nodaļā Slēdzeņu cehā pie atslēgu vīlēšanas, darbs ir tīrs un dzīve — laba. Ar sveicienu — brālis Rolands.»

— Ko tu par to domā? — Timms jautāja.

— Nekā. Dzelzs Reinuts tūlīt pateiks: «Puis, ja tev vairs nav savas dzelzs, tad sveša dzelzs tev nepalīdzēs. Lec vien krāsnī!»

Abi kādu laiku klusēja.

— Kā būtu, ja palūgtu Mauhkamu, lai arī viņš pameklē to papīru, — Timms beidzot teica. — Zini, viņam ir baigi labs deguns, varbūt pēc smakas viņš papīru atradīs?

— Arī es par to esmu domājis, — Dzelzs Roberts atzinās.

— Bet Mauhkams nu jau trīs gadus nav redzēts. Es nezinu, kādēļ, vai Māmuļa jau kļuvusi tik bailīga, ka pat dienas laikā nelaiž viņu pagalmā, vai arī.. .

— Gribi, es iešu paskatīšos? — Timms iesaucās. — Un saukšu viņu palīgā!

— Tu esi ciets puika! — Roberts priecīgi iesaucās un iegrūda sāpīgu dunku Timmam sānos.

Pie Māmuļas mājas Timms ieraudzīja dīvainu ainu.

Māmuļa stāvēja uz kāpnēm salīkusi un nobēdājusies. Viņa vēroja Mauhkamu, kurš nedrošiem soļiem staigāja apkārt pa pagalmu. Bet Mauhkamu šoreiz nepavisam nevarēja pazīt. Viņam galva bija apsieta ar Māmuļas lakatu un pašam uzvilkta viņas jaka, kas uz muguras bija sasprausta ar drošības adatu. Tas viss izskatījās tik dīvaini un jocīgi, ka Timms sāka skaļi smieties.

— Iet kā tāda večiņa uz četrām kājām! — viņš iesaucās.

— Mauhkam, ko tu dari?

Māmuļa dusmīgi paskatījās uz Timmu.

— Ko tu suni apsmej! — viņa pārmetoši teica. — Suns taču ir slims!

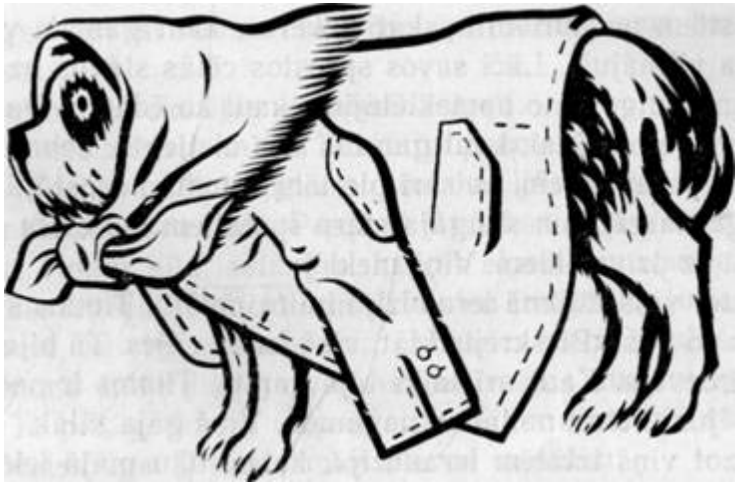

— Slims? — Timms izbijies iesaucās.

Mauhkams bēdīgi paskatījās uz viņu un aiztuntuļoja aiz mājas pakša. Viņš negribēja, ka kāds viņu tobrīd redz.

— Viņam ir drudzis un uznāk arī krampji, — bēdīgi skaidroja Māmuļa. — Nudien, nezinu, ko darīt. Devu jau cukurūdeni un siltu pienu, bet tas neko nelīdz. Ja nu viņš ņem un nomirst — ko tad man darīt? . ..

— Nē! — Timms dedzīgi iesaucās.

— Ak tavu bēdu! — Māmuļa nopūtās un ielaida Mauhkamu, kurš pa tam bija ienācis no aizstūra istabā. Suns pat nepaskatījās vairs uz Tirnmu. No mutes kaktiņiem viņam tecēja siekalas un āda uz galvas raustījās.

Tirnmu pārņēma tāds žēlums, ka acīs viņam sariesās asaras. Mauhkams katrā ziņā jāglābj!

Timms aizcilpoja uz mājām, ar pūlēm izdabūja no krājkasītes sauju sīknaudas un labi rūpīgi sasukāja matus. Tad ar suku notīrīja no kurpēm putekļus un devās ceļā.

Timms aizbrauca uz zooparku. Viņš nopirka biļeti un reizē ar citiem apmekletājiem iegāja pa vārtiem. Taču viņš negāja vis

pie sprostiem un būriem apskatīt zvērus, kaut gan tie vienmēr viņu bija vilinājuši. Lāči savos sprostos cēlās stāvus uz pakaļkājām un mangoja no apmeklētājiem kaut ko ēdamu. Dažs labs iemeta arī pa bulciņai, kaut gan tas bija aizliegts. Zebras jautri aulekšoja pa aplokiem, bet arī pie tām Timms neapstājās. Viņš nemierīgi staigāja un staigāja starp sprostiem, paretam pamezdams aci uz dzīvniekiem. Viņš meklēja.

Beidzot viņš tālumā ieraudzīja baltu halātu. Timms skriešus devās uz to pusi. Pieskrējis klāt, viņš jutās vīlies. Tā bija saldējuma pārdevēja. Kaut arī laiks bija karsts, Timms ir nedomāja par saldējumu

tērēt ne laiku, ne naudu. Viņš gāja tālāk.

Beidzot viņš iztālēm ieraudzīja, ka pērtiķu mājā ieiet kāds cilvēks baltā halātā. Tas nebija saldējuma pārdevējs. Timms piegāja pie pērtiķu mājas durvīm un palika pacietīgi gaidām.

Kad pa durvīm iznāca sieviete baltā halātā, Timms piegāja tai klāt, cītīgi pievilka kāju un satraukti izgrūda:

— Labdien, atvainojiet, vai jūs esat tante veterinārārste?

Sieviete sāka smieties.

— Esmu gan tante veterinārārste, bet kam tev tas būtu jāzina?

— Lūdzu, esiet tik laipna un nāciet palīgā vienam slimam sunim! Viņš ir briesmīgi slims, es baidos, ka viņš varētu nobeigties, ja neviens nepalīdzēs.

— Mīļais bērns, — veterinārārste atbildēja, — es ārstēju tīģerus, lāčus un pērtiķus, suņu pie mums te zooparkā nav. Tev būtu jāgriežas pie suņu ārsta.

Timms izmisīgi nopūtās.

— Viņš ir ļoti, ļoti slims! — Timms lūdzās.

— Vai tas ir tavs suns? — veterinārārste apjautājās.

— Nē, — Timms bēdīgi atbildēja. — Bet viņš ir mans draugs. Viņa saimnieks ir aizbraucis uz Nigēriju pie nigēriem, un vecīņa, kuras mājā suns patlaban dzīvo, neprot ārstēt. Viņa esot gan devusi sunim cukurūdeni un siltu pienu, bet tas neko nelīdzot.

Timms žēli skatījās uz veterinārārsti.

Sieviete baltajā halātā līdzjūtīgi pasmaidīja.

— Tā jau ir. Dzīvniekam, protams, jāpalīdz, jo viņš pat nevar pasūdzēt savu bēdu. Pastāsti man, kas viņam kaiš!

Un Timms sīki izstāstīja, kas ar Mauhkamu noticis. Veterinārārste iegāja kādā ēkā, un drīz vien iznāca no turienes ar ārsta somu, un viņi abi autobusā aizbrauca pie Māmuļas.

Timms droši piegāja pie vecīņas mājas durvīm un pieklauvēja. Te pēkšņi durvis atsprāga, un Timma priekšā stāvēja Māzike Metsataga. Viņa dusmīgi blenza uz puiku.

— Ak tad atkal tu tas esi, nejaukais palaidni! — Māzike Metsataga uzsauca. — Vai tu atnāci, lai atkal uzsietu sunim kaklā kaut kādu draņķi? Varbūt tieši tu viņam ar savām drazām esi sagādājis šo slimību! Taisies, ka pazūdi — un tūdaļ!

Timms tā pārbijās, ka zaudēja valodu. Viņa pirmā vēlēšanās bija laisties lapās, lai pārskaitusies Māzike Metsataga viņu nedabūtu rokā. Tad no istabas atskanēja Mauhkama smagā nopūta, un zēns apņēmās palikt.

— Lūdzu, atvainojiet! — viņš sacīja un pēkšņi pat kāju pievilka. — Te, lūk, ir zooparka veterinārārste, kas suni izārstēs.

Kas zina, ko Māzike Metsataga būtu atbildējusi, ja, sarunu izdzirdusi, no dibenistabas nebūtu iznākusi pati Māmuļa. Viņa lūdza

veterinārārsti ienākt, un Timms līdzi ārstei arī ielavījās iekšā.

Ārste pamatīgi izmeklēja Mauhkamu, lika Māzikei Metsatagai iekurt plīti un sasildīt ūdeni. Ārstei bija jānovāra injekciju šļirce, lai varētu Mauhkamam iešļircināt zāles.

—• Tas ir tik liels un lepns suns, ka piedien, lai viņu ārstētu lāču dakteris, ar suņu dakteri viņam nepietiktu, — ārste teica, kad bija Mauhkamam izdarījusi injekciju.

Mauhkams pacietīgi gulēja uz sāniem un ļāva injicēt, kaut gan mazliet sāpēja. Viņš tikai paskatījās pār plecu, ko ārste dara.

Veterinārārste vēl izrakstīja dažas receptes un pasniedza tās Māmuļai.

— Tabletes dodiet sunim trīs reizes dienā, — viņa pamācīja. — Rīt es atkal atnākšu iešļircināt zāles un parīt arī vēl. Gan mes ar šo slimību tiksim galā!

Ārste paplikšķināja Mauhkamam pa muguru, un suns pateicīgi nolika galvu viņai uz ceļiem.

XIII. VĒJŠ AIZNES LIKSTAS JŪRĀ

Mauhkams slimoja vairākas nedēļas.

Pa to laiku Timms ar Dzelzs Robertu daudz ko pārrunāja. Lūžņu savāktuvē viss gāja bez pārmaiņām kopš tās dienas, kad vējš aizpūta pa gaisu kantora papīrus. Nekas nenotika. Tas ir — šo vissvarīgāko papīru vēl neviens nebija atradis. Taču Dzelzs Roberts arvien bija sadrūmis un apgalvoja — gan jau šie to papīru agri vai vēlu atradīšot.

Timms savukārt mēģināja izzināt no sava tēla, kas notiks ar dzelzs lūžņiem. Taču tētim nebija patikas kaut ko izsmeļošāku pastāstīt, viņš īgni atmeta ar roku un teica:

— Ir gan tie kantora darbinieki pagalam nevīžīgi ļaudis! Atstājuši abās pusēs logus vaļā, un caurvējš aizpūtis visus kantora papīrus mežā. Tagad vairs nevar atrast vajadzīgo, un viss stāv.

— Vai … vai tos vajadzīgos papīrus nevar uzrakstīt no jauna? — Timms viltīgi jautāja.

Tētis sadrūma vēl vairāk.

— Tur jau ir tā nelaime, ka nevar. Uz dokumenta, kurā bija rakstīts par lūžņu izvešanu un par savāktuves pārvietošanu, bija paša ministra paraksts, bet ministrs tagad aizbraucis atvaļinajumā. Kad viņš atbrauks, tad nevienam tas vairs nebūs prātā, un viss paliks pa vecam.

Timmam grūti nācās apslēpt savu prieku, tomēr ar lielu piepūli viņš rādīja gluži vienaldzīgu ģīmi. Bet viņa prieks bija īss. Tūlīt pat tētis pateica kaut ko tādu, kas Timma prieku vērta izmisumā.

— Vienīgā cerība, — tētis teica, — vēl ir tā, ja kāds šo papīru atrastu un aizsūtītu adresātam. Rīt mēs ievietosim avīzē sludinājumu un par šo pakalpojumu piedāvāsim labu atlīdzību.

Vairāk tētis nekā neteica, un ari Timms tālāk netaujāja. Zena sirds kļuva smaga. Gan jau atradīsies cilvēks, kurš, kārodams labu atlīdzību, sāks sevišķi rūpīgi pētīt kuru katru atrasto papīrīti, kamēr uzies vajadzīgo. Tādā gadījumā Dzelzs Robertam taisnība — glābiņa tad nebūs.

Sākumā Timms negribēja Dzelzs Robertam par sludināšanu avīzē nekā teikt, bet dzelzs vīriņš tik sīki izprašņāja, ka Timmam bija vien jāizklāsta itin viss. Dzelzs Roberts nekā neatbildēja, tikai piegāja pie sava sitamā instrumenta un atkal labu laiku spēlēja Lielo atvadu valsi. Šoreiz dzelzs plāksnītes tinkšķēja zem viņa dūrītēm sevišķi žēlabaini. Kad Roberts bija beidzis spēlēt un, galvu nokāris, atsēdās pie sava instrumenta, Timms viegli paplikšķināja viņam uz pleca.

— Esi ciets, Robert! — viņš aiztrūkstošā balsī teica.

Dzelzs Roberts pamāja ar galvu.

— Dzelzs vīriem jābūt cietiem, — viņš apsolījās.

Tai pašā brīdī parādījās Mauhkams. Pēc ilgās slimošanas viņš tikai

otro vai trešo dienu bija ticis ārā un nedrīkstēja palikt ilgi, lai Māmuļa viņa dēļ neraizētos. Taču viņš šad tad atnāca uz lūžņu savākluvi apraudzīt vecos draugus.

Todien Mauhkams uzvedās dīvaini. Viņš bija tāds kā nemierīgs, kā satraukts, nemitīgi atskatījās, it kā viņam kāds sekotu, un reizēm aprauti ierējās.

— Mauhkam, kas ir? — Timms sunim vaicāja.

Mauhkams atkal zibenīgi atskatījās pār plecu un divas reizes ātri ierējās.

— Te ir kaut kas aizdomīgs, — Dzelzs Roberts teica.

— Mauhkams, šķiet, saka, ka viņš nenāk viens. Piesardzības pēc es ieiešu skapī, kamēr viss kļūs skaidrs.

Un Roberts iemuka zaļajā naudas skapī.

Tai pašā brīdī no aizstūra iznāca jocīgs puika. Augumā viņš bija pasīks, baltā dziesmu svētku naģene tam bija noslīdējusi uz ausīm, zilās, kaļķiem apšķiestās bikses sniedzās līdz puslieliem, un bikšturu lences bija nevērīgi samestas mezglā. Puikam rūtainais krekls uz vēdera bija tik netīrs, ka tā īstās krāsas varēja atšķirt tikai mugurpusē.

Rokā svešajam puikam bija liels pūķis, kura krāšņā aste vilkās pa zemi.

— Vau! — Mauhkams, it kā juzdamies vainīgs, ierējās, droši vien viņš gribēja pateikt: «Nedusmojieties, ka es viņu atvedu līdzi, bet es nekādi nevarēju tikt no viņa vaļā.»

— Tu, puis, nebaidies! — pūķa īpašnieks uzsauca Timmam.

— Tas pagāns jau nekož!

Timms sāka smieties.

— Es no Mauhkama savu mūžu neesmu baidījies. Pielūko, ka tik viņš tev pašam neiekož!

— Tss! — svešais puika zobgalīgi nosisināja. — Man neviens suns neklūp stilbos.

Viņš apstājās, paskatījās uz saviem saskrambātajiem un kreveļainajiem lieliem, uz kuriem vēl skaidri bija redzamas brūngandzeltenās joda svītras, un piebilda:

— Vienīgi tas dullais vilku suns, kaut viņu nelabais, kas dzīvo Lauku ielas stūrī, tas gan uzklūp.

— Tev uzklupa? — Timms līdzjūtīgi jautāja.

— Uzklupa, jā! Ka tevi nelabais! Nepaguvu ne trīs ābolus iebāzt azotē, kad jau šis, briesmīgi riedams, metās man stilbos.

Zēns, vilkdams aiz sevis pūķi, pienāca Timmam klāt, paskatījās no cepures naga apakšas uz viņu un uzstājīgi noprasīja:

— Kāpēc tu viņu sauci tik jocīgā vārdā … par Pauhkamu vai kā?

— Nevis par Pauhkamu, bet par Mauhkamu, — Timms pamācoši atteica. — Nu tāpēc, ka tas ir viņa vārds, ja gribi zināt.

— Eh, ka nav vis! — Svešais puika sāka skaļi smieties.

— Kā nav? — Timms saskaitās. — Es Mauhkamu ļoti labi pazīstu!

— Tss! — svešais puika atkal zobgalīgi nosisināja. — Es gan viņu ļoti labi pazīstu kopš tiem laikiem, kad viņš vēl bija, lūk, t i k maziņš.

Un puika ar rokām parādīja, cik maziņu viņš bija iepazinis Mauhkamu.

— Un kāds tad, pēc tavām domām, ir viņa vārds? — Timms mazliet aizvainots jautāja.

— Viņa vārds ir.. . viņa vārds ir … mm … Eh, ka tevi nelabais, tak izgājis man no prāta! Bet nesmejies vis, gan jau pateikšu, kolīdz atcerēšos.

— Ha-hā-hā! — Timms sāka smieties. — Nu gan tu melo!

— Kāda velna pēc lai es melotu! — puika uzbrēca. — Es zinu, viņš toreiz piederēja kādam citam cilvēkam, bet tas neprata suni turēt, nekā cita nedeva ēst kā tikai konfektes un piedevām vēl nemitīgi pēra. Tad atnāca tēvoči no tā tur suņu kluku-kul-ba vai kā nu to ellē sauc, nu, kur visi suņi ir uzskaitē . ..

— No suņu kluba, vai? — Timms nāca palīgā.

— Nūja, to pašu jau es arī teicu. Atnāca un atņēma sunīti, un tad tēvocis Jānuss viņu dabūja. Toreiz viņš vēl bija tī-ī-īk maziņš kuceniņš. Tēvocis Jānuss dzīvo namā blakus mūsējam. Bet patlaban viņš tur nedzīvo, viņš uz ilgāku laiku aizbrauca uz Nīge-Rīgu, tas ir turpat, kur īstā Rīga, tikai kādu bišķīti tālāk, kaut viņš izputētu!

— Uz Nigēriju, — Timms atkal ar pārākuma apziņu izlaboja.

— Eh, es taču teicu arī, ka uz Nīge-Rīgu! — svešais puika atbrēca un dusmīgi paskatījās uz Timmu. — Ko tu mani pamāci no vienas vietas?

— Es vairs nepamācīšu, — Timms nosolījās.

— Vis-si … — puika aizvainots nosisināja, — to vien zin kā pamācīt, baigie gudrinieki, kaut viņus … Bet tagad viņš pagaidām dzīvo pie kādas večiņas, es zinu gan.

Mauhkams atsēdās blakus zēniem un ar savām lielajām, skumjajām acīm skatījās te uz vienu, te uz otru.

Timms izdzirda, ka dzelzs skapja durvis klusu nočīkstēja. Durvju spraugā šūpojās Dzelzs Roberts, kurš arī gribēja dzirdēt, ko svešais puika stāsta.

— Ko tu ar pūķi darīsi? — Timms jautāja, lai izkliedētu sarunu biedra īgnumu.

Tam acis tūdaļ iemirdzējās.

— Šito pagānu es laidīšu gaisā. Site ir baigi foršs klajums, te vareni uzies gaisā.

Puika iegrūda brīvo roku līdz elkonim bikšu kabatā, kādu brīdi

taustījās pa to un beidzot atrada melnu, rupju diegu spolīti. Pieseja pūķa auklas galā diegu un pavēlēja:

— Nāc, ejam prom no šiem krāmiem! Sākumā tu man paturēsi pūķa asti, kamēr viņš pacelsies gaisā. Man, āre, tieši vajadzēja kādu palīgos.

Timms uzmeta skatienu pusvirus pavērtajām dzelzs durvīm.

— Nē, nē, man netīk, — viņš atteica.

— Nāc! — Svešais puika dusmīgi piecirta kāju pie zemes.

Tad viņš pamanīja, ka pūķim pašā vidū radies robains caurums. Droši vien pūķis būs uzrāvies uz kāda mieta gala.

— Ka tevi nelabais! — puika nolamājās. — Kur es to būtu saplēsis? — Viņš jautājoši paskatījās visapkārt un noprasīja Timmam:

— Vai tev ir papīrs?

— Mājās ir gan, — Timms atbildēja.

— Tss .. . Mājās! — nicīgi pārmēdīja svešais puika. — Man mājās varbūt ir lidmašīna ar blakusvāģi. Vai tev klāt nav?

Timms papurināja galvu.

Tad puikam kaut kas ienāca prātā.

— Pag, pag, šurpu nākot, es taču atradu labu cietu papīru,— viņš atcerējās, tad iebāza roku otrā bikšu kabatā, izvilka saburzītu papīra lapu un ņēmās to rūpīgi iztaisnot. Kad papīrs bija ticis kaut cik gludāks, puika uzvaras priekā pavicināja to Timmam gar degunu.

— Vai tu re, ko!

Tā bija liela apdrukāta papīra lapa ar zīmogiem un parakstiem. Pēkšņi Timma skatiens palika kavējamies pie vārdiem, kas stāvēja rakstīti lapas augšējā malā:

Atļauja dzelzs lūžņu aizvešanai.

Timms pārbijās.

— Atļauja dzelzs lūžņu aizvešanai! — viņš skaļi izlasīja. — Tas ir baigi svarīgs papīrs! Kur tu to ņēmi?

— Baigi ciets papīrs, jā gan, — svešais puika lepni atbildēja. — Atradu to uz ceļa, šurpu nākot. Labi, ka iebāzu kabatā, te iznāks vareni glauns ielāps.

Timms izdzirda aiz muguras nodžerkstam dzelzs skapja durvis.

— Dod to papīru man! — viņš palūdza un pastiepa roku.

Svešais puika zibenīgi aizslēpa papīru sev aiz muguras.

— Tss . . . Kur atradies gudrinieks! Kad es tev paprasīju papīru, tad tev, pagānam, nebija! Ej atnes sev no mājām, tur tev ir. Man tagad pašam šo vajag.

Katram gadījumam viņš atkāpās pāris soļu un caur pieri cieši vēroja, vai Timmam nav padomā atņemt papīru ar varu.

Pārliecinājies, ka Timmam šāda nodoma nav, puika nomierinājās, izņēma no kabatas saspaidītu maizes gabalu, pazelēja mutē un tad ņēmās to pirkstos mīcīt.

— Vislabākā līme, — viņš paskaidroja, smērēdams maizes ļeku uz papīra malām. — Līp kā cements.

Pūķis drīz bija salāpīts.

— Nu, vai nāksi? — puika noprasīja Timmam.

— Iešu gan, — Timms, acu nenolaizdams no svarīgā papīra, atbildēja.

— Mans vārds ir Oku, — puika ar dziesmu svētku cepurīti galvā paziņoja un pagriezās uz iešanu.

— Manējais — Timms.

Abi devās uz priekšu. Timms sāka apsvērt iespējas, kā izraut pūķi no Oku rokām un laisties lapās, taču, pirmkārt, Oku savu dārgumu turēja abām rokām, tā ka tas nenāktos viegli, otrkārt, Timma sirdsapziņa neļāva nodarīt pāri mazākajam. Bija taču skaidri redzams, cik dārgs puikam pūķis.

Pēc kāda brītiņa viņi jau bija no lūžņu savāktuves laukā. Oku ciešāk satvēra diegu spolīti, iedeva Timmam pūķa asti un pavēlēja:

— Turi!

Tad pagrieza savu lidaparātu pa vējam un, palaizdams vaļīgāk diegu, pagāja mazliet sāņus un atkal nokomandēja:

— Skrien!

Un tai pašā mirklī arī pats metās skriet pret vēju.

Vējš satvēra pūķi un pāris reižu spēcīgi parāva augšup. Timms pat nobijās, ka arī viņu pašu neuzrauj gaisā.

— Laid va-a-ļā-ā! — Oku uzsauca no tālienes.

Timms palaida. Pūķis ar visu savu ielāpu tūlīt pacēlās gaisā, apmeta cilpu, vēlreiz cilpu, it kā taisītos nogāzties zemē, bet tad atkal parāvās augšup un tad ātri sāka lidot arvien augstāk un augstāk. Likās — kāds to vilktu mākoņos. Timms nenovērsa skatienu no ielāpa, kas atradās pūķim pašā vidū. Tur, lūk, vēja nests, attālinājās Timma kvēli kārotais papīrs, kurš būtu izšķīris Dzelzs Roberta likteni, bet nu viņš to vairs nevarēja dabūt.

Kādreiz taču pūķis atgriezīsies uz zemes, un tad kurš katrs varēs svarīgo papīru atrast!

Oku skrēja, vilkdams aiz sevis pūķi, kamēr paklupa pret resnas drāts galu, kas rēgojās ārā no smiltīm, un nokrita uz mutes. Timms sāka skaļi smieties, ieraugot puiku spirinoties. Oku lielā cepure bija noslīdējusi pašam uz acīm, un viņš ķepurojās uz labu laimi, taču pūķa auklu turēja stingri.

Kad Oku piecēlās, viņš briesmīgi pārskaitās.

— Tu, pagāns, pats vēl nokritīsi tā, ka vairs necelsies! — viņš kliedza. — Tu drīz vien būsi baigi vecs, un sirds tev būs tik slima, ka tu nemaz vairs nespēsi piecelties. Un, kad tev iedos dunku, tad tu arī paliksi uz vietas. Es vispār nekad nekrītu, tas nejaukais drāts gals bija vainīgs.

Tad Oku attapās — ja viņš vēl mirkli uzkavēsies, Timmu saukājot, tad pūķis nokritīs zemē. Tas jau arī bija, cilpas mezdams, sācis bīstami slīdēt lejup. Oku devās uz priekšu.

Mauhkams iztālēm vēroja, kas notiek. Timmam likās, ka reizēm aiz spalvainā suņa pazib tādas kā dzelzs kājiņas, kas it kā grasījās tuvoties pūķa īpašniekam, taču skaidri saredzēt viņš nevarēja.

Oku ar savu pūķi virzījās uz to pusi, kur atradās vecās vagonetes. Vējš visu laiku vienmērīgi pūta vienā virzienā. Timms cilpoja pakaļ Oku. Te pēkšņi Timms pamanīja, ka arī Mauhkams raiti rikšo tai pašā virzienā — tikai ar līkumu.

Nepagāja necik ilgs laiks, kad Oku jau bija nokļuvis līdz vagonetēm. Tālāk ceļš bija nosprostots. Pūķis te cēlās augšup, te laidās lejup un pūlējās izrauties un aizlidot.

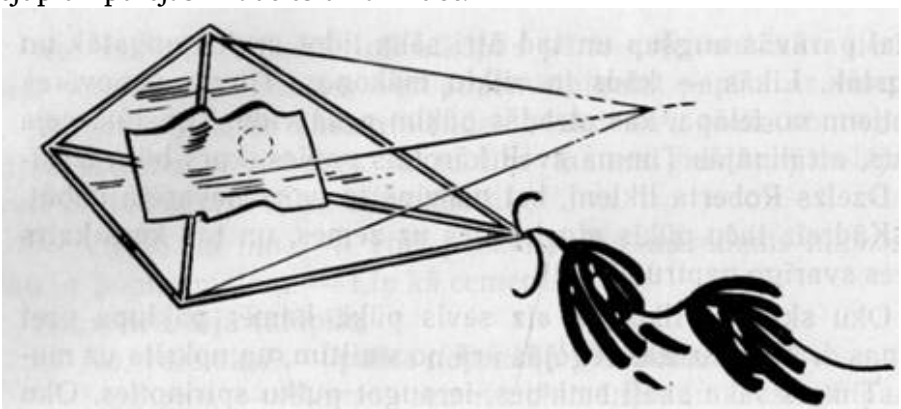

Pēkšņi Mauhkams palēca sāņus un, nikni riedams, metās kaut kur pa kreisi, it kā būtu atgadījies kas neparasts. Oku apstājās un skatījās uz suni.

— Kas tur ir? — viņš uzsauca.

Tai pašā mirklī Timms izdzirda sen pazīstamo klakšķi. Viņš vēl nedabūja apskatīties, kad Oku iekliedzās:

— Palīgā! Norāvās, ķer ciet!

Pūķa aukla bija piedūrusies pie vagonetes korpusa un pārtrūkusi. Timms vērīgi palūkojās uz to vietu. Uz vagonetes malas rēgojās mazs izcilnītis, kas stipri atgādināja roku. Ja sevišķi vērīgi ieskatītos, tad saredzētu, ka dzelzs izcilnītī bija iespiesta jeb ieliedēta žilete. Tieši uz šīs žiletes bija uztrāpījusies Oku pūķa aukla.

— Nejaukie dzelzs krāmi! — Oku saskaitās. — Asi kā naži! Kur nu es ņemšu jaunu pūķi? Šito uztaisīja Juhana onkulis, bet viņš šorīt aizbrauca uz laukiem!

Pūķis augstu gaisā kūleņoja, un vēja pūsma nesa to tālāk.

— Redzi, tur viņš taisnā ceļā lido uz juru, varbūt nonāks pat Somijā, — Oku prātoja, pavadot ar skatienu savu pūķi.

Pūķis neizrādīja ne mazāko vēlēšanos jebkad vēl atgriezties uz zemes. Tas lidoja un lidoja tikai uz priekšu.

— Jā, liekas, ka aiziet gan uz jūru, — ari Timms tā prātoja, un tad pēkšņi viņu pārņēma liels prieks.

Viņš klusu pie sevis nosmējās, piegāja pie vagonetes malas un maigi noglaudīja izcilnīti.

Pa lūžņiem lēni atčāpoja Mauhkams. Viņš vienaldzīgi skatījās uz citu pusi, it kā justos neērti, ka tieši šajā brīdī bija ļāvies kārdinājumam ierieties. Un viņa lūpu kaktiņi smaidā parāvās augšup.

Sadrūmis bija vienīgi Oku. Viņš joprojām nenovērsa skatienu no sava pūķa, kas slīdēja gaisā arvien tālāk un tālāk. Rokas viņš līdz elkoņiem bija iebāzis bikšu kabatās, un cepures nags noslīdēja viņam uz acīm.

.

SATURS

I Pārsteigums ……..
II Pie Roberta…….
III Dzeltenās briesmas…….
IV Mauhkams……..
V Sprāgstošā dzelzs…….
VI Dzelzs lielās izzušanas priekšvakarā
VII Dzelzi meklējot…….
VIII Timms un Mauhkams palīdz Robertam IX Lielā operācija
X Dzelzs Roberts sprukās …. XI Roberts jāglābj
XII Raizes par Mauhkamu……
XIII Vējš aiznes likstas jūrā ….

Владимир Бээкман. РОБЕРТ — ХРАНИТЕЛЬ ЖЕЛЕЗА. Рига «Лиесма» 1979. На латышском языке.

Перевела с эстонского Дж. Плакидис. Художник В. Рудзитис.

Vladimirs Bēkmans. DZELZS ROBERTS.

Redaktore A. Sprlvule. Mākslinieciskais redaktors A. Sprūdžs. Tehniskā redaktore A. Gerbaševska. Korektore L. Kamene. Nodota salikšanai 19.03.79. Parakstīta iespieāanal 04.05.79. Formāts 70x90/16. Tipogrāfijas papīrs № 1. Latiņu garnitūra. Augstspiedums. 9,36 uzsk. iespiedi.; 6,56 izdevn. 1. Metiens 30 000 eks. Pašūt. № 1022. Cena 25 kap. Izdevniecība «Liesma», 226047 Rīgā, Padomju bulv. 24. Izdevn. № 474/30017/B-459. Iespiesta LKP CK izdevniecības tipogrāfijā, 226081 Rīgā, Balasta dambī 3.

[1] toters — igauniski totter — muļķis, dumiķis. (Tulkotāja.)